

Υπόεργο: 10 (ΥΕ 10) «Δημιουργία μηχανισμών επιστημονικής παρακολούθησης τουρισμού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου»

Πράξη: Προβολή του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου»

Α.2.2. Δράση 2 (Δ2): Ολοκληρωμένο σχέδιο ανάδειξης του θεματικού τουρισμού στις Κυκλάδες

Ενέργεια Δ.2.1.: Σύνταξη σχεδίων δράσης ανάπτυξης του θεματικού τουρισμού για τις Κυκλάδες

ΠΕ2.1.4. Σχέδιο δράσης για τον φυσιολατρικό-περιηγητικό τουρισμό στις Κυκλάδες

Ολγα Καραγιάννη
Οικονομολόγος, Msc τουρισμού

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ

Μαΐος 2015

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-2013 Στήριζει ότι αξίζει</p> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Βασικές έννοιες στον τουρισμό	5
A.1 Εισαγωγή.....	5
A. 2 Κίνητρα τουριστικής μετακίνησης – κατηγοριοποιήσεις & μορφές τουρισμού.....	5
A. 3 «Εναλλακτικές» & ειδικές μορφές τουρισμού.....	6
B. Φυσιολατρικός τουρισμός & εστίαση σε επί μέρους μορφές του	8
B.1 Φυσιολατρικός τουρισμός : ορισμοί, επί μέρους μορφές, κίνητρα	8
B. 2 Οικοτουρισμός.....	13
B. 3 Πεζοπορικός τουρισμός : ένα κράμα τουρισμού εναλλακτικών δραστηριοτήτων, περιπέτειας & sports.....	15
B.4 Αγροτουρισμός : ορισμοί & τυπολογία.....	19
Γ. Καλές πρακτικές (best practices) μορφών τουρισμού ενδιαφέροντος : πεζοπορικός, οικοτουρισμός, αγροτουρισμός	25
Γ. 1 Πεζοπορικός τουρισμός – βελτίωση, διαχείριση και προώθηση μονοπατιών : Το παράδειγμα της πιστοποίησης ποιότητας μονοπατιών από την Ευρωπαϊκή Ορειβατική Ομοσπονδία : Leading Quality Trails-Best of Europe	26
Γ.2 Πεζοπορικός τουρισμός – έρευνα: Το παράδειγμα του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας	30
Γ.3 Οικοτουρισμός & πεζοπορικός τουρισμός- δομές φροντίδας προστατευόμενων περιοχών & μονοπατιών : Το παράδειγμα των εθελοντών-αρχιφυλάκων (warden) στο Cotswold της Αγγλίας	32
Γ.4 Οικοτουρισμός - δημιουργία τουριστικού προϊόντος bird watching : τα παραδείγματα Λέσβου και Σκύρου	36
Γ.5 Αγροτουρισμός –δημιουργία τουριστικού προϊόντος & αγροτουριστικής επιχείρησης : η προσπάθεια για το βελανίδι στην Κέα & το αγρόκτημα «Κόκκινο Τρακτέρ»	41
Δ. Μεθοδολογία συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά της Περιφέρειας.....	46
Δ.1 Εισαγωγή: marketing & σχεδιασμός τουριστικού marketing	48
Δ.1.1 Σχεδιασμός τουριστικού marketing : λογική, φορείς, χρησιμότητα, πλαίσιο	49
Δ.1.2 Είδη σχεδίων τουριστικού marketing & τα στάδια της διαδικασίας σχεδιασμού	51
Δ.1.3 Ιδιαιτερότητες του τουρισμού στο marketing	53
Δ.1.4 Η διαδικασία σχεδιασμού marketing : λήψη αποφάσεων σε στάδια	54
Δ.2 Προτάσεις για μια μεθοδολογία συγκρότησης & προώθησης πεζοπορικού τουρισμού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	56

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Δ.2.1 Απαραίτητες αφετηρίες : τοπική γνώση, διατύπωση σκοπών & στόχων.....	56
Δ.2.1.1 «Καμβάς» του εγχειρήματος : οι ιδιαιτερότητες της περιοχής μελέτης	56
Δ.2.1.2 Διατύπωση σκοπών & στόχων : Οφέλη, αφετηρίες & προκλήσεις στα νησιά της Περιφέρειας	57
Δ.2.2 Μίγμα marketing πεζοπορικού τουρισμού : απαραίτητα συστατικά.....	60
Δ.2.2.1 Η ανυπέβλητη αφετηρία: ένα ποιοτικό δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών ...	60
Δ.2.2.2 Ο ανθρώπινος παράγοντας στον προορισμό- δυσκολίες, προβλήματα, προκλήσεις	62
Δ.2.2.3 Βιωσιμότητα & μακροήμερευση του εγχειρήματος : δημιουργία δομών διάχυσης ωφελειών και ανταποδοτικότητας.....	65
Δ.2.2.4 Προώθηση «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού & επαφή με τις αγορές προέλευσης.....	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69
Διαδικτυακές πηγές.....	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (εικόνες)	70
1. Το σήμα ποιότητας για τα μονοπάτια της Ευρωπαϊκής Ορειβατικής Ομοσπονδίας- Leading Quality Trails-Best of Europe (φυλλάδιο).....	71
2. Αναφορά Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας (η πρώτη σελίδα)	73
3. Η ιστοσελίδα των εθελοντών-αρχιφυλάκων (warden) του Cotswold.....	75
4. Άρθρα στο περιοδικό «Οιωνό» της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας για το bird watching σε Λέσβο & Σκύρο	76
5. Η πρωτοβουλία «Χαμάδα» για το βελανίδι της Κέας & το αγροτουριστικό αγρόκτημα με καταλύματα «Κόκκινο Τρακτέρ»	78

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Πρόλογος

Το παρόν κείμενο φιλοδοξεί να προσφέρει προτάσεις για ένα σχέδιο δράσης ανάπτυξης του λεγόμενου «φυσιολατρικού-περιηγητικού τουρισμού» στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Η ευρύτητα της κατηγορίας «φυσιολατρικός-περιηγητικός τουρισμός» υπαγόρευσε μοιραία την επιλογή και εστίαση σε πιο συγκεκριμένες επί μέρους μορφές που εμπíπτουν σε αυτή.

Παράμετροι που υπαγόρευσαν την επιλογή αυτή δεν θα μπορούσαν παρά να είναι :

- οι πόροι που τα νησιά της Περιφέρειας διαθέτουν,
- η ιδιαίτερη κοινωνικοοικονομική και περιβαλλοντική φυσιογνωμία των νησιών όπως αυτή εξελίχθηκε και διαμορφώθηκε στο πέρασμα του χρόνου, αλλά και τα σύγχρονα κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή μελέτης, καθώς και
- οι σύγχρονες τάσεις ζήτησης για ειδικές μορφές τουρισμού και ταξιδιωτικές εμπειρίες.

Οι μορφές τουρισμού που επιλέχθηκαν ως πιο αρμόζουσες και συνεπείς με τις παραπάνω παραμέτρους είναι ο «πεζοπορικός», ο «οικοτουρισμός» και ο «άγρο-τουρισμός». Πρόκειται για μορφές τουρισμού που για αρκετές 10ετίες κατέχουν σημαντική θέση στο δημόσιο διάλογο και σε ποικίλες μελέτες και αναπτυξιακά προγράμματα για τον τουρισμό, μορφές που προτείνονται και προωθούνται ως βιώσιμες τουριστικές διέξοδοι αλλά και ως «λύσεις» στο ζήτημα της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου. Αν και η παρουσία τους δεν είναι νέα στα νησιά της Περιφέρειας, είναι κοινός τόπος ότι οι δυνατότητες γι αυτές δεν έχουν ικανοποιητικά αξιοποιηθεί.

Το παρόν κείμενο διαρθρώνεται σε 4 ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται βασικές και σημαντικές έννοιες και όροι του τουρισμού που η αποσαφήνιση τους είναι απαραίτητη καθώς χρησιμοποιούνται σε όλη την έκταση του κειμένου. Εξετάζεται η έννοια του τουριστικού κυκλώματος και «προϊόντος», των κινήτρων και των κατηγοριοποιήσεων του τουρισμού σε επί μέρους μορφές, καθώς και οι έννοιες «εναλλακτικών» και ειδικών μορφών τουρισμού (special interest tourism)

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 <small>Πρόγραμμα για την ανάπτυξη</small> ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Στη δεύτερη ενότητα επιχειρείται βάσει της διεθνούς βιβλιογραφίας μια εννοιολογική οριοθέτηση δηλαδή ένας αδρός ορισμός και κατηγοριοποίηση των μορφών τουρισμού που μας ενδιαφέρουν. Εξετάζονται συνοπτικά οι έννοιες του φυσιολατρικού (nature-based tourism), του οικοτουρισμού (ecotourism), του πεζοπορικού τουρισμού (hiking tourism) και του άγρο-τουρισμού (agro-tourism ή agri-tourism).

Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται κάποιες καλές πρακτικές (best practices), δηλαδή παραδείγματα επιχειρήσεων, δομών και υποστηρικτικών συστημάτων αυτών των μορφών τουρισμού από περιοχές εντός και εκτός της Περιφέρειας αλλά και της χώρας.

Στην τέταρτη ενότητα παρουσιάζεται η μεθοδολογία συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά της Περιφέρειας

A. Βασικές έννοιες στον τουρισμό

A.1 Εισαγωγή

Καθώς ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πλέον πολυσύνθετους τομείς οικονομικής δραστηριότητας και περιλαμβάνει πληθώρα επαγγελματών, προϊόντων και παροχή υπηρεσιών, ο διάλογος γύρω από θέματα τουρισμού είναι ανάλογα ευρύς με πληθώρα εμπλεκομένων. Καίριας σημασίας παραμένει σταθερά το ζήτημα της ορολογίας στο διάλογο αυτό, καθώς είναι συχνό το φαινόμενο χρήσης σημαντικών όρων που σηματοδοτούν αρχές, εθνικούς, περιφερειακούς και τοπικούς στόχους τουριστικής πολιτικής χωρίς να είναι αμοιβαία αποδεκτό το περιεχόμενο και γνωστή η επιστημονική τους οριοθέτηση και τεκμηρίωση.

Κρίνεται συνεπώς σκόπιμο να παρουσιαστούν παρακάτω συνοπτικά βασικοί ορισμοί εννοιών και όρων που εκτενώς θα χρησιμοποιηθούν στο κείμενο αυτό, καθώς είναι απαραίτητο να είναι σαφής και τεκμηριωμένη η χρήση τους αλλά και τα ζητήματα που πραγματικά εγείρονται σε σχέση με τους όρους αυτούς ως προς τις συζητούμενες μορφές τουρισμού στον γεωγραφικό χώρο ενδιαφέροντος.

A. 2 Κίνητρα τουριστικής μετακίνησης – κατηγοριοποιήσεις & μορφές τουρισμού

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

Τα κίνητρα της τουριστικής μετακίνησης αποτέλεσαν και αποτελούν ένα ενδιαφέρον πεδίο μελέτης του τουρισμού από ποικίλες σκοπιές, τόσο της ανθρωπολογίας και κοινωνιολογίας όσο και του marketing. Η μελέτη των κινήτρων αφορά καταρχήν αυτή καθαυτή την απόφαση πραγματοποίησης ενός ταξιδιού. Στη συνέχεια τα κίνητρα μετουσιώνονται και εξειδικεύονται σε επιλογή ενός συγκεκριμένου προορισμού. Ο Dann (Dann, 1981) υπήρξε ένας από τους πρώτους μελετητές του τουριστικού φαινομένου που εισήγαγε την έννοια των κινήτρων ώθησης (push factors) και έλξης (pull factors). Τα κίνητρα ώθησης σχετίζονται με ψυχοκοινωνικές θεωρήσεις των τουριστών σε ότι αφορά το οικείο τους περιβάλλον που τους κινητοποιούν να ταξιδέψουν. Τα δεύτερα σχετίζονται με συγκεκριμένους παράγοντες που ελκύουν τους τουρίστες να ταξιδέψουν σε συγκεκριμένες περιοχές δίνοντας έτσι συγκεκριμένη μορφή στην αρχική απόφαση της πραγματοποίησης «ενός κάποιου» ταξιδιού.

A. 3 «Εναλλακτικές» & ειδικές μορφές τουρισμού

Ο λεγόμενος «εναλλακτικός» τουρισμός συνιστά μορφή τουρισμού και τουριστικής ανάπτυξης σε πλήρη αντιδιαστολή με τον μαζικό τουρισμό, δηλαδή το διεθνές κυρίαρχο πρότυπο που χαρακτηρίζεται από μαζικότητα, επιβάρυνση του περιβάλλοντος και ενίοτε λιγότερη έμφαση στην ποιότητα προκειμένου για τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Τα βασικά κριτήρια αλλά και άξονες στη διαχείριση των λεγόμενων «εναλλακτικών» μορφών τουρισμού παρουσιάζονται στο παρακάτω πλαίσιο :

Κριτήρια και άξονες διαχείρισης «εναλλακτικών» μορφών τουρισμού
(Βελισσαρίου, 2000, σελ. 21-28)

1. Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (όπως μικρό μέγεθος καταλυμάτων, καταλύματα φιλικά και προσαρμοσμένα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, περιορισμένος αριθμός επισκεπτών στο χώρο και το χρόνο, κα.)
2. Προστασία της κοινωνικής και πολιτισμικής κληρονομιάς
3. Ενεργητική συμμετοχή και δραστηριοποίηση των τουριστών
4. Ποιοτική παροχή υπηρεσιών και αναψυχή των τουριστών
5. Οικονομικό όφελος για την τοπική οικονομία

Η ποικιλία των όρων (alternative, localized, endemic, soft, appropriate, cultural, eco,

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

ego, environmental, low impact, new, ethical, respectful, responsible, green, sustainable) (Douglas, 2001, p.2), (Pearce, 1992, p. 16-19) που χρησιμοποιούνται στη διεθνή βιβλιογραφία, την τελευταία 20ετία περίπου, για να αντιπαραθέσουν τις λεγόμενες «νέες»-«εναλλακτικές» μορφές τουρισμού με τον μαζικό τουρισμό, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί πως υποκρύπτει μια αδυναμία σαφούς ορισμού του τι είναι ή τι μπορεί πραγματικά να προσφέρει ο «εναλλακτικός τουρισμός».

Σε ότι αφορά τις ειδικές μορφές τουρισμού, σύμφωνα με τον Βελισσαρίου (2000, σελ. 19), αποτελούν μια ευρύτερη κατηγορία που εμπεριέχει τις «εναλλακτικές». Σε αυτές τις μορφές τουρισμού το εξειδικευμένο «θέμα» ή δραστηριότητα συνιστά το κίνητρο του τουριστικού ταξιδιού και χαρακτηρίζει τη μορφή του τουριστικού προϊόντος.

Παρέχεται ακολούθως ορισμός των ειδικών μορφών τουρισμού, σύμφωνα με τους Douglas et al. (2001) και τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τους (Βελισσαρίου, 2000)

Ορισμός ειδικών μορφών τουρισμού

Ειδικές μορφές τουρισμού ορίζονται οι παροχές εμπειριών ελεύθερου χρόνου και αναψυχής οι οποίες είναι προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένα εκφρασμένα ενδιαφέροντα μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων. Ένας τουρίστας αυτής της κατηγορίας αποφασίζει να επιλέξει ένα τέτοιο προϊόν ή υπηρεσία εφόσον ικανοποιεί μια συγκεκριμένη ανάγκη του ή/και σκοπό. (Douglas et al., 2001, p. 3)

Σημαντικότερα χαρακτηριστικά των ειδικών μορφών τουρισμού

(Βελισσαρίου, 2000, σελ. 19)

1. Το κίνητρο χαρακτηρίζει τη μορφή
2. Απευθύνονται σε συγκεκριμένα τμήματα της τουριστικής αγοράς
3. Οργανώνονται προσαρμοσμένες στις εκάστοτε ειδικές ανάγκες των τουριστών
4. Απαιτείται σε κάθε περίπτωση η κατάλληλη υποδομή για την ικανοποίηση των ειδικών αναγκών

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στις ειδικές μορφές τουρισμού εμπίπτει μια ευρεία γκάμα επί μέρους μορφών όπως, συνεδριακός, εκθεσιακός τουρισμός, τουρισμός κινήτρων, αγροτικός τουρισμός & αγροτουρισμός, τουρισμός περιπέτειας, οικοτουρισμός, κα. που με τη σειρά τους είναι δυνατό να αναλυθούν σε επί μέρους κατηγορίες.

Κάθε κατηγοριοποίηση των ειδικών μορφών τουρισμού δεν μπορεί παρά να είναι ενδεικτική κι όχι αυστηρή καθώς είναι εύλογες περισσότερες της μιας ταξινομήσεις ενώ συχνά εμφανίζονται επικαλύψεις μεταξύ των επί μέρους μορφών.

B. Φυσιολατρικός τουρισμός & εστίαση σε επί μέρους μορφές του

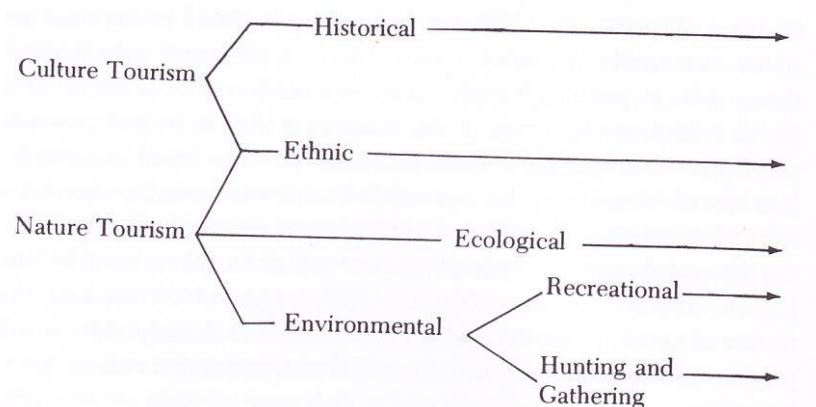
Οι κατηγοριοποιήσεις του φυσιολατρικού τουρισμού στη βιβλιογραφία ποικίλουν. Στις παρακάτω ενότητες παρέχονται κάποια βασικοί ορισμοί αυτής της ευρείας κατηγορίας τουρισμού καθώς και επί μέρους μορφών της οι οποίες επιλέχθηκαν ως πλέον αρμόζουσες στη γεωγραφική περιοχή μελέτης.

Στη συνέχεια εξετάζονται μια προς μία οι επιλεγθείσες κατηγορίες και συγκεκριμένα ο οικοτουρισμός, ο πεζοπορικός τουρισμός -ως κράμα φυσιολατρικού τουρισμού, τουρισμού περιπέτειας και οριακά αθλητικού τουρισμού -και ο αγροτουρισμός. Έμφαση δίνεται στα χαρακτηριστικά και κίνητρα της κάθε μορφής και λιγότερο στην ταξινόμηση τους κάτω από τη μία ή την άλλη ευρύτερη κατηγορία καθώς το θέμα αυτό παραμένει ένα ανοικτό ζήτημα στη διεθνή βιβλιογραφία αλλά και στην πράξη.

B.1 Φυσιολατρικός τουρισμός : ορισμοί, επί μέρους μορφές, κίνητρα

Σε μία από τις κλασικές οριοθετήσεις του τουρισμού, ο Gaburn, (Gaburn, 1989, p. 32) διακρίνει ευρύτερα τον τουρισμό σε 2 βασικές κατηγορίες :

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Πηγή : Gaburn (1981, p. 32)

- a. Φύσης ή φυσιολατρικό, ο οποίος με τη σειρά του διακρίνεται σε
 - i. Οικολογικό (ecological) (πχ. ταξίδια σε άγρια φύση)
 - ii. Περιβαλλοντικό (environmental) και ο οποίος διακρίνεται σε
 - 1. Αναψυχής (recreational) (δραστηριότητες αναψυχής στη φύση) και
 - 2. Κυνηγετικό-τροφοσυλλεκτικό (hunting-gathering) (πχ. ένα ταξίδι σαφάρι στην Αφρική) και σε
- b. Πολιτισμικό, ο οποίος με τη σειρά του διακρίνεται σε
 - i. Ιστορικό (historical) (πχ. επίσκεψη μουσείων και ναών στην Ευρώπη) και
 - ii. Εθνολογικό (ethnic) (πχ. επίσκεψη περιοχών όπου διατηρούνται ήθη και έθιμα και κουλτούρες κοινοτήτων όπως οι Λάπωνες στη βόρεια Σκανδιναβία)

Σύμφωνα με τον Gaburn ο εθνολογικός τουρισμός λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του τουρισμού φύσης και του πολιτισμικού με την ίδια λογική που και στην πραγματικότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα η φύση και ο πολιτισμός ενός τόπου.

Στο παρακάτω πλαίσιο παρέχεται ένας ορισμός για τον φυσιολατρικό τουρισμό, σύμφωνα με τον διαδικτυακό χώρο για το βιώσιμο τουρισμού “Sustainable tourism online” του Κέντρου Έρευνας για το Βιώσιμο Τουρισμό της Αυστραλίας (Australia’s Sustainable Tourism Cooperative Research Centre (STCRC))

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Ορισμός φυσιολατρικού τουρισμού (nature based tourism) (1)

Φυσιολατρικός τουρισμός είναι κάθε τουρισμός που προσφέρει εμπειρίες άμεσα σχετιζόμενες με τη φύση και φυσικές καλλονές και περιλαμβάνει :

- τον οικοτουρισμό (ecotourism),
- τον τουρισμό περιπέτειας (adventure tourism),
- τον τουρισμό άγριας φύσης (wildlife tourism)
- τον τουρισμό εξόρυξης (extraction tourism)

Στην Αυστραλία το τμήμα της τουριστικής αγοράς που εμπίπτει στον φυσιολατρικό τουρισμό ανέρχεται στο 62% των διανυκτερεύσεων διεθνούς τουρισμού και στο 15% του εγχώριου

Πηγή : <http://www.sustainabletourisonline.com/parks-and-culture/nature-based-tourism/forms-of-nature-based-tourism/nature-based-tourism>

Ορισμός φυσιολατρικού τουρισμού (nature based tourism) (2)

Φυσιολατρικός τουρισμός είναι ένας όρος που αντανακλά διάφορα στοιχεία των λεγόμενων «εναλλακτικών» μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο βιώσιμος τουρισμός ακόμη και ο πολιτισμικός τουρισμός (Weaver, 2001)

Πηγή : Mehtmetogrou et al., (2013) p. 3

Ορισμός φυσιολατρικού τουρισμού (nature based tourism) (3)

Σύμφωνα με τον Valentine (1992) ο φυσιολατρικός τουρισμός περιλαμβάνει την άμεση απόλαυση κάποιου σχετικά ανέγγιχτου φυσικού φαινομένου. Ο ίδιος διακρίνει 3 επί μέρους διαβαθμίσεις-κατηγορίες φυσιολατρικού τουρισμού που αντίστοιχα ενέχουν εμπειρίες με διαφορετικό βαθμό «εξάρτησης» από τη φύση και συγκεκριμένα :

1. άμεσα εξαρτημένες από το φυσικό περιβάλλον
2. ενισχυόμενες από το φυσικό περιβάλλον
3. στις οποίες ο ρόλος του φυσικού περιβάλλοντος είναι τυχαίος ή περιστασιακός

Πηγή : Mehtmetogrou et al., (2013) p. 3

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ορισμός φυσιολατρικού τουρισμού (nature based tourism) (4)

Ο φυσιολατρικός τουρισμός περιλαμβάνει ένα αριθμό υπαίθριων δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν οι τουρίστες, σε φυσικά περιβάλλοντα. Ο φυσιολατρικός τουρισμός περιλαμβάνει τόσο δραστηριότητες περιπέτειας υψηλών επιδράσεων στο περιβάλλον όπως jet ski, ελεύθερες πτώσεις με αλεξίπτωτο και αναρρίχηση, όσο και πιο ήπιες δραστηριότητες όπως πεζοπορία, περιηγήσεις στην άγρια φύση ή σε όμορφα τοπία και θαλάσσιες περιηγήσεις.

Πηγή : Οργανισμός Τουρισμού Νέας Ζηλανδίας

<http://www.med.govt.nz/sectors-industries/tourism/pdf-docs-library/tourism-research-and-data/other-research-and-reports/tourism-sector-profiles/tourist-activity-profile/naturebasedtourism2009.pdf>

Σε ότι αφορά τα κίνητρα των φυσιολατρικών μορφών τουρισμού, σε κείμενο των Mehmetoglu & Normann (Mehmetoglu and Normann, 2013, p. 4) παρουσιάζεται ποικιλία ερευνών που έχουν ασχοληθεί με τους παράγοντες ώθησης (push) και έλξης (pull factors) αναφορικά με τον φυσιολατρικό τουρισμό. Παραδείγματος χάριν σε έρευνα του Eagles (1992) για τους οικοτουρίστες επισημαίνονται ως τέτοιοι παράγοντες :

- Η άγρια και ανέγγιχτη φύση
- Οι λίμνες, οι ρεματιές, οι εθνικοί δρυμοί, το παράκτιο τοπίο και εν γένει η ύπαιθρος
- Η άσκηση στη φύση
- Η δοκιμή νέων τρόπων ζωής

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

- Η γνωριμία με ανθρώπους με παρεμφερή ενδιαφέροντα

Μια άλλη έρευνα που αναφέρεται στο ίδιο κείμενο και ανήκει στον Silverberg και άλλους (1996) σε δείγμα Βορειοαμερικανών που ταξιδεύουν συχνά κι ενδιαφέρονται για το περιβάλλον και τη φωτογραφία αναφέρει 6 διαφορετικά κίνητρα που βασίζονται στη δραστηριότητα, το ενδιαφέρον και σε κλίμακες απόψεων και συγκεκριμένα :

- Εκπαίδευση/ιστορία
- Camping/tenting
- Κοινωνικές επαφές
- Χαλάρωση
- Παρατήρηση της φύσης
- Πληροφόρηση

Άλλη έρευνα των Palacio και McCool (1997) που εξέτασε δείγμα επισκεπτών από το Belize κατέγραψε τους εξής 4 παράγοντες ως καθοριστικούς των εκτιμώμενων ωφελειών ταξιδιωτών που εμπίπτουν στον φυσιολατρικό τουρισμό και οικοτουρισμό και συγκεκριμένα :

- τη διαφυγή
- γνώση για τη φύση
- ενίσχυση της υγείας
- ενίσχυση της αλληλεγγύης

Άλλη έρευνα του Hvenegaard (2002) καταγράφει δείγμα τουριστών παρατήρησης πουλιών και πεζοπορικού τουρισμού που επισκέφτηκαν εθνικό δρυμό στη βορειοδυτική Ταϊλάνδη και καταγράφει 9 κατηγορίες κινήτρων και συγκεκριμένα :

- την κατάκτηση της ψηλότερης κορυφής της Ταϊλάνδης
- την παρατήρηση πουλιών και άγριας φύσης
- το τοπίο
- τους καταρράκτες
- τον πολιτισμό και τις φυλές των λόγων

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

- social outing
- το φυσικό περιβάλλον
- διακοπές
- δραστηριότητες στη φύση

Συμπερασματικά, ο φυσιολατρικός τουρισμός είναι μια ευρεία κατηγορία που περιλαμβάνει επί μέρους, πιο εξειδικευμένες μορφές τουρισμού και δραστηριοτήτων.

Στις επόμενες ενότητες θα εξετάσουμε κάποιες από αυτές στις οποίες κρίθηκε σκόπιμο να εστιάσουμε όπως ο οικοτουρισμός, ο πεζοπορικός τουρισμός (ως κράμα τουρισμού περιπέτειας, εναλλακτικών δραστηριοτήτων και sports), ενώ εξετάζεται ως ανεξάρτητη αλλά συνδεδεμένη μορφή τουρισμού ο αγροτουρισμός.

B. 2 Οικοτουρισμός

Παρατίθενται στα παρακάτω πλαίσια ενδεικτικοί ορισμοί και προδιαγραφές του οικοτουρισμού – ecotourism, σύμφωνα με διεθνείς οργανισμούς.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Ορισμός οικοτουρισμού (1)

The International Ecotourism Society (TIES <http://www.ecotourism.org/book/ecotourism-definition>)

Οικοτουρισμός είναι το υπεύθυνο ταξίδι σε φυσικές περιοχές που συμβάλει στη διατήρηση του περιβάλλοντος και βελτιώνει την ευημερία των ντόπιων (TIES, 1990)

Βασικές αρχές του οικοτουρισμού :

Ο οικοτουρισμός συνθέτει τη διατήρηση της φύσης, τις τοπικές κοινωνίες και βιώσιμους τρόπους ταξιδιού. Αυτό σημαίνει πως εκείνοι που υλοποιούν ή συμμετέχουν σε οικοτουριστικές δραστηριότητες θα πρέπει να ακολουθούν τις εξής βασικές αρχές του οικοτουρισμού :

- ✓ Ελαχιστοποίηση επιδράσεων
- ✓ Συμβολή στη δημιουργία περιβαλλοντικής και πολιτισμικής συνείδησης και σεβασμού
- ✓ Παροχή θετικών εμπειριών τόσο για τους επισκέπτες όσο και για τους οικοδεσπότες
- ✓ Παροχή άμεσων οικονομικών ωφελημάτων για τη διατήρηση της φύσης
- ✓ Παροχή οικονομικών ωφελημάτων και ενίσχυσης των ντόπιων
- ✓ Συμβολή στην αύξηση της ευαισθησίας των τοπικών κοινωνιών σε ότι αφορά τις πολιτικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές συνθήκες

Ορισμός οικοτουρισμού & προστατευόμενων περιοχών (2)

<http://sdt.unwto.org/en/content/ecotourism-and-protected-areas>

Ecotourism and Protected areas- UNWTO Ecotourism definition:

Ο οικοτουρισμός περιλαμβάνει τις μορφές τουρισμού που εμφανίζουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- το βασικό κίνητρο των τουριστών είναι η παρατήρηση και εκτίμηση της φύσης και των παραδοσιακών πολιτισμών που κυριαρχούν στις φυσικές περιοχές
- περιέχουν εκπαιδευτικά και ερμηνευτικά στοιχεία
- οργανώνονται από ειδικούς tour operators για μικρές ομάδες, ενώ οι παροχείς υπηρεσιών στους προορισμούς είναι συνήθως μικρές τοπικές επιχειρήσεις
- ελαχιστοποιούν τις αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον
- υποστηρίζουν τη διατήρηση φυσικών περιοχών που χρησιμοποιούνται ως οικοτουριστικά θέλγητρα με :
 - τη δημιουργία οικονομικών ωφελειών για τις τοπικές κοινωνίες, οργανισμούς και αρχές που διαχειρίζονται φυσικές περιοχές με στόχους διατήρησης
 - την παροχή εναλλακτικών ευκαιριών απασχόλησης και εισοδήματος για τις τοπικές κοινωνίες αυξάνοντας συνάμα την ευαισθητοποίηση για την ανάγκη διατήρησης των φυσικών και πολιτισμικών πόρων μεταξύ τουριστών και επισκεπτών

Πηγή : The British Ecotourism Market , UNWTO 2002

ΕΥΡΩ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩ
ΤΑΜΙΟ
ΠΕΡΙ-
ΑΝΑ

Β. 3 Πεζοπορικός τουρισμός : ένα κράμα τουρισμού εναλλακτικών δραστηριοτήτων, περιπέτειας & sports

Πεζοπορία (hiking), είναι το περπάτημα ως δραστηριότητα αναψυχής και ως άθλημα. Με δεδομένη την κυριαρχία της καθιστικής ζωής στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες, η πεζοπορία είναι μια ολοένα και πιο δημοφιλής άσκηση στη φύση που προάγει τη φυσική κατάσταση, είναι οικονομική και προσβάσιμη και δεν απαιτεί ιδιαίτερο εξοπλισμό. Ο βαθμός δυσκολίας της καθορίζεται από τον ίδιο τον περπατητή. (<http://www.abc-of-hiking.com/what-is-hiking/what-is-hiking.asp>)

Είναι αρκετοί οι όροι που χρησιμοποιούνται γύρω από τη δραστηριότητα της πεζοπορίας και αφορούν τις συνθήκες πεζοπορίας, το μήκος και το ανάγλυφο του εδάφους στο οποίο πραγματοποιείται. Όροι που είναι περισσότερο γνωστοί στα αγγλικά όπως hiking, trekking, Backpacking, Bushwalking, Trailing and Mountaineering είναι μόλις μερικοί από αυτούς που περιγράφουν τη δραστηριότητα της πεζοπορίας. Σε πιο προχωρημένα επίπεδα η πεζοπορία μπορεί να αποτελέσει μια αφετηρία για υψηλότερης δυσκολίας δραστηριότητες όπως οι τεχνικές επιβίωσης, το camping, η ορειβασία, η αναρρίχηση, η πλοήγηση κι άλλες τεχνικές στην ύπαιθρο.

Έμπειρος θεωρείται ένας πεζοπόρος όταν με τη φυσική κατάσταση και τον τρόπο σκέψης του είναι σε θέση να αντιμετωπίσει οτιδήποτε η φύση του φέρει στο διάβα του. (<http://www.abc-of-hiking.com/what-is-hiking/what-is-hiking.asp>)

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Πέραν της πεζοπορίας ως δραστηριότητας αναψυχής, ο πεζοπορικός τουρισμός ως ειδική μορφή τουρισμού δεν μπορεί παρά να αναφέρεται στα τουριστικά εκείνα ρεύματα που κινητοποιούνται να πραγματοποιήσουν ένα ταξίδι με βασικό σκοπό την πεζοπορία στην περιοχή επιλογής. Ο ορισμός αυτός ενδιαφέρει από τη σκοπιά της εκτίμησης ενός τμήματος αγοράς που ενδέχεται να επισκεφθεί ένα τόπο ή της αποτίμησης ενός τμήματος αγοράς που πράγματι επισκέπτεται τον τόπο αυτό. Από άλλες σκοπιές ωστόσο, πχ. της εκτίμησης του τουριστικού φορτίου επί ενός πόρου, ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι τουρίστες εκείνοι οι οποίοι δεν επισκέπτονται ένα τόπο με αποκλειστικό κίνητρο την πεζοπορία, αλλά αν τους δοθεί η ευκαιρία πραγματοποιούν πεζοπορία σε αυτόν. Μιας τέτοιας ευρύτερης θεώρησης μοιάζει να είναι ο ορισμός που προτείνει ο Οργανισμός Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας σε πρόσφατη δημοσιευμένη έρευνα του. Πιο συγκεκριμένα :

Τουρίστες που εμπίπτουν στον πεζοπορικό τουρισμό είναι εκείνοι οι διεθνείς επισκέπτες άνω των 15 ετών που συμμετέχουν σε δραστηριότητες περπατήματος ή πεζοπορίας άνω της μισής ώρας τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια ταξιδιού τους στη Νέα Ζηλανδία.

Είναι μάλλον εύλογο το γεγονός πως ο πεζοπορικός τουρισμός εμπίπτει σε περισσότερες της μίας ευρύτερες κατηγορίες τουρισμού όπως ο φυσιολατρικός, ο τουρισμός εναλλακτικών δραστηριοτήτων, ο τουρισμός περιπέτειας (adventure tourism) ή ο αθλητικός τουρισμός (sports tourism). Πιο συγκεκριμένα :

- Οι ενδιαφερόμενοι τουρίστες αυτής της κατηγορίας πάντα αναζητούν όμορφα τοπία και εμπειρίες φύσης για τις πεζοπορικές τους εξορμήσεις.
- Όταν η πεζοπορία πραγματοποιείται σε δυσκολότερες συνθήκες πχ. χιόνια, μεγάλα υψόμετρα ή όταν συνδυάζεται με αναρρίχηση ή άλλες τεχνικές, που απαιτούν γνώσεις, φυσική κατάσταση και ιδιαίτερο εξοπλισμό αγγίζει τα όρια του τουρισμού περιπέτειας (adventure tourism).
- Δεν λείπουν και οι περιπτώσεις όπου η δραστηριότητα της πεζοπορίας λαμβάνει χώρα στα πλαίσια κάποιων αθλητικών event πχ. αγώνων σε πεζοπορικές διαδρομές και μοιραία αγγίζει τα όρια του αθλητικού τουρισμού (sports tourism).

Συνεπώς η ταξινόμηση του πεζοπορικού τουρισμού σε μια από αυτές τις κατηγορίες δεν είναι δυνατή με απόλυτο τρόπο. Εξετάζουμε ακολούθως κάποιους ενδεικτικούς ορισμούς του τουρισμού περιπέτειας (adventure tourism), του τουρισμού εναλλακτικών δραστηριοτήτων και του αθλητικού τουρισμού (sports tourism) ώστε να έχουμε μια εικόνα της καθεμιάς από αυτές τις κατηγορίες με τις οποίες ο

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

πεζοπορικός τουρισμός σχετίζεται.

Ορισμοί & ταξινομήσεις «εναλλακτικών» δραστηριοτήτων & τουρισμού περιπέτειας (adventure tourism)

Σύμφωνα με μια κατηγοριοποίηση που προτείνει ο Βελισσαρίου, ο τουρισμός περιπέτειας διακρίνεται από τον τουρισμό εναλλακτικών δραστηριοτήτων και ακραίων αθλημάτων. Ο τουρισμός περιπέτειας (adventure tourism) είναι σύμφωνα με τον ίδιο (Βελισσαρίου, 2000, σελ. 104-106) μια κατηγορία ειδικών μορφών τουρισμού που έχει γνωρίσει άνθηση τις τελευταίες 10ετίες παγκοσμίως και εμπίπτει στην ευρύτερη κατηγορία του τουρισμού δραστηριοτήτων. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της μορφής τουρισμού είναι το στοιχείο του κινδύνου και της δράσης που εμπεριέχει, ενώ σε αυτή εντάσσεται πλήθος δραστηριοτήτων οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι εξής :

- Τουρισμός εξερευνήσεων & προσπέλασης πχ. Camel trophy
- Τουρισμός ακραίων αθλημάτων πχ. ελεύθερες πτώσεις με αλεξίπτωτο από αεροπλάνο, αιωρόπτερα, αλεξίπτωτο πλαγιάς, ράλλυ, πτώσεις με σκοινιά, κα.
- Κινηγετικός τουρισμός / safari στεριά και θάλασσα
- Τουρισμός ασκήσεων προσανατολισμού & επιβίωσης (δυσμενείς συνθήκες, κίνδυνος, ελλιπή εφόδια)

Σύμφωνα με τον Βελισσαρίου ο τουρισμός εναλλακτικών δραστηριοτήτων περιλαμβάνει :

- Την ορειβασία, την ορεινή πεζοπορία (η συνήθεις όροι εδώ είναι το hiking που αναφέρεται σε μονοήμερες πεζοπορίες ή στο trekking που αναφέρεται σε πολυήμερες πεζοπορίες σε ορεινές περιοχές με διαμονή σε διαφορετικά μέρη κατά μήκος των διαδρομών)
- Τη διάσχιση φαραγγίων (canyoning) και τον προσανατολισμό (orienteering)
- Την αναρρίχηση (climbing) και την καταρρίχηση (rapel) (σκαρφάλωμα με ειδικό εξοπλισμό)
- Το rafting ή monoraft (κατάβαση ποταμού με ελαστική εύκαμπτη λέμβο & Το canoe kayak (πλευση σε λίμνες ή ποτάμια με ειδικές λέμβους με οξείες απολήξεις)

Τέλος σύμφωνα με την ίδια κατηγοριοποίηση ο τουρισμός ακραίων αθλημάτων περιλαμβάνει :

- Πτώσεις με αλεξίπτωτο από αεροπλάνο, Base jump (building, Antenna, Span, Earth) & Bungee jumping, Ακραία αθλήματα χιονιού και πάγων (snowboard, ski marathon, extreme ski, έλκηθρα), Καταδύσεις, Speedsailing (ιστοσανίδα σε ξερές και επίπεδες επιφάνειες)
- Αιωρόπτερα (πτώση από υψόμετρο και αιώρηση με εκμετάλλευση των θερμικών ρευμάτων) & Αλεξίπτωτο πλαγιάς (ορθόγωνο parapente), κα.

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η συμμετοχή στην ίδια τη δραστηριότητα συνιστά το κίνητρο της τουριστικής μετακίνησης, του ταξιδιού.

Κατά άλλους αναλυτές ο τουρισμός περιπέτειας περιλαμβάνει όλες τις παραπάνω επί μέρους κατηγορίες. Παραδείγματος χάριν σε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον τουρισμό του Λίχτενσταϊν (ΕΥ, 2014, p. 4) κάτω από την κατηγορία adventure tourism τοποθετούνται οι περισσότερες από τις ήδη προαναφερθείσες δραστηριότητες όπως Rafting, canoeing/kayaking, αλλά και το ψάρεμα, η αναρρίχηση, η πεζοπορία, το ορεινό ποδήλατο και το κανονικό ποδήλατο, το ski, το snowboard και το Paragliding.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	
---	--	--

Σε ότι αφορά τον τουρισμό sport και πάλι πρόκειται για μια μορφή τουρισμού στην οποία έχουν αποδοθεί διάφοροι ορισμοί. Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται μερικοί (Hinch T. και Higham S., 2001, p. 49) :

Αθλητικός τουρισμός (sports tourism)	Το ταξίδι για μη εμπορικούς σκοπούς προκειμένου για τη συμμετοχή ή παρακολούθηση αθλητικών δραστηριοτήτων μακριά από τη μόνιμη κατοικία (Hall, 1992a, p. 194)
	Η έκφραση ενός μοτίβου συμπεριφοράς ανθρώπων κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων περιόδων ελεύθερου χρόνου όπως οι διακοπές, είτε σε φυσικές τοποθεσίες, είτε σε τεχνητούς χώρους για αθλήματα ή αναψυχή, είτε στον ανοικτό χώρο (Ruskin, 1987, p. 26)
	Διακοπές που περιλαμβάνουν αθλητικές δραστηριότητες είτε ως θέαμα είτε με συμμετοχή (Weed and Bull, 1997b; p. 5)
	Ταξίδια αναψυχής μακριά από την περιοχή μόνιμης κατοικίας με σκοπό τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, ή την παρακολούθηση αθλητικών δραστηριοτήτων, είτε την απόλαυση θελγέτρων που σχετίζονται με κάποια τέτοια δραστηριότητα (Gibson, 1998, p. 49)
	Όλες οι μορφές ενεργής ή παθητικής συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες συμμετέχοντας είτε αυθόρμητα είτε οργανωμένα για μη εμπορικούς/επαγγελματικούς σκοπούς, οι οποίες απαιτούν ταξίδι μακριά από το χώρο μόνιμης κατοικίας και εργασίας (Standeven and DeKnor, 1999, p. 12)
Τουρίστας αθλητικού τουρισμού (sports tourist)	Ένας προσωρινός επισκέπτης που διαμένει τουλάχιστον 24 ώρες στη γεωγραφική περιοχή ενός event με βασικό σκοπό τη συμμετοχή σε αυτό, ενώ η τοποθεσία αυτή καθεαυτή διαδραματίζει δευτερεύοντα ρόλο (Nogawa et al., 1996, p. 46)
	Άτομα ή ομάδες που συμμετέχουν ενεργά ή παθητικά σε αθλήματα ανταγωνισμού ή ψυχαγωγίας ενώ ταξιδεύουν και διαμένουν σε τοποθεσίες εκτός του συνήθους περιβάλλοντος

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-2013</p> <p>Στηρίζει ότι αξίζει</p> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»</p> <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013</p> <p>Πρόγραμμα για την ανάπτυξη</p> <p>ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

	τους, με τα αθλήματα αυτά καθαυτά να αποτελούν το κυρίαρχο κίνητρο του ταξιδιού) (Gammon and Robinson, 1997)
Αθλήματα τουρισμού (tourism sports)	Άτομα που ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές εκτός του συνήθους περιβάλλοντος τους και συμμετέχουν ενεργητικά ή παθητικά σε κάποιο άθλημα ανταγωνιστικό ή ψυχαγωγικό ως δευτερεύουσα δραστηριότητα (Gammon and Robinson, 1997)

Πηγή : μετάφραση από τους Hinch T. και Higham S. (2001, p. 49),

Συμπερασματικά ο πεζοπορικός τουρισμός συνιστά μια επί μέρους κατηγορία του φυσιολατρικού τουρισμού, παρουσιάζοντας επικαλύψεις με τον τουρισμό περιπέτειας και τον αθλητικό τουρισμό.

Αξιοποιώντας τις αναλύσεις της ενότητας αυτής και για τις ανάγκες του παρόντος σχεδίου προτείνουμε παρακάτω ένα ορισμό για τον πεζοπορικό τουρισμό, την πεζοπορία αλλά και μια θεώρηση για τους τουρίστες που δεν ανήκουν αμιγώς στην εξεταζόμενη αυτή κατηγορία.

Πεζοπορικός τουρισμός θεωρείται κάθε μορφής τουριστικό ταξίδι προς συγκεκριμένο προορισμό που περιλαμβάνει τουλάχιστον μία διανυκτέρευση και πραγματοποιείται με κυρίαρχο σκοπό την πεζοπορία σε διαδρομές της περιοχής.

Πεζοπορία ονομάζεται το βάδισμα ως δραστηριότητα αναψυχής και ως άθλημα.

Για τις ανάγκες τουριστικού σχεδιασμού θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα τμήματα της τουριστικής αγοράς που πραγματοποιούν πεζοπορίες στα πλαίσια ενός τουριστικού ταξιδιού ακόμη κι αν αυτές δεν αποτελούν το κυρίαρχο κίνητρο για το οποίο αυτά τα ταξίδια πραγματοποιούνται.

B.4 Αγροτουρισμός : ορισμοί & τυπολογία

Ποικίλοι είναι οι όροι χρησιμοποιούνται που χρησιμοποιούνται στη βιβλιογραφία σε σχέση με τον αγροτουρισμό, όπως farm tourism, farm-based tourism, rural tourism, κα. Στον παρακάτω πίνακα παρέχονται ενδεικτικοί ορισμοί των όρων αυτών.

Παρακάτω παρουσιάζουμε έναν ορισμό που προτείνει η Ιακωβίδου (Τσάρτας, 2000, σελ. 69) :

Ορισμός αγροτουρισμού

Αγροτουρισμός είναι η μορφή τουρισμού η οποία :

- αναπτύσσεται σε αγροτικές περιοχές που δεν έχουν κορεστεί τουριστικά
- συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές, πολιτισμικές και κοινοτικές αξίες που επιτρέπουν τόσο στους οικοδεσπότες όσο και στους φιλοξενούμενους-επισκέπτες να υφίστανται αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες

Ακόμη :

- αναφέρεται στις τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται από άτομα που ασχολούνται κυρίως στον ποωτονεή τομέα αλλά και από κατοίκους αγροτικών

Ορισμοί αγροτουρισμού σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία

1. «Αγροτουρισμός» είναι η ειδική μορφή Τουρισμού η οποία αφορά την παροχή υπηρεσιών υποδοχής και φιλοξενίας ή και εστίασης σε χώρους λειτουργικά ενοποιημένους με αγροτικές εγκαταστάσεις, οι οποίες προσφέρονται συνδυαστικά με δραστηριότητες που σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή όπως και με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς αγροτικού τοπίου.

2. «Επιχείρηση Αγροτουρισμού» είναι η επιχείρηση που παρέχει υπηρεσίες της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού. Η επιχείρηση αγροτουρισμού ανήκει σε αγρότη ή αγρότες εγγεγραμμένους στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων ή Συνεταιρισμό Αγροτών ή το κεφάλαιο της ανήκει κατά 50% σε αγρότη ή αγρότες εγγεγραμμένους στο μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων ή σε Συνεταιρισμούς Αγροτών.

3. Ως «Αγρόκτημα» νοείται ο λειτουργικά ενοποιημένος χώρος κατοικίας του κατ' επάγγελμα αγρότη και αγροτικής εκμετάλλευσης της παραγρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 2520/1997, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, ο οποίος έχει αυτοτέλεια γηπέδου/οικοπέδου.

Πηγή : <http://www.opengov.gr/yppol/wp-content/uploads/downloads/2014/02/tourismos.pdf>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι Phillip et al (2010) επιχειρούν μια ομαδοποίηση ορισμών και όρων της διεθνούς βιβλιογραφίας που αναφέρονται στον αγροτουρισμό στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας.....: Ανασκόπηση ορισμών εννοιών της βιβλιογραφίας σε σχέση με τον αγροτουρισμό

Έννοιες - όροι	ορισμοί	συγγραφείς
Agritourism	«οιαδήποτε δραστηριότητα συμβαίνει σε εν λειτουργία αγρόκτημα με σκοπό την προσέκλυση επισκεπτών»	Barbieri and Mshenga (2008: 168)
	«μια ειδική μορφή τουρισμού της υπαίθρου στην οποία το κατάλυμα πρέπει να είναι ενσωματωμένο σε	Marques (2006: 151)

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

	<p>«μια αγροτική εγκατάσταση στην οποία κατοικεί ο λειτουργός της κι επιτρέπει στους επισκέπτες να λάβουν μέρος σε αγροτικές ή άλλες συμπληρωματικές δραστηριότητες»</p>	
	<p>«επιχειρήσεις της υπαίθρου που συμπεριλαμβάνουν ένα περιβάλλον ενεργού αγροκτήματος και ένα εμπορικό τουριστικό στοιχείο»</p>	<p>McGehee (2007: 111) and McGehee, Kim, and Jennings (2007: 280)</p>
	<p>«τουριστικά προϊόντα που είναι άμεσα συνδεδεμένα με αγροτικά περιβάλλοντα, αγροτικά προϊόντα και αγροτική διαμονή»</p>	<p>Sharpley and Sharpley (1997: 9)</p>
	<p>«δραστηριότητες φιλοξενίας που ασκούνται από αγρότες και μέλη των οικογενειών τους και οι οποίες παραμένουν συνδεδεμένες και συμπληρωματικές με τις αγροτικές δραστηριότητες»</p>	<p>Sonnino (2004: 286)</p>
Agrotourism	<p>«τουριστικές δραστηριότητες που συμβαίνουν σε μη αστικές περιοχές από άτομα που το κυρίως τους επάγγελμα ανήκει στον πρωτογενή ή δευτερογενή τομέα της οικονομίας»</p>	<p>Iakovidou (1997: 44)</p>
	<p>«τουριστικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας, οικογενειακής ή συλλογικής φύσης, που αναπτύσσονται σε περιοχές της υπαίθρου από ανθρώπους που απασχολούνται στη γεωργία»</p>	<p>Kizos and Iosifides (2007: 63)</p>
	<p>«παροχή τουριστικών ευκαιριών σε εν λειτουργία αγροκτήματα»</p>	<p>Wall (2000: 14)</p>
Farm-tourism	<p>«τουρισμός υπαίθρου που υλοποιείται σε εν λειτουργία αγροκτήματα κι όπου το περιβάλλον εργασίας συνιστά μέρος του προϊόντος από τη σκοπιά του καταναλωτή»</p>	<p>Clarke (1999: 27)</p>
	<p>«η τουριστική δραστηριότητα που είναι στενά συνδεδεμένη με αγροτικές δραστηριότητες και συχνά</p>	<p>Gladstone and Morris</p>

**ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**

	με τη βιωσιμότητα του νοικοκυριού που τις ασκεί»	(2000: 93)
	«η ενσωμάτωση τουριστών στην αγροτική ζωή και σε αγροτικές δραστηριότητες που ασκούνται σε αγροκτήματα»	Iakovidou (1997: 44)
	«εμπορικές τουριστικές δραστηριότητες σε εν λειτουργία αγροκτήματα, εξαιρώντας τα καταλύματα τύπου bed & breakfast, τον φυσιολατρικό τουρισμό και τη σκηνοθετημένη ψυχαγωγία»	Ollenburg and Buckley (2007: 445)
	«δραστηριότητες και υπηρεσίες που προσφέρονται σε πελάτες στο περιβάλλον εν λειτουργία αγροκτημάτων με δυνατότητες συμμετοχής, παρατήρησης και εκπαίδευσης»	Ollenburg (2006: 52)
	«κομμάτι του τουρισμού της υπαίθρου όπου το κριτήριο διαφοροποίησης βρίσκεται στην τοποθεσία της διαμονής σε ένα αγρόκτημα μερικής ή πλήρους απασχόλησης»	Oppermann (1996: 88)
	«ένας όρος που χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για να περιγράψει μια κατηγορία δραστηριοτήτων οι οποίες πιθανώς έχουν μικρή σχέση με ένα αγρόκτημα πέρα από το γεγονός ότι λαμβάνουν χώρα σε αυτό»	Roberts and Hall (2001: 150)
Farm-based tourism	«το φαινόμενο της προσέκλυσης ανθρώπων σε αγροτικές εγκαταστάσεις»	Evans and Ilbery (1989: 257)
	«μια εναλλακτική αγροτική επιχείρηση»	Ilbery, Bowler, Clark, Crockett, and Shaw (1998: 355)
Vacation	«η ενσωμάτωση σε εν λειτουργία αγρόκτημα ενός	Weaver and Fennell

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Farms	στοιχείου τουριστικής εκμετάλλευσης»	(1997: 357)
-------	--------------------------------------	-------------

Πηγή : μετάφραση από Phillip et al. (2010)ρ. 755

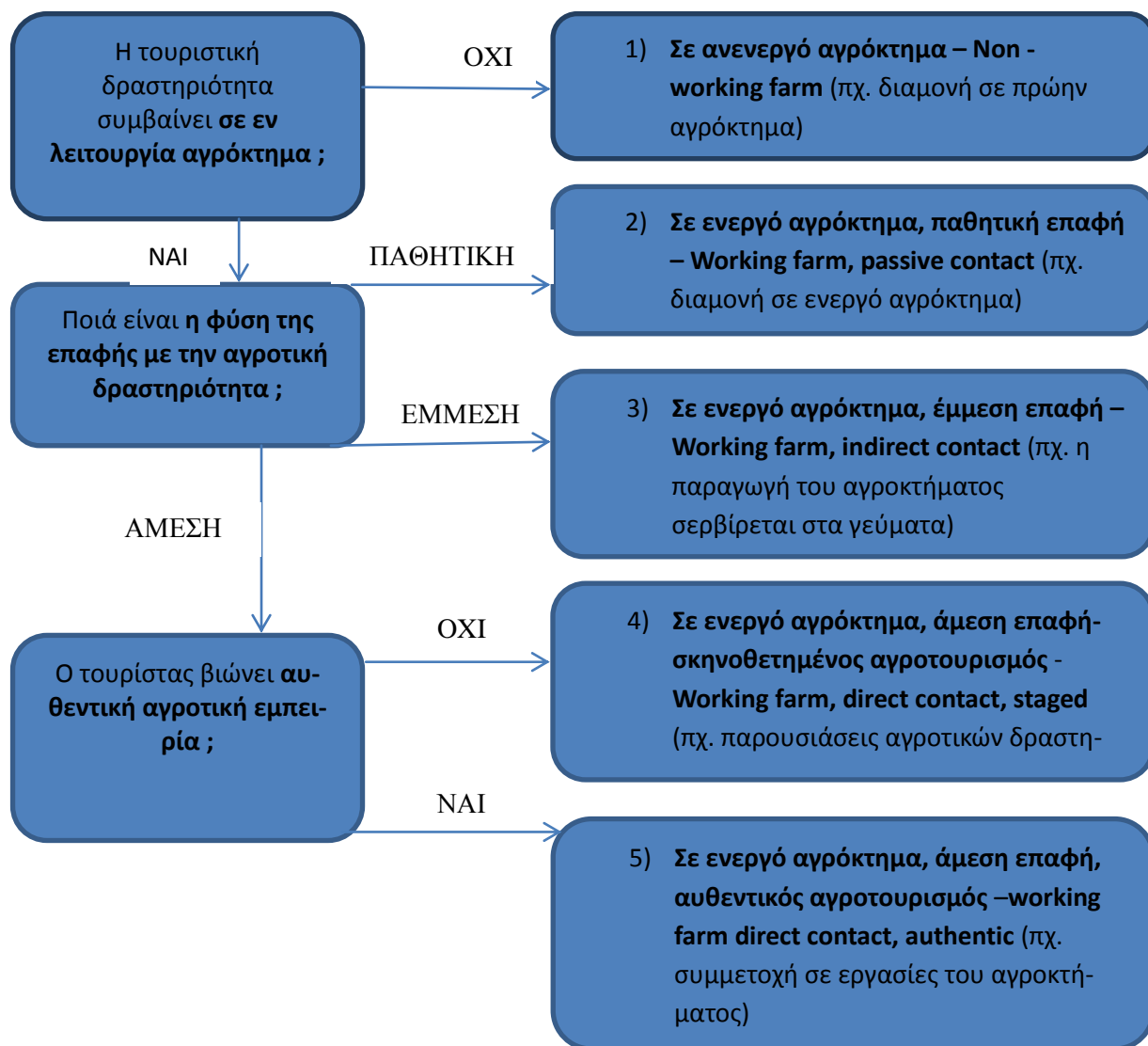
Ενδιαφέρουσα ταξινόμηση των επί μέρους μορφών αγροτουρισμού προτείνουν οι ίδιοι συγγραφείς λαμβάνοντας υπόψη τους μια σειρά κριτηρίων όπως :

- το αν οι υπηρεσίες του αγροτουρισμού προσφέρονται σε αγρόκτημα με ενεργή αγροτική δραστηριότητα ή όχι
- τη φύση της επαφής του επισκέπτη-τουρίστα με την αγροτική δραστηριότητα
- το επίπεδο αυθεντικότητας της τουριστικής εμπειρίας πάντα σε σχέση με την αγροτική δραστηριότητα

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα απεικονίζεται αναλυτικά η τυπολογία αγροτουρισμού και αγροτουριστικών επιχειρήσεων του άρθρου των Phillip et al (2010) και προτείνονται 5 υποκατηγορίες:

Σχεδιάγραμμα.....: Τυπολογία αγροτουρισμού : κατηγορίες αγροτουριστικών επιχειρήσεων

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Πηγή : μετάφραση από Phillip et al. (2010)p. 756

Γ. Καλές πρακτικές (best practices) μορφών τουρισμού ενδιαφέροντος : πεζοπορικός, οικοτουρισμός, αγροτουρισμός

Στις υποενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται καλές πρακτικές που αφορούν τόσο τον πεζοπορικό τουρισμό όσο και τον οικοτουρισμό και τον αγροτουρισμό.

<p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	<p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-2013 Στηρίζει ότι αξίζει</p> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	<p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Αναλυτικότερα παρουσιάζονται παραδείγματα που αφορούν:

1. τη διαχείριση του θεμελιώδους πόρου για τον πεζοπορικό τουρισμό, δηλαδή των πεζοπορικών διαδρομών, αλλά και την προώθηση τους στην παγκόσμια τουριστική αγορά, βάσει του ευρωπαϊκού σήματος ποιότητας πεζοπορικών διαδρομών που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Ορειβατική Ομοσπονδία
2. την έρευνα σε ζητήματα πεζοπορικού τουρισμού, παρουσιάζοντας το παράδειγμα του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας
3. δομές φροντίδας των πεζοπορικών διαδρομών αλλά και προστατευόμενων περιοχών, δηλαδή μια καλή πρακτική τόσο για τον πεζοπορικό τουρισμό όσο και για τον οικοτουρισμό. Παρατίθενται στοιχεία για το θεσμό των εθελοντών-αρχιφυλάκων (των λεγόμενων warden) προστατευόμενων περιοχών και φροντιστών πεζοπορικών διαδρομών, του Cotswold της Αγγλίας
4. την προώθηση και διαχείριση οικοτουρισμού και συγκεκριμένα του bird watching στις περιοχές Λέσβου και Σκύρου και τέλος
5. τη δημιουργία ενός αγροτουριστικού κοινωνικού εγχειρήματος και μιας επιτυχημένης αγροτουριστικής επιχείρησης- παραθέτοντας στοιχεία για την πρωτοβουλία «Χαμάδα» για τη συλλογή και επεξεργασία βελανιδιού και το κτήμα «Κόκκινο Τρακτέρ» στην Κέα.

Γ. 1 Πεζοπορικός τουρισμός – βελτίωση, διαχείριση και προώθηση μονοπατιών : Το παράδειγμα της πιστοποίησης ποιότητας μονοπατιών από την Ευρωπαϊκή Ορειβατική Ομοσπονδία : Leading Quality Trails-Best of Europe

Η ιδέα της πιστοποίησης

Η ιδέα έγκειται στη δημιουργία προδιαγραφών ποιότητας πεζοπορικών διαδρομών που λειτουργούν :

- ως εργαλείο βελτίωσης για ένα προορισμό που επιθυμεί να αναπτύξει ή να βελτιώσει τον πεζοπορικό του τουρισμό,
- ως εργαλείο ενημέρωσης και εξασφάλισης κάποιων ποιοτικών χαρακτηριστικών για ενδιαφερόμενους τουρίστες

Λειτουργεί δηλαδή ταυτόχρονα ως διαδικασία βελτίωσης ενός του πεζοπορικού

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	--	--

«προϊόντος» ενός προορισμού, αφετέρου ως εργαλείο marketing για τον προορισμό.

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο της διαδικασίας πιστοποίησης “Leading Quality Trails-Best of Europe” :

Το περπάτημα είναι μια πολύ δημοφιλής δραστηριότητα. Η συγκεκριμένη διαδικασία πιστοποίησης παρέχει ένα διαφανή τρόπο βελτίωσης και προώθησης ενός βιώσιμου πεζοπορικού τουρισμού. Βάση για τη συγκρότηση της διαδικασίας αυτής αποτέλεσαν τα ευρήματα ερευνών σχετικά με τις επιθυμίες και τις ανάγκες των περιπατητών. Επίσης δίνεται ιδιαίτερη βάση στην ποιότητα του συνολικού προϊόντος πεζοπορικού τουρισμού που προσφέρεται σε ένα προορισμό.

Έμφαση δίνεται στα πλαίσια της πιστοποίησης στην ελκυστικότητα της συνολικής πεζοπορικής εμπειρίας μέσα από μια σειρά ποιοτικών κριτηρίων αλλά και σε ζητήματα βιωσιμότητας.

Ο φορέας πιστοποίησης , ο ελεγκτής & οι δικαιούχοι

Φορέας πιστοποίησης και διαχειριστής του σήματος ποιότητας LQT-Best of Europe είναι η Ευρωπαϊκή Ορειβατική Ομοσπονδία (European Ramblers Association-ERA). Πρόκειται για έναν οργανισμό-«ομπρέλα» στον οποίο υπάγονται 50 ορειβατικές ομοσπονδίες από 28 Ευρωπαϊκές χώρες. Πολλά από τα μέλη της ERA διαθέτουν πάνω από 50 χρόνια εμπειρίας στο σχεδιασμό και τη διατήρηση πεζοπορικών διαδρομών.

Ελεγκτής των προδιαγραφών της εκάστοτε υπό πιστοποίηση πεζοπορικής διαδρομής είναι η Ομοσπονδία Ορειβατικών Συλλόγων της Γερμανίας, μιας χώρας που διαθέτει μεγάλη εμπειρία στο συγκεκριμένο πεδίο. Αξίζει να σημειωθεί πως η Γερμανική Ομοσπονδία Ορειβατικών Συλλόγων ιδρύθηκε το 1883, αποτελεί έναν οργανισμό για τη διατήρηση της φύσης, διαθέτει 600 χιλιάδες μέλη που είναι εγγεγραμμένα αντίστοιχα σε 58 περιφερειακούς ορειβατικούς συλλόγους, διαχειρίζεται περίπου 200 χλμ. μήκους πεζοπορικές διαδρομές και διαθέτει 20 χιλιάδες εθελοντές που πραγματοποιούν σημάνσεις.

Τα κριτήρια του σήματος ποιότητας LQT διαμορφώθηκαν ως απαντήσεις επί του ερωτήματος που τέθηκε σε μία ομάδα εκπροσώπων των μελών της ERA για το τι συνιστά μια καλή πεζοπορική διαδρομή. Οι απαντήσεις δηλαδή που δόθηκαν αποτέλεσαν τη βάση για το σχεδιασμό της διαδικασίας πιστοποίησης.

Την αίτηση πιστοποίησης είναι δυνατό να πραγματοποιήσουν τόσο εκπρόσωποι εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών αρχών όσο και τοπικές τουριστικές ή περιβαλλοντικές οργανώσεις.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Προδιαγραφές & διαδικασία

Η διαδικασία της πιστοποίησης ξεκινά με την εκπαίδευση των εκπροσώπων του αιτούντα φορέα. Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να αξιολογούν με βάση τις προδιαγραφές του σήματος ποιότητας τα δυνατά και αδύνατα σημεία μιας διαδρομής. Η διαδρομή ελέγχεται βάσει της λίστας των κριτηρίων αξιολόγησης του σήματος πραγματοποιώντας συγκεκριμένες μετρήσεις. Αναλυτικότερα, λαμβάνονται υπόψη :

- 23 κριτήρια επιλογής (δηλαδή εκείνα η πλήρωση τους δεν είναι υποχρεωτική για το καθένα χωριστά αλλά παρέχουν βαθμούς, ένα minimum των οποίων πρέπει μια διαδρομή να συγκεντρώνει για να λάβει το σήμα)
- 7 κριτήρια αποκλεισμού που εφαρμόζονται στα λεγόμενα ημερήσια στάδια (περίπου 3 τμήματα 4 χλμ.)
- 11 κριτήρια αποκλεισμού που αφορούν το συνολικό μήκος της υπό αξιολόγηση διαδρομής

Οι κατηγορίες των κριτηρίων αφορούν :

- Τη μορφή της επιφάνειας βάδισης
- Το σύστημα σήμανσης
- Τη φυσική ομορφιά και το τοπίο
- Τα πολιτισμικά θέλγητρα
- Τις παροχές κατά μήκος της διαδρομής
- Την ασφάλεια
- Την προσβασιμότητα στη διαδρομή με μέσα μαζικής μεταφοράς
- Τις υπηρεσίες διανυκτέρευσης κατά μήκος της διαδρομής
- Την παροχή πληροφόρησης και μεταφοράς αποσκευών κατά μήκος της διαδρομής

Το ελάχιστο μήκος μιας υποψήφιας διαδρομής για αξιολόγηση είναι 50 km. Κάθε

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

διαδρομή αξιολογείται ανά 4 km τόσο ως προς τα κριτήρια επιλογής όσο και ως προς τα κριτήρια αποκλεισμού, με το σκεπτικό ότι 4 km αντιστοιχούν σε 1 ώρα περπατήματος που είναι ζητούμενο κατά τη διάρκεια της να εντυπώνονται θετικές αναμνήσεις και βιώματα στον περιπατητή.

Εν συνεχεία η διαδρομή αξιολογείται και ανά ημερήσιο στάδιο (περίπου 3 τμήματα των 4km) αλλά και στο σύνολο της ως προς τα κριτήρια αυτά.

Όταν όλα τα δεδομένα της αξιολόγησης έχουν συλλεχθεί επισημαίνονται τα σημεία που χρήζουν επεμβάσεων και βελτιώσεων κι έτσι τα αιτούμενα μέρη είναι σε θέση να προχωρήσουν σε βελτιώσεις.

Με την υλοποίηση των βελτιώσεων είναι εφικτός ο έλεγχος των διαδρομών από τους αξιολογητές της ERA και η λήψη του σήματος που χρησιμοποιείται σε όλα τα διαφημιστικά μέσα του αιτούντα αλλά και σε ειδικό ιστοχώρο της ERA.

Διάρκεια, δεσμεύσεις & κόστος

Η διάρκεια του σήματος ποιότητας είναι 3ετής. Για τα 3 χρόνια αυτά απαιτείται διαρκής συντήρηση των διαδρομών και τήρηση των κριτηρίων, δέσμευση που αναλαμβάνει ο αιτούμενος. Για τη συνέχιση της διάρκειας της πιστοποίησης γίνεται εκ νέου η διαδικασία και ο έλεγχος.

Το κόστος επιμόρφωσης των εκπροσώπων του αιτούντα φορέα ανέρχεται σε 2.700 ευρώ πλέον ΦΠΑ και δαπανών ταξιδιού και διαμονής των εκπαιδευτών.

Εν συνεχεία το κόστος για την αξιολόγηση από τους ελεγκτές κυμαίνεται ανάλογα με το μήκος της υπό αξιολόγηση διαδρομής από 2.270-3.720 ευρώ πλέον ΦΠΑ και δαπανών ταξιδιού και διαμονής των ελεγκτών.

Το ιστορικό του σήματος ποιότητας LQT

Το σήμα ποιότητας LQT σχεδιάστηκε το 2011 και ο πρώτος προορισμός που το έλαβε ήταν το Lechweg στα σύνορα Αυστρίας και Γερμανίας το 2012. Ακολούθησε το Escapardenne στα σύνορα Λουξεμβούργου και Βελγίου επίσης το 2012 και το Kullalden στη Σουηδία το 2013. Το 2014 το σήμα ποιότητας έλαβαν διαδρομές στο Mullertal στο Λουξεμβούργο και στη Γερμανία στο Veldenz Wanderweg και στο Moselsteig.

Στην Ελλάδα στη διαδικασία πιστοποίησης μετέχουν επί του παρόντος διαδρομή της περιοχής του Μαινάλου στην Αρκαδία και διαδρομή στην Άνδρο. Και οι δύο αιτούμενοι φορείς δεν ανήκουν στο δημόσιο τομέα.

Περισσότερες πληροφορίες για το σήμα ποιότητας στην ιστοσελίδα της ERA : <http://www.era-ewv-ferp.com/programs/lqt/> & φωτογραφίες στο παράρτημα

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Γ.2 Πεζοπορικός τουρισμός – έρευνα: Το παράδειγμα του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας

Είναι γνωστή στη χώρα μας η έλλειψη επαρκών στατιστικών δεδομένων στην έρευνα για τον τουρισμό και ιδιαίτερα σε χωρικό επίπεδο. Ο πεζοπορικός τουρισμός συνιστά ένα σημαντικό τμήμα τουριστικής αγοράς για αρκετές ευρωπαϊκές χώρες όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Γαλλία αλλά και βεβαίως οι Σκανδιναβικές χώρες. Σημαντικό τμήμα αγοράς είναι επίσης για την χώρας όπως η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία.

Ενδιαφέρον παράδειγμα παρακολούθησης του πεζοπορικού τουρισμού, στα πλαίσια εθνικών στατιστικών δεδομένων αποτελεί ο Οργανισμός Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας. Συνδυάζοντας στοιχεία διαφορετικών ερευνών που διενεργεί, σε αναφορά του αποτυπώνει πολύ σημαντικά δεδομένα για τον πεζοπορικό τουρισμό. Η αναφορά περιγράφει κυρίως το προφίλ των τουριστών, φέρει τον τίτλο «Τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων-περπάτημα και πεζοπορία». Παρατίθεται παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα που εξηγεί τη φιλοσοφία της έρευνας (<http://www.tourismnewzealand.com/media/1141294/tourism-profile-walking-and-hiking.pdf>) :

Η αναφορά αυτή παρέχει μια άποψη του διεθνούς τουρισμού που συμμετέχει σε δραστηριότητες περπατήματος και πεζοπορίας κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στη Νέα Ζηλανδία. Περπάτημα και πεζοπορία συνιστούν δημοφιλείς τουριστικές δραστηριότητες που δίνουν στους τουρίστες την ευκαιρία να βιώσουν από πρώτο χέρι τα απίστευτα ποικίλα και εντυπωσιακά τοπία της Νέας Ζηλανδίας. Η Νέα Ζηλανδία προσφέρει χιλιάδες χιλιόμετρα πεζοπορικών διαδρομών τόσο στα βόρεια όσο και στα νότια νησιά της, κατάλληλα για όλους τους βαθμούς δυσκολίας.

Τουρίστες που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία τουρισμού είναι οι διεθνείς εκείνοι επισκέπτες άνω των 15 ετών που συμμετέχουν σε κάποια μορφή περπατήματος ή πεζοπορίας (άνω της μισής ώρας) τουλάχιστον μια φορά κατά τη διάρκεια ταξιδιού τους στη Νέα Ζηλανδία.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

Ο Οργανισμός Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας δεσμεύεται στην προτεραιότητα που έχει θέσει για τις ειδικές μορφές τουρισμού να αυξήσει αυτό το τμήμα αγοράς μέσα από κατάλληλα κανάλια marketing.

Η αναφορά βασίζεται στις εξής επιμέρους έρευνες : 1) IVS: International Visitor Survey, YE Jun 2009 - YE Jun 2013, 2) newzealand.com analytics via Adobe Site Catalyst, 3) Tourism New Zealand – Active Considerer Monitor, Dec 2012 - Feb 2013 και 4) IVS: International Visitor Survey, H2 - 2013

Οι κατηγορίες δεδομένων που αποτυπώνει είναι οι εξής :

- 1) % διεθνών τουριστών που εμπίπτουν στον προαναφερθέντα ορισμό πεζοπορικού τουρισμού (1 στους 4 τουρίστες για την περίοδο 2009-2013)
- 2) αφίξεις διεθνών τουριστών πεζοπορικού τουρισμού ανά έτος και σε σχέση με το σύνολο των αφίξεων
- 3) Τουριστική δαπάνη τουριστών πεζοπορικού τουρισμού ανά έτος
- 4) Περιοχές προτίμησης για διαμονή στο εσωτερικό της χώρας (σε % διαμονής διεθνών τουριστών)
- 5) Εθνικά πάρκα προτίμησης (σε % επισκέψεων των διεθνών τουριστών)
- 6) Στοιχεία προφίλ και προτιμήσεων : ηλικία, φύλλο, προτιμήσεις στην ηλεκτρονική ενημέρωση σχετικά με τον προορισμό
- 7) Ταξιδιωτικές επιλογές (μεμονωμένοι, οργανωμένοι)
- 8) Κίνητρα ταξιδιού & διάρκεια παραμονής
- 9) Είδος καταλύματος, άλλες δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν, μεταφορικό μέσο,
- 10) Ικανοποίηση από την πεζοπορία
- 11) Εκτιμήσεις ποσοστών ανά εθνικότητα διεθνών τουριστών που θα διάλεγαν την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού για πεζοπορία
- 12) Εκτιμήσεις ποσοστών ανά εθνικότητα διεθνών τουριστών που θα διάλεγαν τη Νέα Ζηλανδία για την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού για πεζοπορία.

Περισσότερες πληροφορίες :

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

<http://www.tourismnewzealand.com/markets-and-stats/>

<http://www.med.govt.nz/sectors-industries/tourism/tourism-research-data>

& φωτογραφίες στο παράρτημα

Γ.3 Οικοτουρισμός & πεζοπορικός τουρισμός- δομές φροντίδας προστατευόμενων περιοχών & μονοπατιών : Το παράδειγμα των εθελοντών-αρχιφυλάκων (warden) στο Cotswold της Αγγλίας

Η περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους του Cotswold

Η περιοχή Cotswolds είναι μια από τις κηρυγμένες περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της Αγγλίας, γνωστή και αγαπητή διεθνώς. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη σε έκταση από τις 38 περιοχές με αυτό το καθεστώς σε Αγγλία και Ουαλία. Η περιοχή κηρύχθηκε προστατευόμενη το 1966 και ο πληθυσμός της ανέρχεται σήμερα σε 152 χιλιάδες. Η έκταση της ανέρχεται σε περίπου 2 χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα και περιλαμβάνει 89 τοποθεσίες ειδικού επιστημονικού ενδιαφέροντος, 36 τοποθεσίες ιδιαίτερου γεωλογικού ενδιαφέροντος, 5 ειδικές περιοχές προστασίας, 3 προστατευόμενα φυσικά πάρκα εθνικού ενδιαφέροντος και 2 φυσικά πάρκα τοπικού ενδιαφέροντος και περισσότερα από 400 αρχαία μνημεία. Περιλαμβάνει τις περιοχές Gloucestershire, Oxfordshire, Bath & NE Somerset, Wiltshire, Warwickshire και Worcestershire. Η περιοχή είναι γνωστή για το ξεχωριστό της τοπίο. Την ευθύνη διαχείρισης και παρακολούθησης της περιοχής έχει επιτροπή διαχείρισης, το λεγόμενο Cotswolds Conservation Board.

Πεζοπορία και πεζοπορικές διαδρομές στην περιοχή του Cotswold

Η περιοχή του Cotswolds προσφέρεται για πεζοπορία καθώς διαθέτει μεγάλη ποικιλία πεζοπορικών διαδρομών για διάφορα γούστα και βαθμούς δυσκολίας ακόμη και για άτομα με ειδικές ανάγκες. Υπάρχει και διαδρομή εθνικής σημασίας στην περιοχή το λεγόμενο Εθνικό Μονοπάτι του Cotswold μήκους περίπου 102 μιλίων που περνάει από πολύ γνωστά ιστορικά μνημεία και οικισμούς της περιοχής. Πέραν του εθνικού μονοπατιού υπάρχουν διαθέσιμες διαδρομές χιλιάδων μιλίων που σε συνδυασμό με το απaráμιλλο τοπίο της περιοχής την καθιστούν ένα ιδανικό προορισμό για πεζοπορία.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Καθώς η πεζοπορία είναι μια από τις πιο δημοφιλείς δραστηριότητες στο Cotswolds, υπάρχει πλήθος διαθέσιμης πληροφορίας που παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα της περιοχής καθώς και δυνατότητα επικοινωνίας για την εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών.

Μπορεί κανείς να περπατήσει μόνος του με τη βοήθεια χάρτη στις διαδρομές που όλες διαθέτουν σήμανση, ή να επιλέξει να συμμετάσχει σε κάποια από τις εκατοντάδες εξορμήσεις που οργανώνονται τόσο από ιδιωτικούς οδηγούς όσο και από τους Εθελοντές –Αρχιφύλακες του Cotswold. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα συμμετοχής σε αγώνες τρεξίματος σε μονοπάτια και πεζοπορικές εκδρομές που οργανώνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από ποικίλους οργανισμούς και φορείς.

Ο θεσμός των φροντιστών των πεζοπορικών διαδρομών : οι λεγόμενοι αρχιφύλακες (“Wardens”) & η σχέση τους με τον φορέα διαχείρισης

Βασικοί στόχοι της επιτροπής διατήρησης του Cotswold είναι η διατήρηση και ενίσχυση της φυσικής ομορφιάς της περιοχής καθώς και η ενίσχυση της κατανόησης και απόλαυσης των ιδιαίτερων ποιτήτων της περιοχής με τρόπους ωστόσο συμβατούς με τη διατήρηση και ενίσχυση της.

Ο θεσμός των Εθελοντών Αρχιφυλάκων του Cotswold (Cotswold Voluntary Wardens) είναι θεμελιώδης για τις δραστηριότητες της Επιτροπής Διατήρησης. Είναι το εθελοντικό σώμα της Επιτροπής που με την προσφορά του έργου του στηρίζει τους σκοπούς της.

Τα βασικά πεδία δραστηριοποίησης των Εθελοντών Αρχιφυλάκων είναι τα εξής :

- Η εν γένει υποστήριξη των έργων που αναλαμβάνει η επιτροπή, όπως η συνεργασία με τις τοπικές αρχές, με τις εθνικές υπηρεσίες συντήρησης των μονοπατιών, με κατά τόπους ιδιοκτήτες γης καθώς και άλλα εθελοντικά σώματα και οργανισμούς
- Η προσφορά εργασίας για τη διατήρηση και βελτίωση του τοπίου, τη διατήρηση των μνημείων και των περιοχών άγριας ζωής καθώς και η βελτίωση της προσβασιμότητας περιοχών στην ύπαιθρο

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

- Η διάχυση πληροφορίας σχετικά με την περιοχή του Cotswolds και την ιδιαίτερη αξία που έχει τόσο στην τοπική κοινωνία όσο και στους επισκέπτες και τους κοντινούς πληθυσμούς μέσα από ένα πρόγραμμα οργανωμένων πεζοποριών με ξενάγηση, παρουσιάσεις και με παρουσία σε ποικίλες κοινωνικές εκδηλώσεις που εξυπηρετούν το σκοπό αυτό.
- Η εν γένει επαφή με την τοπική κοινωνία και οργανισμούς προκειμένου για τη βελτίωση της πρόσβασης και τη διατήρηση και ανάδειξη του τοπίου της περιοχής

Η Επιτροπή με τη σειρά της παρέχει υποστήριξη στο έργο των Εθελοντών Αρχιφυλάκων ως εξής :

- Παρέχοντας οργανωτική υποστήριξη και καθοδήγηση στο έργο τους
- Καλύπτοντας στοιχειώδεις δαπάνες μετακίνησης κλπ. έξοδα, όχι αμοιβές
- Παρέχοντας τα απαραίτητα εργαλεία, εξοπλισμό και ρουχισμό ασφαλείας
- Παρέχοντας ασφάλιση σε όλα τα μέλη σε περίπτωση ατυχήματος κατά την άσκηση του έργου τους
- Σεβόμενοι την εμπιστευτικότητα προσωπικών και επαγγελματικών δεδομένων των Εθελοντών
- Παρέχοντας εκπαίδευση στους Εθελοντές ώστε να είναι σε θέση να παράσχουν έργο υψηλής ποιότητας που να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προδιαγραφές υγείας και ασφάλειας
- Αναγνωρίζοντας και προωθώντας το έργο των Εθελοντών
- Παρέχοντας διοικητική υποστήριξη σχετικά με τα οικονομικά του έργου τους και πληροφόρηση για την εξέλιξη και το έργο της Επιτροπής συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρηματικών και διαχειριστικών τους σχεδίων

Εθελοντής Αρχιφύλακας μπορεί να γίνει οιοδήποτε άτομο άνω των 18 ετών που ενδιαφέρεται για την περιοχή και προτίθεται να αποδεχθεί τα παρακάτω :

- Να παρέχει περίπου 8 ώρες εργασίες το μήνα. Οι αιτούμενοι περνούν μια περίοδο δοκιμής υπό την επίβλεψη πιο έμπειρων Εθελοντών περνώντας

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

ταυτόχρονα εκπαίδευση και ενημέρωση. Όλοι οι εθελοντές θα περνούν από τακτικά ενημερωτικά σεμινάρια

- Να ενημερώνεται και να έχει παρουσία στις κοινοτικές συνελεύσεις αλλά και να διατηρεί επαφή με τους συναδέλφους τους και εν γένει να παρακολουθεί τις δραστηριότητες που συμβαίνουν στην περιοχή του
- Να τηρεί όλους τους ισχύοντες κανονισμούς ασφαλείας κι όπου χρησιμοποιεί οιονδήποτε εξοπλισμό να είναι σε καλή κατάσταση και χρήση
- Σε περίπτωση που επιθυμεί να παραιτηθεί να παραδώσει πίσω όλο τον εξοπλισμό που έλαβε. Σε σπάνιες και απαραίτητες περιπτώσεις η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει την παραίτηση ενός Εθελοντή-Αρχιφύλακα , πχ. όταν η συμπεριφορά του θεωρηθεί ζημιολόγος για τις προσπάθειες της Επιτροπής ή όταν δεν παραδίδει τα ζητούμενα
- Κάθε περιοχή μπορεί να διατηρεί ένα τιμητικό καθεστώς σε σχέση με κάποιο Εθελοντή-Αρχιφύλακα εφόσον αυτός για πολλά χρόνια υπηρέτησε τη θέση αυτή και δεν μπορεί πλέον να παράσχει τα ζητούμενα. Στην περίπτωση ενός τέτοιου Εθελοντή αυτός παροτρύνεται να συμμετέχει στις συναντήσεις αλλά δεν διαθέτει δικαίωμα ψήφου

Οι Εθελοντές Αρχιφύλακες έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στα συλλογικά όργανα αποφάσεων της περιοχής τους και να εκλέγονται. Κάθε δωρεά που εισπράττουν σε χρήμα ή σε είδος για λογαριασμό της Επιτροπής θα αναφέρεται στις αναφορές τους και θα παραδίδεται σε εύλογο χρονικό διάστημα

Οφέλη & προοπτικές

Είναι προφανή τα οφέλη από μια τέτοια δομή στην παρακολούθηση της κατάστασης των επί μέρους περιοχών και των μονοπατιών. Επιτυγχάνεται ένας τακτικός έλεγχος της κατάστασης περιοχών και μονοπατιών, είναι ενεργές συνεχείς διαδικασίες βελτίωσης τους, υπάρχει διάχυση της πληροφορίας σε κατοίκους και επισκέπτες και οικονομικά οφέλη που επιστρέφουν ως πόρος για τη διαχείριση και ενίσχυση της περιοχής. Ίσως η μόνη δυσκολία για τα ελληνικά δεδομένα είναι η συγκρότηση και λειτουργία ενός τέτοιου σχήματος με συνέπεια από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Τα οφέλη όμως είναι ανεκτίμητα.

Για περισσότερες πληροφορίες : <http://www.cotswoldsaonb.org.uk/?page=wardens-page>

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

& φωτογραφίες στο παράρτημα

Γ.4 Οικοτουρισμός - δημιουργία τουριστικού προϊόντος bird watching : τα παραδείγματα Λέσβου και Σκύρου

Πηγή : Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Σύμφωνα με έκθεση της ΕΕ για το βιώσιμο τουρισμό και τις περιοχές Natura 2000, ο οικοτουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες αναπτυξιακές δυνατότητες των περιοχών του δικτύου Natura 2000, όπως και η γεωργία και κτηνοτροφία φτάνει να ασκούνται με τρόπο που να στηρίζει την τοπική κοινωνία και να ωφελεί το φυσικό περιβάλλον.

Ο ορνιθοτουρισμός, το λεγόμενο bird-watching αποτελεί μια δυναμικά εξελισσόμενη αγορά τουριστών σταδιακά και για τη χώρα μας. Ως ορνιθοτουρισμός ορίζεται η επίσκεψη σε ένα τόπο με στόχο την παρατήρηση και αναγνώριση πουλιών (bird watching) στο φυσικό τους περιβάλλον.

Η Μεγάλη Βρετανία αποτελεί τη σημαντικότερη οικοτουριστική αγορά με 65 εξειδικευμένα τουριστικά γραφεία που διοργανώνουν 12 χιλιάδες εκδρομές ετησίως. Η Ελλάδα είναι ο 5^{ος} κατά σειρά προορισμός (στοιχεία 200-2001).

Στο νησιωτικό χώρο ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα συνιστά η Λέσβος που έχει πλέον καθιερωθεί ως ένας από τους σημαντικότερους προορισμούς για ορνιθοτουρισμό τα τελευταία χρόνια. Το παράδειγμα της Λέσβου συνιστά μια θετική περίπτωση σε ότι αφορά το πως ένας φυσικός πόρος μπορεί να μετεξελιχθεί σε μια μορφή τουρισμού με οφέλη για μια τοπική κοινωνία. Όμως ταυτόχρονα όπως προκύπτει από το παρακάτω άρθρο που παραθέτουμε αυτούσιο (ΕΟΕ, «Οιωνός», τεύχος 38), συνιστά ταυτόχρονα κι ένα αρνητικό παράδειγμα σε ότι αφορά τη σχετική μέριμνα από τη σκοπιά της ελληνικής διοίκησης.

Λέσβος: Ένα Πετυχημένο Παράδειγμα?

Λευτέρης Κακκαλής

Από τις αρχές Απριλίου και καθώς η εαρινή μετανάστευση των πουλιών κορυφώνεται η Λέσβος δέχεται ένα μεγάλο αριθμό επισκεπτών που σκοπός τους είναι η ορνιθοπαρατήρηση. Περίπου τρεις με τέσσερις χιλιάδες παρατηρητές πουλιών από διάφορες εθνότητες επισκέπτονται το νησί με τους Άγγλους, τους Ολλανδούς και τους Γερμανούς να αποτελούν την πλειονότητα αυτών. Από συλλογή υπογραφών για την προστασία των υγροτόπων του κόλπου της Καλλονής για λογαριασμό τοπικού περιβαλλοντικού συλλόγου (Ναυτίλος εν δράσει), συλλέχθηκαν υπογραφές ορνιθοπαρατηρητών από 14 διαφορετικές χώρες (βλέπε διάγραμμα). Ο χρόνος διαμονής τους συνήθως αγγίζει τις δύο βδομάδες ανά επισκέπτη και η οργάνωση, ξενά-

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

γηση και περιήγησή τους γίνεται από ξένους ξεναγούς, γνώστες του νησιού από προηγούμενα ταξίδια τους.

Η ελκυστικότητα του νησιού στους ξένους παρατηρητές πουλιών οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Κατά αρχήν αποτελεί ένα μεσογειακό προορισμό, όπου οι συνθήκες παρατήρησης είναι ιδανικές για ένα επισκέπτη από τη μεσευρώπη (διαρκής ηλιοφάνεια και υψηλές για την εποχή θερμοκρασίες).

Επίσης η έκταση του νησιού είναι αρκετά μεγάλη ώστε καλύπτει την ανάγκη διαρκούς αναζήτησης και περιπλάνησης κάθε επισκέπτη το χρονικό διάστημα παραμονής του. Το μεγαλύτερο όμως πλεονέκτημα της Λέσβου, που την τοποθετεί υψηλά στους ευρωπαϊκούς προορισμούς παρατήρησης πουλιών, είναι το γεγονός ότι στο νησί συναντά κανείς όλα τα χαρακτηριστικά μεσογειακά οικοσυστήματα και ως συνακόλουθο, τα πουλιά που διαβιούν σε αυτά.

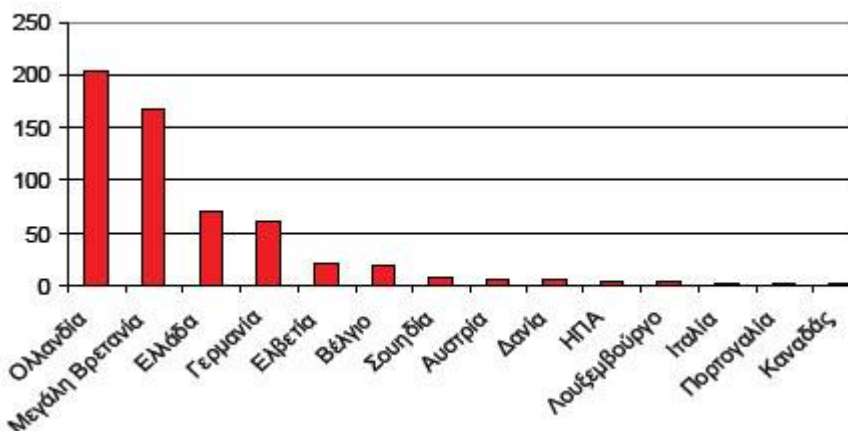
Σε διάστημα λίγων ημερών ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί σε υδροτόπους, πευκοδάση, αγροτικά και φρυγανικά οικοσυστήματα, σε αραιά δρυοδάση και μεσογειακά λιβάδια. Εάν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι η έκταση και ποιότητα των παραπάνω οικοσυστημάτων είναι εξαιρετικά υψηλή, δίνοντας την αίσθηση του απέραντου πχ τα φρυγανικά συστήματα της δυτικής Λέσβου, τότε εύκολα κατανοούμε τους λόγους που οδηγούν πολλούς παρατηρητές πουλιών στο νησί.

Οι ιδιαιτερότητες του νησιού όμως δεν σταματούν εδώ. Στη Λέσβο παρατηρούνται τόσο είδη της ορνιθοπανίδας της μεσευρώπης όσο και τυπικά είδη της μεσογείου καθώς και είδη ασιατικής προέλευσης διευρύνοντας τις δυνατότητες παρατήρησης ειδών τα οποία είναι σπάνια ή απουσιάζουν παντελώς από άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε τον Τουρκοτοσπανάκο (*Sitta krueperi*) και το Σμυρνοτσιχλονο (*Emberiza cineracea*) είδη που παρατηρούνται μόνο στο ανατολικό Αιγαίο σε ευρωπαϊκό έδαφος. Δεν είναι σπάνιο να συναντήσεις ορνιθοπαρατηρητή που τελειώνοντας το ταξίδι του στο νησί θα έχει παρατηρήσει 130 με 150 διαφορετικά είδη πουλιών εκ των οποίων τα 30 ίσως και 40 για πρώτη φορά.

Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού και ιδιαίτερα της παρατήρησης πουλιών στο νησί στηρίχθηκε στο παρελθόν κυρίως από Άγγλους παρατηρητές πουλιών και δευτερογενώς από μεμονωμένους ξενοδόχους της περιοχής του κόλπου της Καλλονής. Η συνδρομή της πολιτείας τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε κεντρικό ήταν και συνεχίζει να είναι ελάχιστη. Τόσο η προστασία όσο και η ανάδειξη σημαντικών οικοσυστημάτων όπως τα υδροτοπικά συστήματα του κόλπου της Καλλονής, καθυστερεί ή βρίσκεται υπό λανθάνουσα μορφή. Για παράδειγμα μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιηθεί η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη του κόλπου της Καλλονής ενώ ανατέθηκε σε μελετητή πριν από 11 χρόνια. Επίσης, το περιβαλλοντικό κέντρο ε-

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

νημέρωσης των επισκεπτών του κόλπου ενώ έχει ολοκληρωθεί εδώ και χρόνια, δεν λειτουργεί. Τα παραπάνω δεν συμβάλλουν στη ανάπτυξη του οικότουρισμού όπως επίσης λειτουργούν αρνητικά στην οργάνωση και ορθότερη διαχείριση (πχ παροχή καλύτερης ποιότητας υπηρεσιών) των επισκεπτών στο νησί.

Αδιαμφισβήτητα, η Λέσβος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς παρατήρησης πουλιών τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η δραστηριότητα της παρατήρησης των πουλιών αποτελεί μοχλό ήπιας ανάπτυξης στην περιοχή αρκεί και η πολιτεία, σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο, να συμβάλει στην κατεύθυνση της προστασίας και ανάδειξης των φυσικών πόρων του νησιού.

Λευτέρης Κακκαλής
Δασολόγος – Ορνιθολόγος

Στα χνάρια της Λέσβου φαίνεται να πορεύεται και η Σκύρος ως προορισμός ορνιθοτουρισμού μόλις τα 2 τελευταία χρόνια. Παραθέτουμε και πάλι αυτούσιο κείμενο που θα δημοσιευτεί στην επόμενη περιοδική έκδοση «Οιωνός» της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας κι ευχαριστούμε θερμά για την παραχώρηση του κειμένου πριν ακόμη αυτό εκδοθεί.

Η Σκύρος ως ορνιθοτουριστικός προορισμός
Phil Knott

Ήμουν τυχερός που επισκέφθηκα την Σκύρο το 2011, στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE+ για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων για φυσιολατρικό τουρισμό στο νησί. Την ερωτεύτηκα αμέσως και μαζί με τη Χρυσάνθη Ζυγογιάννη και τον Τάσο Δημαλέξη σχεδιάσαμε τη διοργάνωση εκδρομών.

Στην πρώτη εκδρομή συμμετείχαν έξι μέλη της Heatherlea Birdwatching μαζί με μένα στα τέλη του Απριλίου 2013. Ήταν μια πρωτοποριακή «περιπέτεια». Υπήρχαν μέρες με έντονη μεταναστευτική κίνηση και μέρες που τα πράγματα ήταν πιο ήσυχια και μετά τη μία το μεσημέρι η παρατήρηση πουλιών έδινε τη θέση της σε γεύμα σε

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ταβέρνα. Μπορεί να μας έπαιρνε τρεις ώρες για να διανύσουμε ένα χιλιόμετρο γιατί υπήρχαν παντού πουλιά! Στο τέλος της εβδομάδας η λίστα μας ήταν μεγάλη, με πολύ ενδιαφέρουσες συναντήσεις. Ο χαλαρός ρυθμός και οι μικρές αποστάσεις παρατήρησης μας επέτρεψαν να απολαύσουμε τα πουλιά. Τα είδη που παρατηρήθηκαν ήταν νέα για τους περισσότερους επισκέπτες, γεγονός που αύξησε τον ενθουσιασμό σε κάθε νέα παρατήρηση.

Η εκδρομή σημείωσε τρομερή επιτυχία και στη συνέχεια έγινε παρουσίασή της στο *British Birdwatching Fair* στο Rutland της Αγγλίας, τον Αύγουστο του 2013. Η αίθουσα ομιλιών ήταν γεμάτη και μέσα σε λίγα λεπτά από το τέλος της ομιλίας είχαμε κλείσει όλες τις θέσεις για την επόμενη χρονιά! Δεν ήμασταν σίγουροι αν θα μπορούσε το μεγαλύτερο γκρουπ να έχει την ίδια επιτυχία, αλλά η επόμενη εκδρομή ήταν και πάλι επιτυχημένη. Στο *Birdfair* του 2014 έδωσα την ίδια ομιλία και για το 2015 έχουμε άλλους 12 επισκέπτες, ενώ υπάρχουν ήδη κρατήσεις για το 2016! Η Σκύρος γίνεται τόσο δημοφιλής που ελπίζουμε ότι θα υπάρχουν δύο εκδρομές για το 2016.

Η Σκύρος απέχει 25 μίλια από την ακτή της Εύβοιας και βρίσκεται σε ιδανική θέση για να ψάξει κανείς μεταναστευτικά πουλιά. Λόγω της ορεινής της μορφολογίας, χρησιμοποιείται από τα πουλιά ως σημείο αναφοράς για τα ταξίδια τους. Το νότιο τμήμα είναι πολύ ανοιχτό γι' αυτό και τα μικρότερα πουλιά προτιμούν το κέντρο που υπάρχει νερό και κάλυψη. Υπάρχει μεγάλη

συγκέντρωση πουλιών εκεί και η παρατήρηση τους είναι μοναδική, ιδιαίτερα όταν μια καταιγίδα φέρνει μεγάλους αριθμούς από μεταναστευτικά.

Το μεγάλο πλεονέκτημα της Σκύρου είναι το μέγεθός της: αρκετά μεγάλη ώστε να περιλαμβάνει πλήθος βιοτόπων και να μπορεί να διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον για μια εβδομάδα καθώς δεν επισκεπτόμαστε τις ίδιες περιοχές συνέχεια. Την ίδια στιγμή είναι αρκετά μικρή για να μπορεί να εξερευνηθεί μέσα σε έξι μέρες χωρίς να χρειάζεται να οδηγούμε συνέχεια για ώρες. Αυτό σημαίνει ότι έχουμε περισσότερο χρόνο για παρατήρηση! Ο μικρός πληθυσμός του νησιού σημαίνει ότι υπάρχει πολύ μικρή κίνηση στους δρόμους και μπορούμε να κάνουμε συχνά στάσεις. Πολλά από τα πιο κοντινά αρπακτικά, ιδιαίτερα οι κουκουβάγιες, παρατηρήθηκαν μέσα από το αμάξι από απόσταση αναπνοής.

Η σύγκριση με τη Λέσβο είναι αναπόφευκτη, καθώς για δεκαετίες αποτελεί τον πιο «καυτό» προορισμό για τους παρατηρητές πουλιών. Η Λέσβος είναι, και θα παραμείνει, το καλύτερο μέρος. Έχει τον σωστό συνδυασμό βιοτόπων, ιδιαίτερα υγροτόπων, ενώ είναι πολύ μεγάλη και πολύ κοντά στη ξηρά, το οποίο σημαίνει ότι διαθέτει πολλά ανατολικά είδη πουλιών που αναπαράγονται και είναι δύσκολο να βρεθούν στη δυτική Ευρώπη, όπως το Σμυρνοσίχλο και ο Πευκοτσοπανάκος.

Αυτή η δημοφιλία, όμως, της Λέσβου είναι και το μειονέκτημά της: κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης (τέλη Απριλίου-αρχές Μαΐου) υπάρχουν εκατοντάδες παρατηρητές πουλιών, και στα πιο δημοφιλή μέρη επικρατεί συνωστισμός. Η Σκύρος προσφέρει συναρπαστικές εμπειρίες ανοιξιάτικης παρατήρησης πουλιών σε πολύ πιο χαλαρό ρυθμό. Δεν υπάρχει λόγος βιασύνης, κανένας δεν κρατάει σημειώσεις με τον συ-

**ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**

νολικό αριθμό των ειδών. Στο τέλος της μέρας μας περιμένει μια δροσερή μύρα και εκπληκτικό φαγητό.

Υπάρχουν πολλά σημαντικά είδη που μπορεί να δει κανείς στη Σκύρο. Για πολλούς, ο Μελισσοφάγος και το Μαυροκιρκίνεζο βρίσκονται στις πρώτες θέσεις. Για μένα, η Κιτροσουσουράδα, η Κοκκινοκελάδα, το Σαΐνι, το Όρνιο και ο Στεπόκιρκος είναι κορυφαία. Οι πιο αγαπημένες παρατηρήσεις είναι αυτές που δεν τις περιμένεις και καθώς η Σκύρος δεν δεχόταν τις επισκέψεις παρά ελάχιστων παρατηρητών πουλιών, δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς να περιμένουμε. Αυτό σημαίνει ότι οι καταγραφές μας είναι σημαντικές και κάνουν τη Σκύρο

γνωστή στο ευρύτερο κοινό. Οι επισκέπτες θα ανακαλύψουν γρήγορα πόσο καλή είναι η Σκύρος και οι αριθμοί των επισκεπτών θα αυξηθούν σε μια εποχή του χρόνου που τα ξενοδοχεία, οι ταβέρνες και τα μαγαζιά είναι ήσυχα αφού δεν έχει ξεκινήσει ο θερινός τουρισμός.

Οι κάτοικοι της Σκύρου έχουν υγιή στάση προς το περιβάλλον και όλα αυτά τα χρόνια που επισκέπτομαι το νησί δεν έχω ακούσει ούτε έναν πυροβολισμό και δεν έχω δει ούτε μία ξόβεργα ή δίχτυ για πουλιά. Οι Βρετανοί παρατηρητές πουλιών συγκλονίζονται από τέτοιες παράνομες δραστηριότητες και σταματούν να επισκέπτονται μέρη που ασκούνται αυτές.

Δύο συγκεκριμένες περιοχές είναι οι καλύτερες για παρατήρηση πουλιών: οι υγρότοποι της Καλαμίτσας και του Παλαμαριού. Είναι πολύ σημαντικό για τα πουλιά αλλά και το μέλλον του οικοτουρισμού να παραμείνουν σε καλή κατάσταση. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διατηρηθούν αμόλυντοι, να προστατευθούν και να υπάρχει σεβασμός από όλους. Η πρόσφατη παράνομη δόμηση στη Καλαμίτσα είναι πολύ σοβαρό ζήτημα αφού σιγά σιγά αυτός ο πολύ σημαντικός βιότοπος καταπατάται. Η Καλαμίτσα προσφέρει υπέροχες στιγμές παρατήρησης. Αν ο χειμώνας φέρει πολλές βροχές τότε ο υγρότοπος αποτελείται από μυριάδες ρηχές, λασπώδεις λιμνούλες, που είναι τέλειες για παρυδάτια όλων των ειδών. Οι καλύτερες παρατηρήσεις Σταχτιάς Νανοσκαλίδρας και Μικροτσικνιά έχουν γίνει εδώ, και θα μείνουν χαραγμένες στο μυαλό μου για πολύ καιρό.

Εκτός από τα μεταναστευτικά, στους γκρεμούς και τις νησίδες της Σκύρου μπορούμε να δούμε το κάτι διαφορετικό. Τα μέρη αυτά φιλοξενούν μεγάλους αριθμούς από Μύχους και Αρτέμηδες, καθώς και μεγάλες αποικίες από Μαυροπετρίτες. Τα πουλιά αυτά παρατηρούνται πολύ δύσκολα στη Λέσβο. Πάντα κάνουμε εκδρομή με σκάφος γύρω από τη Σκύρο: το τοπίο και η μορφολογία είναι εκπληκτικά και μας δίνεται η δυνατότητα να απολαύσουμε το πλούσιο θαλάσσιο περιβάλλον. Συχνά βλέπουμε Ρινοδέλφια, Ζωνοδέλφια και Κοινά Δελφίνια και μερικές φορές απολαμβάνουμε την απειλούμενη Μεσογειακή Φώκια.

Πηγή : Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, υπό δημοσίευση άρθρο στην περιοδική έκδοση «Οιωνός»

& φωτογραφίες στο παράρτημα

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Γ.5 Αγροτουρισμός –δημιουργία τουριστικού προϊόντος & αγροτουριστικής επιχείρησης : η προσπάθεια για το βελανίδι στην Κέα & το αγρόκτημα «Κόκκινο Τρακτέρ»

Κέα: το «Κόκκινο Τρακτέρ» & η πρωτοβουλία «Χαμάδα»-

Συλλογή βελανιδιού με κοινωνικοοικονομικά & περιβαλλοντικά οφέλη για την κοινωνία της Κέας- ένα παράδειγμα συνδυασμού :

- αγροτουριστικής επιχείρησης &
- μιας πρωτοβουλίας για την αναβίωση μιας παραδοσιακής πρακτικής :

(πηγές : <http://www.redtractorfarm.com/winegr.html> & <http://www.iloveacorns.com/indexgr.html> & προσωπική επαφή, http://www.pezoporia.gr/pez/routes_region.asp?regID=82®Content=3, <http://dasarxeio.com/2015/01/23/1121-3/>)

Η ιδέα, οι στόχοι, ο χώρος και οι άνθρωποι

Ο Κωστής Μαρούλης παρήγαγε μέλι, κρασί, λάδι, σπαθόλαδο και μαρμελάδες ήδη από το 2006 σε οικογενειακό κτήμα 25 στρεμμάτων στην Κέα. Μαζί με τη σύζυγο του Marcie Mayers φτιάξαν το 2008 συγκρότημα αγροτουριστικών καταλυμάτων, με 8 διαμερίσματα και συνολική δυναμικότητα 18 κλινών, βοηθούμενοι από χρηματοδοτικό πρόγραμμα Leader Plus. Το αγρόκτημα αυτό ονόμασαν «Κόκκινο Τρακτέρ» - “The Red Tractor Farm” με αφορμή ένα κόκκινο τρακτέρ που υπήρχε εν λειτουργία στο κτήμα από την εποχή του σχεδίου Μάρσαλ.

Ο Κωστής εκτός από την παραγωγή ελαιολάδου και κρασιού οργάνωνε δραστηριότητες για τους φιλοξενούμενους στα καταλύματά τους, όπως πεζοπορίες στα μονοπάτια της Κέας και θαλάσσιες περιηγήσεις με το καΐκι του «τη Σουλτάνα».

Η αγάπη και τον ενδιαφέρον της συζύγου του Marcie Mayers ήταν που κινητοποίησε την ιδέα και το εξειδικευμένο εγχείρημα για το βελανίδι. Βασικός σκοπός ήταν η αναβίωση της χρησιμότητας των βελανιδιών που παραδοσιακά

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

υπήρξαν σημαντικό προϊόν για Τζιζιτική οικονομία, δίνοντας ένα κίνητρο στους κατοίκους και ιδιοκτήτες αυτών των δασικών συστάδων να τις διατηρήσουν.

Τα δρυοδάση της Κέας και η χρήση των βελανιδιών

Τα εκτεταμένα δρυοδάση της Κέας υπήρξαν σημαντική πηγή εσόδου για τους κατοίκους του νησιού προσφέροντας τα βελανίδια που εξάγονταν προς χρήση ως πρώτη ύλη στην επεξεργασία δερμάτων, τη βυρσοδεψία. Το 1717 ο Tournefort ανέφερε συγκομιδή 5000 κανταριών (285 τόνοι). Επιπλέον τα ίδια τα βελανίδια χρησιμοποιούνταν ως ζωτροφή. Πέρα όμως από τα βελανίδια η ξυλεία της βελανιδιάς χρησίμευε για παραγωγή ξυλοκάρβουνου που παραγόταν σε παραδοσιακά καμίνια.

Σύμφωνα με αναφορά στο άρθρο του δασολόγου Καπετάνιου στον Ψύλλα (Καπετάνιος, 2015) :

(Ο Ψύλλας) ..., δίδει και μια χρήσιμη πληροφορία, ότι εκείνη την εποχή, το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, η βελανιδιά στην Κέα αυξήθηκε («...τα δένδρα επολλαπλασιάσθησαν και πιστεύεται ότι εν ευτυχία θέλει παραγάγει η νήσος 70-80,000 καντάρια», σημείωνε), γεγονός που μαρτυρεί τη μεγάλη οικονομική της αξία για το νησί. Μάλιστα, το έτος 1905 εκτιμήθηκε από τον τότε Τμηματάρχη Δασών του Υπουργείου Οικονομικών Κωνσταντίνο Σάμιο, ότι τα βελανιδοδάση της Κέας ανέρχονταν στα 15-20 χιλιάδες στρέμματα, καθιστώντας την Κέα το πιο δασωμένο νησί των Κυκλάδων μετά την Άνδρο. Μεταπολεμικά (μετά το 1940), όταν απαξιώθηκε οικονομικά η βελανιδιά, ακολούθησε η υποχώρηση της δρυός από το νησί, με την καταστροφή των δένδρων και την αλλαγή χρήσης των εδαφών που καταλάμβαναν, υπέρ του τουρισμού, της κτηνοτροφίας και της γεωργίας.

Σε ότι αφορά τη σπουδαιότητα του δρυόδασους της Κέας αυτή περιγράφεται στη μελέτη Natura 2000:

“Η Κέα είναι το λιγότερο μελετημένο νησί των Κυκλάδων. Ελάχιστα είναι γνωστά για τη χλωρίδα και την πανίδα που φιλοξενεί. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της φύσης του νησιού είναι η ύπαρξη ενός εκτεταμένου δάσους βελανιδιάς. Υπάρχουν δύο αντιφατικές θεωρίες για τη γένεση του δάσους. Άλλοι υποστηρίζουν πως αποτελεί μακρινό υπόλειμμα της εποχής που ολόκληρες οι Κυκλάδες καλύπτονταν από φυλλοβόλα δάση, ενώ κατ’ άλλους το δρυόδασος είναι ανθρωπογενούς προέλευσης αφού οι βάλανοι του δένδρου ήταν πολύτιμοι στη βυρσοδεψία. Αδιαμφισβήτητο γεγονός πάντως παραμένει ότι το συγκεκριμένο δρυόδασος είναι από τα μεγαλύτερα στην περιοχή των Κυκλάδων και πιθανότατα σε όλη την περιοχή του κεντρικού Αιγαίου. Τα δρυοδάση αποτελούν ένα από τους πλέον απειλούμενους τύπους οικοτόπων στη Μεσόγειο, εξ αιτίας κυρίως της δυσκολίας που παρουσιάζουν ν’ ανακάμπτουν μετά από πυρκαγιά και εξ αιτίας της υπερβόσκησης”

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Όπως γράφει ο αρχιτέκτονας Γιώργος Μαχαίρας (http://www.pezoporia.gr/pez/routes_region.asp?regID=82®Content=3)

“Η βελανιδιά στην Κέα έδωσε τροφή, πρώτη ύλη, κάρβουνο, έδωσε τον ίσκιο της, αλλά ίσως το πιο σημαντικό απ’ όλα έπλασε μύθο. Μαζί με κάθε βελανιδιά γεννιέται και μια νύμφη, λέει ο ομηρικός ύμνος προς την Αφροδίτη. Οι Αμαδρυάδες, ψυχές των δέντρων, τα προστατεύουν και πεθαίνουν μαζί τους. Σήμερα όμως στην οικοπεδοποιημένη ελληνική γη τα δένδρα είναι απλά εμπόδια. Δεν προσφέρουν τίποτα απολύτως, τίποτα στο μεγάλο όραμα της “ανάπτυξης”. Εύκολα κόβονται”

Τις τελευταίες 10ετίες η Τζιά μετατράπηκε σε νησί παραθεριστικής κατοικίας (Karagiannis et al., 2012). Η ζήτηση οικοπεδικής γης και η συνακόλουθη ραγδαία ανοικοδόμηση εξοχικών λειτούργησε καταστροφικά για τα παλαιά δάση δρυός που απαντώνται στο νησί καθώς σταδιακά αποψιλώνονταν ώστε η γη τους να χρησιμοποιηθεί για οικοδόμηση κατοικιών.

Συμπερασματικά, η πρωτοβουλία «Χαμάδα» στόχευσε στην συγκρότηση μιας οικονομικής δραστηριότητας και την προσφορά μιας οικονομικής διεξόδου στους κατοίκους της Κέας ώστε να έχουν κίνητρο να συντηρούν τα δάση δρυός.

Το εγχείρημα και η εξέλιξη του

Οι εμπνευστές του εγχειρήματος «Χαμάδα» στόχευσαν στη χρήση 3 προϊόντων από βελανιδιά :

- το κύπελλο του βελανιδιού που χρησιμεύει στην επεξεργασία δερμάτων
 - το ίδιο το βελανίδι ως ζωτροφή (είτε για χοίρους απευθείας, είτε με αποφλοιώση για άλλα ζώα)
 - το αλεύρι από βελανίδι που μπορεί με κατάλληλη επεξεργασία να παραχθεί και το οποίο έχει υψηλή διατροφική αξία και δεν περιέχει γλουτένη
- Αναλυτικότερα, τα βελανίδια περιέχουν υψηλά ποσοστά πρωτεϊνών, κάλιο, μαγνήσιο, ασβέστιο, καθώς και βιταμίνη Β6. Το αλεύρι από βελανίδια μπορεί να αντικαταστήσει σε ορισμένες δόσεις τα άλευρα σιτηρών και καλαμποκιού, υπερέχει δε απ’ αυτά σε ίνες.

Καθοριστική προϋπόθεση στην όλη διαδικασία αποτέλεσε η αναζήτηση και εξεύρεση αγοράς για τα κύπελλα, που τελικά εντοπίστηκε στην Ελλάδα, στη Γερμανία αλλά και την Ινδία, σε βυρσοδεψεία στις δύο πρώτες περιπτώσεις και για διακοσμητι-

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

κή χρήση στην τελευταία.

Σε ότι αφορά τα κύπελλα του βελανιδιού, αφού βρέθηκαν οι υποψήφιοι αγοραστές και έγινε η σχετική έρευνα για το κόστος μεταφοράς και το κόστος συλλογής, διαφάνηκε πως ήταν εφικτό και αποδοτικό από οικονομική σκοπιά να συλλεχθούν. Με δεδομένο πως ένα άτομο μπορεί την ημέρα να μαζέψει περίπου 100 κιλά ημερησίως κύπελλα και με τιμή πώλησης περίπου 45-55 λεπτά το κιλό προκύπτει ένα μεροκάματο της τάξης των 40-50 ευρώ ημερησίως αφαιρουμένων των μεταφορικών.

Η πρώτη συλλογή βελανιδιών έγινε το φθινόπωρο του 2010. Συλλέχθηκαν 13 τόνοι από 15 οικογένειες κατοίκων της Κέας. Τα κύπελλα αφού στέγνωσαν με φυσικό τρόπο μεταφέρθηκαν με φορτηγό στη Γερμανία. Για τη διαδικασία εξαγωγής του φορτίου ζητήθηκε η συνδρομή και συνεργασία του τοπικού αγροτικού συνεταιρισμού. Το 2011 ήταν μια χρονιά που δεν υπήρχε ικανοποιητικός όγκος παραγωγής και δεν πραγματοποιήθηκε συλλογή. Το 2012 και το 2013 συλλέχθηκαν περίπου οι ίδιες ποσότητες και εξάχθηκαν στη Γερμανία. Το 2014 κλείστηκε συμφωνία και για εξαγωγή στην Ινδία οπότε συλλέχθηκε περίπου η 2πλάσια παραγωγή και το φορτίο στάλθηκε κατά το ήμισυ σε Ινδία και Γερμανία. Φέτος θα σταλούν περίπου 15 τόνοι στη Γερμανία.

Για την επεξεργασία του βελανιδιού ώστε να μετατραπεί σε αλεύρι στην ουσία χρειάστηκαν πειράματα και έρευνα που διήρκεσαν σχεδόν 2 χρόνια καθώς έπρεπε να βρεθούν οι βέλτιστοι τρόποι ο καρπός να αποφλοιωθεί να ξεπικρίσει (με αλληπάλληλες αλλαγές νερού), να αποξηραθεί με φυσικό τρόπο και μετά να αλεστεί. Στην ουσία για πρώτη φορά μαζεύτηκε σημαντική ποσότητα το 2013 περίπου 2 τόνοι βελανίδια και παράχθηκε 1 τόνος αλεύρι.

Σε ότι αφορά την αγορά μηχανημάτων για την επεξεργασία των βελανιδιών, τα απαραίτητα μηχανήματα που έπρεπε να αγοραστούν ήταν ειδικός αποφλοιωτής του βελανιδιού, μύλος για την άλεση και ο εξοπλισμός για τη ζύμωση και δημιουργία κουλουριών. Για την αποξήρανση, ένα κρίσιμο στάδιο για τον περιορισμό του κινδύνου σήψης του καρπού που καθορίζει και την ποιότητα του αλεύρου, κατασκευάστηκαν ηλιακοί ξηραντήρες με ίδια μέσα.

Το 2011 έγινε η πρώτη αγορά του αποφλοιωτή με απευθείας χρηματοδότηση από ιδιώτες μέσω του μηχανισμού internet Kickstarter.

Το 2012-2013 κατασκευάστηκε ο χώρος του παρασκευαστηρίου στο κτήμα –για την εξυπηρέτηση όλων των παραγόμενων προϊόντων- ενώ το 2014 αγοράστηκε μύλος και ειδικό μηχάνημα για την παρασκευή κουλουριών από το αλεύρι βελανιδιού με ενίσχυση από το ΕΣΠΑ.

Το συνολικό κόστος των μηχανημάτων για την επεξεργασία των βελανιδιών ανήλθε σε περίπου 70 χιλιάδες ευρώ.

Έτσι τα τελικά προϊόντα από βελανίδι προς διάθεση, δίπλα στη γκάμα των ήδη

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

υπαρχόντων, περιλαμβάνουν και αλεύρι και κουλουράκια από βελανίδια. Κάθε χρόνο στα πλαίσια της πρωτοβουλίας 'Χαμάδα' οργανώνεται στο κτήμα "The Red Tractor Farm" συλλογή, αποθήκευση βελανιδιών, καθώς και μικρά σεμινάρια για την παραγωγική διαδικασία της επεξεργασίας τους. Επίσης, κάθε χρόνο φιλοξενούνται 10 εθελοντές τον Οκτώβριο οι οποίοι εργάζονται 5-6 ώρες καθημερινά μαζεύοντας βελανίδια με αντάλλαγμα τη διαμονή και διατροφή τους στο κτήμα.

Το βελανίδι και η επεξεργασία του αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής στο αγρόκτημα και κομμάτι της συνολικής εμπειρίας της διαμονής για τους επισκέπτες.

Αποτελέσματα ;

Ύστερα από 4-5 χρόνια ζωής του εγχειρήματος «Χαμάδα», περίπου 15 – 20 οικογένειες της Κέας συμπληρώνουν το εισόδημα τους συλλέγοντας βελανίδια το φθινόπωρο και το χειμώνα. Οι δασικές συστάδες βελανιδιάς αποκτούν και πάλι χρήση και στη συνείδηση των κατοίκων του νησιού ανακτούν την αξία τους.

Η Κέα διαφημίζεται σε πολλές χώρες για το εγχείρημα αυτό καθώς έχουν γίνει πλήθος δημοσιευμάτων σε έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Το αγρόκτημα «The Red Tractor» αποτελεί μια επιτυχημένη αγροτουριστική επιχείρηση προσφέροντας διαμονή σε ένα εν λειτουργία αγρόκτημα αλλά και την ευκαιρία άμεσης και αυθεντικής επαφής με την παραγωγική διαδικασία για όσους το επιθυμούν (WFDCA-Working farm, direct contact, authentic agritourism βάσει της τυπολογίας των Phillip et al. (2010)), μια θετική εξαίρεση για τα ελληνικά και ιδιαίτερα νησιωτικά δεδομένα. Η επιχείρηση διατηρεί λειτουργεί όλο το χρόνο διατηρώντας υψηλή επισκεψιμότητα την περίοδο από Ιούνιο-Αύγουστο, αλλά και ικανοποιητικά ποσοστά επισκεψιμότητας Οκτώβριο, Νοέμβριο, αλλά και Χριστούγεννα. Η αναλογία επισκεπτών είναι περίπου 35% Έλληνες και 65% αλλοδαποί. Τις περιόδους εκτός αιχμής οι επισκέπτες είναι κυρίως αλλοδαποί και έρχονται για περπάτημα στην Τζιά αλλά και υποκινούμενοι από το ενδιαφέρον τους για το όλο πακέτο εμπειρίας που προσφέρει το κτήμα συμπεριλαμβανομένης του εγχειρήματος του βελανιδιού.

Περισσότερες πληροφορίες στις παρακάτω ιστοσελίδες :

<http://www.redtractorfarm.com/acorn.html>

το ταινιάκι του project

<https://www.youtube.com/watch?v=2drjwGW8Ess>

το ταινιάκι της διαδικασίας με ελληνικούς υποτίτλους

<https://www.youtube.com/watch?v=8q5GMAibmNo>

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

& φωτογραφίες στο παράρτημα

Δ. Μεθοδολογία συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά της Περιφέρειας

Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η παρουσίαση και ανάλυση βασικών και πρακτικών βημάτων για τη συγκρότηση και προώθηση «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά. Το «χτίσιμο» της προτεινόμενης μεθοδολογίας λαμβάνει τις κατευθυντήριες της τεχνικής του marketing¹ και τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει στον τουρισμό. Η υποενότητα Δ.1 αφιερώνεται στο marketing του τουρισμού και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, καθώς και τα βήματα για την κατάρτιση ενός σχεδίου τουριστικού marketing. Αν και κάπως γενική και θεωρητική η υποενότητα αυτή κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθεί ως βοηθητικό εργαλείο των αποδεκτών αυτού του κειμένου σε ότι αφορά το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας μεθοδολογίας συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στις περιοχές τους.

Η προτεινόμενη «μεθοδολογία» εξειδικεύεται ως προς τη δημιουργία «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στην επόμενη υποενότητα Δ.2 και σε μεγάλο βαθμό

¹ Ο γνωστικός χώρος του marketing διεκδικεί ειδικευση στη διαδικασία συγκρότησης «προϊόντος» που σε ότι αφορά τον τουρισμό εμφανίζει σημαντικές ιδιαιτερότητες.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

Βασίζεται στην εμπειρία της γράφουσας από μια ανάλογη προσπάθεια συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στην Άνδρο. Η προσπάθεια στην Άνδρο αποτέλεσε και αποτελεί ένα εγχείρημα της λογικής bottom-up δηλαδή από «κάτω» προς τα «πάνω» κι όχι αντίστροφα -δηλαδή top-down, από «πάνω» προς τα «κάτω»² και βρίσκεται σε εξέλιξη. Το εγχείρημα της Άνδρου βασίστηκε στην εμπειρία και σε παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών, σε επαφές και συνεργασίες με φορείς της ευρωπαϊκής αγοράς πεζοπορικού τουρισμού, σε εκτεταμένες συνεργασίες με τοπικούς φορείς, σε επαφή με την τοπική αυτοδιοίκηση εντός της περιοχής υποδοχής δηλαδή της Άνδρου. Πρόκειται τέλος για μια προσπάθεια η οποία βασίστηκε και βασίζεται σε εθελοντικό έργο και τη στήριξη του τοπικού ιδιωτικού τομέα αποκλειστικά, χωρίς δηλαδή τη χρηματοδότηση από κρατικά ή ευρωπαϊκά κονδύλια. Η προσπάθεια διενεργείται από μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Κέντρο Σύγχρονης Έρευνας & Δράσης για την Άνδρο» και σήμα αναγνώρισης ή εμπορικό σήμα «Andros Routes». Για ένα σύντομο ιστορικό της προσπάθειας μπορεί κανείς να επισκεφθεί την ιστοσελίδα www.androsroutes.gr ή ξεφυλλίσει το ετήσιο newsletter της προσπάθειας στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://issuu.com/androsroutes/docs/andros_routes_gr_issuu/1

Τα προτεινόμενα βήματα που περιγράφονται στην ενότητα Δ.2, ανεξαρτήτως των εναλλακτικών σχημάτων υλοποίησης τους, δηλαδή το κατά πόσο ενδείκνυται να αποτελέσουν έργο και αρμοδιότητα ιδιωτικών ή δημοσίων φορέων ή συμπράξεων ή ως προς άλλου είδους εναλλακτικές επιλογές - αποτελούν από κάθε σκοπιά διαδικασίες βασικές και προαπαιτούμενες. Πρόκειται για ζητούμενα που προκύπτουν τόσο από την κοινή λογική όσο και την εμπειρία άλλων προορισμών που διαθέτουν παράδοση σε αυτή στον πεζοπορικό τουρισμό³, περιοχές που άλλωστε αποτελούν προσβάσιμες και επιθυμητές αγορές προέλευσης για τα νησιά της Περιφέρειας, όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Αγγλία, η Γαλλία, οι Σκανδιναβικές χώρες κα.

Ζητούμενο είναι η μεθοδολογία που προτείνεται στο κείμενο αυτό να μην αποτελέσει μία ακόμη θεωρητική προσέγγιση αλλά ένα πρακτικό βοήθημα, πάντα σε σχέση με τις ιδιαίτερες συνθήκες της Περιφέρειας. Για το λόγο αυτό, καθ όλη την έκταση της ενότητας αυτής θα γίνονται αναφορές στο παράδειγμα της Άνδρου όπου όπως ήδη αναφέραμε συστηματικά επιχειρήθηκε η συγκρότηση τέτοιου

² Bottom up vs top down.....

³ Παραδείγματα τέτοιων καλών πρακτικών ήδη παρατέθηκαν στην ενότητα.....σελ.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

«προϊόντος» ενσωματώνοντας την ευρωπαϊκή εμπειρία, τη διετία 2013-2015. Πέραν των όποιων διαφορών μεταξύ των νησιών της Περιφέρειας τα κοινά ζητήματα που αντιμετωπίζουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, καθιστούν το εγχείρημα της Άνδρου ένα ενδιαφέρον παράδειγμα. Η συστηματική καταγραφή των συμπερασμάτων και δυσκολιών του εγχειρήματος ενδεχομένως προσφέρει ένα χρήσιμο βοήθημα αν όχι ένα μοντέλο υλοποίησης.

Δ.1 Εισαγωγή: marketing & σχεδιασμός τουριστικού marketing

Ο όρος marketing αποτελεί αναμφίβολα έναν από τους πλέον χρησιμοποιούμενους στον επιχειρηματικό διάλογο σε όλους ανεξαιρέτως τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Ωστόσο τις περισσότερες φορές γίνεται περιορισμένα κατανοητός καθώς χρησιμοποιείται με τη «στενή» έννοια, αυτή δηλαδή της διαφημιστικής προβολής και προώθησης ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας στο δυνητικά ενδιαφερόμενο κοινό. Με τον τρόπο αυτό ο όρος marketing γίνεται κατανοητός και αναπαράγεται αποκομμένος από τις ουσιαστικότερες ίσως λειτουργίες του, καθώς στην πραγματικότητα περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τη συγκρότηση του εκάστοτε προσφερόμενου προϊόντος ή υπηρεσίας, διαμορφώνοντας συνάμα με τρόπο δυναμικό την εσωτερική λειτουργία ενός φορέα, μιας επιχείρησης ή και ενός προορισμού, έχοντας λάβει άμεσα υπόψη τόσο το ανταγωνιστικό όσο και το ευρύτερο εξωτερικό περιβάλλον.

Η «στενή» κατανόηση του marketing στον τουρισμό αποτυπώνεται στις πολύ συνηθισμένες σε όλα τα διοικητικά επίπεδα στη χώρα μας μεμονωμένες ενέργειες συμμετοχής προορισμών σε τουριστικές εκθέσεις, με την εκτύπωση φυλλαδίων και τη δημιουργία ιστοσελίδων έναντι πολύ πιο θεμελιωδών ενεργειών που απαιτούνται σε πολλά άλλα επίπεδα. Ενέργειες που αφορούν τη συγκρότηση αυτή καθεαυτή των λεγόμενων τουριστικών “προϊόντων” και θεμελιωδών βελτιώσεων και ρυθμίσεων σε επίπεδο προορισμού, ενέργειες που μπορούν να παράξουν πραγματικό αποτέλεσμα με προοπτική και ποιότητα.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου δεν “πάσχει” από έλλειψη πόρων και θελγέτρων, τουναντίον. Οι ελλείψεις μιας επιτυχούς πολιτικής ενίσχυσης θεματικών μορφών τουρισμού, όπως ο φυσιολατρικός-πεζοπορικός, ο πολιτισμικός, ο θρησκευτικός, κ. μοιάζουν για όσους μελετούν το χώρο αυτό να αφορούν την περιορισμένη

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

συνεργασία της διοίκησης με επιχειρηματίες, φορείς και επιστήμονες προκειμένου για:

- μια ρεαλιστική αξιολόγηση της τουριστικής πορείας της Περιφέρειας και των θεματικών μορφών τουρισμού ενδιαφέροντος, αλλά και
- την από κοινού συγκρότηση της μοναδικής ταυτότητας κάθε νησιού, που να ερμηνεύεται σε συγκεκριμένες υπηρεσίες προς τους επισκέπτες αλλά και την αξιόπιστη επικοινωνία της ταυτότητας και των υπηρεσιών αυτών στις δυνητικές τουριστικές αγορές.

Σύμφωνα με τον Kotler η τουριστική ανάπτυξη κάθε τόπου οφείλει να ισορροπεί τον πειρασμό για μεγιστοποίηση των τουριστικών εσόδων με τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και των θελγέτρων και της ποιότητας ζωής των μόνιμων κατοίκων ενός τόπου (Kotler, 2003, p. 721).

Στην επόμενη υποενότητα παρουσιάζονται το περιεχόμενο και τα βασικά στάδια του σχεδιασμού marketing με εξειδίκευση στον τουρισμό.

Όπως ήδη αναφέραμε παραπάνω πιο συγκεκριμένες προτάσεις σχεδιασμού marketing για τον πεζοπορικό τουρισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της περιοχής μελέτης καθώς και καλές πρακτικές από άλλους λιγότερο ή περισσότερο κοντινούς προορισμούς, παρουσιάζονται στην υποενότητα Δ.2.

Δ.1.1 Σχεδιασμός τουριστικού marketing : λογική, φορείς, χρησιμότητα, πλαίσιο

Η υιοθέτηση της λογικής του marketing σημαίνει ένα άνοιγμα προς το εξωτερικό περιβάλλον μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού που την υιοθετεί και η φιλοσοφία του έγκειται στο τρίπτυχο του εντοπισμού, της ανταπόκρισης και της ικανοποίησης των αναγκών του ενδιαφερόμενου κοινού στο οποίο απευθύνεται.

Ο σχεδιασμός marketing **συνιστά** τη διαδικασία επίτευξης σύνδεσης μεταξύ :

- των στόχων ενός οργανισμού
 - με τις ευκαιρίες που υπάρχουν στο εξωτερικό περιβάλλον,
- μέσω της βέλτιστης χρήσης των υλικών και ανθρώπινων πόρων του.

Ο σχεδιασμός marketing **αποτελείται** από :

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

- τη διαμόρφωση μιας ομάδας στόχων του φορέα/οργανισμού
- και ενός προγράμματος δράσεων για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Προκειμένου τα σχέδια marketing να είναι αποτελεσματικά θα πρέπει :

- οι φορείς τους να δίνουν ιδιαίτερη σημασία και προσοχή στις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος (των συνθηκών και των απαντήσεων/ανταπόκρισης)
- τα ίδια τα σχέδια να έχουν ένα βαθμό ευελιξίας ώστε να αναπροσαρμόζονται ταχύτατα όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο λόγω εξελίξεων στο εξωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού (πχ. φυσικές καταστροφές, πολιτικές αναταραχές, απεργίες κλπ.)

Η χρησιμότητα των σχεδίων τουριστικού marketing αφορά τόσο την επιχείρηση ή τον οργανισμό που την ασκεί, τους εργαζόμενους, τους αρμοδίους για θέματα τουρισμού και βεβαίως σε επίπεδο προορισμού όλη την κοινωνία.

Οι ουσιώδεις απαιτήσεις της διαδικασίας marketing είναι βασικά τρεις:

- 1) ο εντοπισμός των αναγκών των εκάστοτε καταναλωτών
- 2) η τμηματοποίηση της αγοράς και η επικέντρωση/στόχευση στην κάλυψη αναγκών κάποιων από τα τμήματα αυτά
- 3) η ανάπτυξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων για την κάλυψη των αναγκών των τμημάτων τουριστικής αγοράς που επιλέχθηκαν

Εναλλακτικά τίθενται τα εξής πέντε ερωτήματα που καθοδηγούν ένα σχεδιασμό marketing και οι απαντήσεις στα οποία σηματοδοτούν τα στάδια υλοποίησης ενός σχεδίου marketing :

- 1) ΠΟΥ βρισκόμαστε τώρα ;
- 2) ΠΟΥ θέλουμε να πάμε ;
- 3) ΠΩΣ θα πάμε ;
- 4) ΠΟΙΑ/ΠΟΙΕΣ είναι οι καλλίτερες οδοί ;
- 5) ΠΩΣ θα διασφαλίσουμε την άφιξη μας στον προορισμό που επιλέξαμε ;

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

Η προσέγγιση του marketing λοιπόν ενσωματώνει τις τρεις διαφορετικές διαστάσεις του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος.

Με βάση τα παραπάνω διαμορφώνεται ένα πλαίσιο σχεδιασμού marketing που περιλαμβάνει πέντε στάδια:

- 1) εξέταση όλων των ζητημάτων που αφορούν την τωρινή κατάσταση μιας επιχείρησης ή ενός προορισμού και συγκεκριμένα
 1. εξέταση της θέσης της επιχείρησης στον ανταγωνισμό
 2. εξέταση της γκάμας των προϊόντων που προσφέρει
 3. εξέταση του μεγέθους της αγοράς που προσφέρει
 4. εξέταση της οικονομικής της κατάστασης, της λειτουργικής της αποτελεσματικότητας
- 2) ακριβή καθορισμό της μελλοντικής θέσης της επιχείρησης στο περιβάλλον της διατυπώνοντας συγκεκριμένους στόχους και λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα θέση της, τους διαθέσιμους πόρους και τις επικρατούσες συνθήκες του εξωτερικού περιβάλλοντος
- 3) τον καθορισμό του τρόπου υλοποίησης των στόχων, μέσω του εντοπισμού εναλλακτικών στρατηγικών
- 4) την αξιολόγηση των εναλλακτικών στρατηγικών και επιλογή των βέλτιστων
- 5) την υλοποίηση των επιλεχθεισών μέσω της εφαρμογής συγκεκριμένων σχεδίων δράσης κι αν κρίνεται σκόπιμο εφαρμογή διορθωτικών ενεργειών.

4.1.2 Είδη σχεδίων τουριστικού marketing & τα στάδια της διαδικασίας σχεδιασμού

Τα σχέδια τουριστικού marketing διακρίνονται σε τοπικά, περιφερειακά και εθνικά.

Τα τοπικά σχέδια αφορούν μικρές γεωγραφικές περιοχές ή και μεμονωμένες τουριστικές επιχειρήσεις πχ. για μια εν λειτουργία ή υπό ίδρυση εταιρεία ή για ένα δήμο ή μία κοινότητα. Τα τοπικά σχέδια συνήθως καταρτίζονται από μη κερδοσκοπικούς κρατικούς ή μη οργανισμούς είτε από τον ιδιωτικό τομέα. Σημαντικό στην περίπτωση των τοπικών σχεδίων είναι να υπάρχει συμβατότητα

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

αυτών με τυχόν ευρύτερα περιφερειακά ή εθνικά σχέδια marketing αλλά και με γεωγραφικά γειτονικά τουριστικά προϊόντα ή ευρύτερα σχέδια τουριστικής ανάπτυξης που εμπεριέχουν την εν λόγω περιοχή ή την επηρεάζουν. Σημαντικό επίσης είναι να υπάρχει συμβατότητα με το image της περιοχής καθώς και με παραμέτρους εθνικής και περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής και υποδομών.

Ωστόσο, ακόμη και σε επίπεδο τοπικού σχεδιασμού marketing, είναι δυνατό να ασκηθεί σε επί μέρους επίπεδα απευθυνόμενο αντίστοιχα σε διαφορετικά κοινά. Πιο συγκεκριμένα είναι δυνατό να μιλάμε για σχεδιασμό marketing σε επίπεδο τουριστικής επιχείρησης με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστών που προσδοκά η επιχείρηση να προσελκύσει. Είναι όμως δυνατό να μιλάμε και για σχεδιασμό marketing σε επίπεδο προορισμού με σκοπό την ικανοποίηση ευρύτερων ομάδων τουριστών ή ακόμη και για σχεδιασμό internal marketing που να αφορά τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών και προϊόντων εντός ενός προορισμού που δηλαδή να απευθύνεται καταρχήν στους επιχειρηματίες, εργαζόμενους και κατοίκους ενός τουριστικού προορισμού με σκοπό εν τέλει να βελτιώσει την ελκυστικότητα του προορισμού για δυνητικές τουριστικές πελατείες.

Τα περιφερειακά σχέδια marketing αφορούν ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές και μπορούν να είναι δύο ειδών : α) αυτά που αποτελούν τμήμα ενός εθνικού τουριστικού σχεδίου, β) αυτά που είναι ανεξάρτητα αν και οι στόχοι τους θα πρέπει να είναι συμβατοί με τον εθνικό τουριστικό σχεδιασμό. Τα περιφερειακά σχέδια marketing συνήθως εμπεριέχουν ποικιλία, καλύπτοντας διαφορετικά τμήματα τουριστικών αγορών και καταναλωτών, δεδομένου πως στις γεωγραφικές περιοχές που αφορούν συνήθως συμπεριλαμβάνεται ποικιλία τουριστικών πόρων (αξιοθεάτων-θελγήτρων κλπ.). Η ποικιλία τουριστικών πόρων ως αντικείμενο των περιφερειακών σχεδίων marketing συνδέεται άρρηκτα με έναν από τους συνήθεις στόχους, αυτόν της μείωσης της εποχικότητας κι είναι και ο λόγος που συνήθως αυτά εμφανίζουν αυξημένες πιθανότητες επιτυχίας. Τα περιφερειακά σχέδια marketing αναπτύσσονται για λογαριασμό φορέων της αυτοδιοίκησης με τη συμπαράσταση του δημοσίου και τη συνεργασία του ιδιωτικού τομέα. Σημαντικές παράμετροι που είναι ζητούμενο να λαμβάνονται υπόψη στα σχέδια αυτού του βαθμού είναι α) η ευαισθησία όσον αφορά τυχόν τοπικές κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις αλλά και β) ο αισθητικός συνδυασμός και η ορθολογική ολοκλήρωση των διαφορετικών θελγήτρων μιας περιφέρειας.

Τα εθνικά σχέδια marketing είναι προφανώς πολύ πιο περιεκτικά από τα παραπάνω καθώς εμπεριέχουν ένα μεγάλο αριθμό διαφορετικών τουριστικών προορισμών και

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

προϊόντων καθώς και χώρων διοικητικών αρμοδιοτήτων ενώ συνήθως έχουν μεγάλο χρονικό ορίζοντα (5ετίας). Εκπονούνται ή εκτελούνται για λογαριασμό αρμοδίων κρατικών φορέων πχ. ΕΟΤ και συνεπικουρούνται οικονομικά και σε ζητήματα τεχνογνωσίας από διακρατικούς φορείς. Απαραίτητες παράμετροι που είναι ζητούμενες σε αυτά τα σχέδια marketing είναι α) το να συνθέτουν με συμπληρωματικό τρόπο όσο αυτό είναι δυνατό τα εκάστοτε διαφορετικά τουριστικά “προϊόντα” μιας χώρας και β) να υπάρχει συμβατότητα αυτών με την εθνική αναπτυξιακή πολιτική σε θέματα τουρισμού.

Τα εθνικά σχέδια marketing συχνά εμπεριέχουν περιφερειακά σχέδια marketing ή δίνουν κατευθύνσεις σε τοπικά σχέδια marketing.

Δ.1.3 Ιδιαιτερότητες του τουρισμού στο marketing

Ο όρος τουριστικό «προϊόν» αποτελεί έννοια αναφοράς όσων ασχολούνται με προσπάθειες τουριστικού σχεδιασμού, σε ερευνητικό επίπεδο αλλά και φορείς της αγοράς τουρισμού. Ο όρος προϊόν χρησιμοποιείται στον τουρισμό εντός εισαγωγικών καθώς δεν αφορά ένα προϊόν που κατά την κλασσική έννοια πωλείται στο ράφι ενός καταστήματος, αλλά μια σύνθετη δέσμη αγαθών, υπηρεσιών και αρκετών άυλων συστατικών που συνθέτουν την τουριστική εμπειρία. Η εμπειρία αυτή συμπεριλαμβάνει τη μετακίνηση προς τον εκάστοτε προορισμό, δηλαδή το ταξίδι, τη διαμονή, τη διατροφή, τις ενδομετακινήσεις στον προορισμό, τις αγορές, τις δραστηριότητες, την επαφή με το φυσικό περιβάλλον, το τοπίο, τον τοπικό πληθυσμό, τις υποδομές, την κουλτούρα, τον πολιτισμό. Η τουριστική εμπειρία διαμορφώνεται από την αντίστοιχη πληθώρα εντυπώσεων που η επαφή του επισκέπτη γεννά με καθένα από τα παραπάνω στοιχεία. Για τους λόγους ακριβώς αυτούς όλα τα εγχειρίδια marketing για τον τουρισμό επισημαίνουν ως βασικά τα παρακάτω χαρακτηριστικά του τουριστικού «προϊόντος» :

- την άυλη φύση του (intangibility) – δεν μπορεί όπως τα απτά αγαθά να ιδωθεί και να ελεγχθεί από τον καταναλωτή τη στιγμή που καταβάλλει το αντίτιμο τους, γεγονός που γεννά αβεβαιότητα (δυσκολία που πρέπει να ξεπεραστεί από το marketing)
- τη φθαρτότητα του και αδυναμία αποθεματοποίησης (perishability)
- την αλληλεξάρτηση- συμπληρωματική του φύση (interdependence)

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

- την εποχικότητα (seasonality)
- τα υψηλά σταθερά του κόστη (high fixed costs)
- την καθορισμένη προσφορά ως προς το χρόνο και χώρο (fixed in time and place)

Το τουριστικό marketing είναι διάχυτη η εντύπωση πως περιλαμβάνει μόνο την προώθηση κι όχι τη συγκρότηση του τουριστικού «προϊόντος». Όμως όποιος το έχει διδαχθεί γνωρίζει πως η βασική του αφετηρία είναι ακριβώς η συγκρότηση, η δημιουργία «προϊόντος», ενώ η προώθηση του αποτελεί μόλις ένα στάδιο στην όλη και διαρκή διαδικασία. Στην επόμενη υποενότητα παρουσιάζεται η διαδικασία σχεδιασμού τουριστικού marketing και τα επί μέρους της στάδια:

Δ.1.4 Η διαδικασία σχεδιασμού marketing : λήψη αποφάσεων σε στάδια

Η διαδικασία σχεδιασμού marketing περιλαμβάνει 3 διακριτά στάδια που στη συνέχεια εξειδικεύονται σε περαιτέρω. Πιο συγκεκριμένα :

A. Τη **διαδικασία της στρατηγικής ανάλυσης** η οποία στοχεύει στην κατανόηση της θέσης της εκάστοτε επιχείρησης ή φορέα σε σχέση με το εξωτερικό του περιβάλλον. Αναλυτικότερα περιλαμβάνει :

- ανασκόπηση της αποτελεσματικότητας marketing (marketing effectiveness) κι αφορά το βαθμό προσαρμογής του φορέα στις αρχές και τη φιλοσοφία του marketing ελέγχοντας τις παρακάτω παραμέτρους :
- την προσαρμογή των λειτουργιών της επιχείρησης στις ανάγκες των καναλωτών
- την ολοκλήρωση της φιλοσοφίας του marketing στις δραστηριότητες του φορέα/οργανισμού
- την ύπαρξη ικανής ποσότητας πληροφορίας για το marketing
- την εν γένει υιοθέτηση στρατηγικής αντίληψης
- την επιχειρησιακή/λειτουργική αποδοτικότητα

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

- εσωτερική ανάλυση του φορέα
- ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος του φορέα
- ανάλυση της τουριστικής αγοράς δηλαδή του ανταγωνισμού και των καταναλωτών

Β. Τη **διαδικασία της στρατηγικής επιλογής** η οποία στοχεύει στην ανάπτυξη εναλλακτικών επιλογών μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και του ξεπεράσματος των αδυναμιών της εκάστοτε επιχείρησης ή φορέα καθώς και στην αξιολόγηση των εναλλακτικών αυτών και την επιλογή της βέλτιστης

Γ. Τη **διαδικασία της στρατηγικής υλοποίησης** η οποία περιλαμβάνει την εφαρμογή στην πράξη αυτών που έχουν αποφασιστεί και συγκεκριμένα των σχεδίων δράσης αλλά και τυχών προσαρμογών των οργανωτικών δομών του εκάστοτε φορέα.

1. τη δήλωση αποστολής ή διατύπωση των στόχων του φορέα marketing (mission statement)
2. ανάλυση SWOT σε ότι αφορά τον ανταγωνισμό που αντιμετωπίζει ο φορέας και των καναλωτών του “προϊόντος” του
3. τον προσδιορισμό στόχων και την ανάπτυξη εναλλακτικών στρατηγικών marketing
4. την αξιολόγηση και επιλογή της βέλτιστης στρατηγικής
5. τη δημιουργία τακτικού μίγματος και την υλοποίηση στρατηγικής

Επί του πρακτέου : αποφάσεις για το μίγμα marketing τουριστικών «προϊόντων»

Πρόκειται για τις βασικές παραμέτρους επί των οποίων καλούνται διαρκώς οι σχεδιαστές τουριστικών «προϊόντων» να λαμβάνουν αποφάσεις. Είναι αποφάσεις πρακτικού χαρακτήρα που καθορίζουν την παραγωγή, συγκρότηση και λειτουργία του κάθε προϊόντος, τα αγαθά και υπηρεσίες που εμπεριέχει, πάντα εντός του ευρύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και σε συνάρτηση με τους σκοπούς που τίθενται. Αναλυτικότερα περιλαμβάνουν :

- **το «προϊόν» (product)** με την έννοια των ωφελειών που δημιουργεί στον καταναλωτή την εντύπωση ότι θα απολαύσει και των αναγκών που θα του ικανοποιήσει βάσει συγκεκριμένης σχέσης κόστους-οφέλους. Περιλαμβάνει

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

τη μορφή του και το πώς αυτό γίνεται αντιληπτό από τους καταναλωτές (πχ. στη δική μας περίπτωση το «προϊόν» πεζοπορικού τουρισμού σε ένα νησί των Κυκλάδων), το ύφος και την εικόνα του, τις υπηρεσίες και τα αγαθά που εμπεριέχει, το εμπορικό σήμα που φέρει, κα.

- **την τιμή του (Price)**, δηλαδή το κόστος του για τον καταναλωτή
- **την προβολή-προώθηση του (Promotion)**, δηλαδή τις δράσεις που αφορούν την επικοινωνία όλων των παραπάνω στοιχείων του προϊόντος (πχ. διαφημίσεις και κάθε λογής προωθητικές δράσεις πώλησης
- **τα σημεία και κανάλια πώλησης** (place, distribution, access) (πχ. πωλητές του προϊόντος όπως tour operators, τουριστικά γραφεία, ιστοσελίδες
- **τον ανθρώπινο παράγοντα (People)**, μια κρίσιμη παράμετρο στον τουρισμό καθώς περιλαμβάνει τόσο την αλληλεπίδραση των τουριστών μεταξύ τους όσο και με τους επαγγελματίες του τουρισμού και τους κατοίκους μιας περιοχής
- **τη διαδικασία (Process)**, που αφορά την εσωτερική λειτουργία της επιχείρησης ή του φορέα που χειρίζεται το εκάστοτε «προϊόν», το πώς παρέχει βήμα βήμα αυτό στους πελάτες της
- **τα μέσα απτής απόδειξης (Physical Evidence)**, αποφάσεις που σχετίζονται με την ανάγκη να καταστεί το προσφερόμενο «προϊόν» πιο χειροπιαστό για τους καταναλωτές, κάτι που μπορεί να συντελεστεί με ποικίλους και ευφάνταστους τρόπους

Στην ενότητα Δ.2 που ακολουθεί προτείνονται συγκεκριμένες ενέργειες για καθεμία από τις παραπάνω παραμέτρους προκειμένου για τη συγκρότηση τουριστικού «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

Δ.2 Προτάσεις για μια μεθοδολογία συγκρότησης & προώθησης πεζοπορικού τουρισμού στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Δ.2.1 Απαραίτητες αφετηρίες : τοπική γνώση, διατύπωση σκοπών & στόχων

Δ.2.1.1 «Καμβάς» του εγχειρήματος : οι ιδιαιτερότητες της περιοχής μελέτης

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	--	--

Θα μπορούσε κανείς εύλογα ίσως να υποστηρίξει πως η συγκρότηση «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού σε ένα προορισμό, ανεξαρτήτως των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, προϋποθέτει κάποια βασικά βήματα όπως η καλή κατάσταση, βατότητα, σήμανση και φροντίδα ενός δικτύου πεζοπορικών διαδρομών, η σύνδεση των διαδρομών με θέλγητρα και υπηρεσίες, η αντιμετώπιση ενδεχόμενων ζητημάτων που δυσχεραίνουν ή εμποδίζουν τις παραπάνω διαδικασίες, η προώθηση της δέσμης υποδομών, αγαθών και υπηρεσιών που συγκροτούν το «προϊόν» πεζοπορικού τουρισμού, η διασφάλιση της σταθερής και εύρυθμης λειτουργίας του, κα. Αν και είναι γεγονός πως τα παραπάνω βήματα είναι βασικά και απαραίτητα, δεν παύουν να «εγγράφονται» σε μια χωρική πραγματικότητα που εμφανίζει κάθε φορά τις δικές τις ιδιαιτερότητες. Οι ιδιαιτερότητες αυτές, είτε αφορούν το φυσικό περιβάλλον, είτε τις ιδιαίτερες κοινωνικές οικονομικές και ιστορικές συνθήκες του πληθυσμού και των κοινωνικών ομάδων μιας περιοχής, κατά περίπτωση μπορεί να λειτουργήσουν ευνοϊκά στο όλο εγχείρημα ή να το δυσχεραίνουν.

Προκειμένου η όποια προσπάθεια συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού να φέρει τα βέλτιστα δυνατά αποτελέσματα σ'ένα προορισμό, να έχει διάρκεια και να είναι βιώσιμη, είναι απαραίτητη η καλή γνώση του χώρου υλοποίησης. Η κριτική «ανάγνωση» και η προσπάθεια συμπερίληψης στον όποιο σχεδιασμό αυτών ακριβώς των ιδιαιτεροτήτων αυξάνουν τις πιθανότητες να καλλιεργηθούν συνέργειες και να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά πιθανές συγκρούσεις που μπορεί να εγείρει μια τέτοια δράση.

Δ.2.1.2 Διατύπωση σκοπών & στόχων : Οφέλη, αφετηρίες & προκλήσεις στα νησιά της Περιφέρειας

Η διατύπωση ξεκάθαρων στόχων ενός εγχειρήματος συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού αποτελεί μια σημαντική αφετηρία που δεν είναι τόσο προφανής ως προς το περιεχόμενο της. Τα οφέλη βεβαίως από την ανάπτυξη πεζοπορικού τουρισμού σε μία περιοχή είναι λίγο ως πολύ γνωστά κι έχουν να κάνουν με τις εξής παραμέτρους :

- οι επισκέπτες που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία τουρισμού διαθέτουν περιβαλλοντική ευαισθησία, ενδιαφέρονται για τις ιδιαιτερότητες ενός τόπου είτε αυτές αφορούν το τοπίο, τα οικοσυστήματα, τη χλωρίδα και πανίδα, την τοπική κουλτούρα και τοπική ιστορία, τη γαστρονομία και τα τοπικά προϊόντα

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

- η ζήτηση για ταξίδια τέτοιας μορφής εκφράζεται κυρίως άνοιξη και φθινόπωρο προσφέροντας μιας αρίστης τάξεως ευκαιρία επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου για προορισμούς που εμφανίζουν έντονο το πρόβλημα της εποχικότητας τους θερινούς μήνες

Η ανάπτυξη πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά δεν συντελείται σε «κενό» χώρο αλλά καλείται να συμπλεύσει, να συνδράμει και να ενισχύσει την ελκυστικότητα ήδη υπάρχοντων θελγών μιας περιοχής, όπως και να αναδείξει άλλα. Ίσως το βασικότερο πλεονέκτημα αυτής της μορφής τουρισμού, σε παραλληλισμό με την εξελικτική πορεία των νησιών τις τελευταίες 10ετίες, είναι ότι δύναται να συμβάλει με βιώσιμο τρόπο σε μια σειρά ζητημάτων που αναμφίβολα απασχολούν και συχνότατα καταγράφονται στην πληθώρα αναπτυξιακών, χωροταξικών μελετών και μελετών των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και Σύγκλισης για την Περιφέρεια :

- την ερημοποίηση των οικισμών και την αστικοποίηση και εντός των νησιών
- τη γήρανση του πληθυσμού και τη συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα
- την αδυναμία συντήρησης του μοναδικού τοπίου των νησιών και του πλούτου των αγροτικών μνημείων
- τις πιέσεις που δημιουργούν στους φυσικούς πόρους και στο τοπικό μορφές ανθρώπινης δραστηριότητας όπως ο τουρισμός και η δόμηση παραθεριστικών κατοικιών
- εν γένει την περιβαλλοντική διαχείριση και συνείδηση των τοπικών κοινωνιών

Για καθένα από τα παραπάνω ζητήματα υπάρχουν ευκαιρίες, δυσκολίες και προκλήσεις που ενέχει οιαδήποτε προσπάθεια συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά της Περιφέρειας.

Σε ότι αφορά την ερημοποίηση των οικισμών, τη γήρανση του πληθυσμού και τη συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα που συμβαίνει στα νησιά της Περιφέρειας, είναι προφανές ότι η αύξηση ρευμάτων πεζοπορικού τουρισμού προσφέρει μια ευκαιρία αναζωογόνησης των περιοχών αυτών. Ζητούμενο εδώ είναι η δημιουργία δομών συνεργασίας με τους κατοίκους των χωριών αλλά και υγιών και ευέλικτων δομών παροχής υπηρεσιών από τους κατοίκους των χωριών και διάχυση ωφελειών στις περιοχές από όπου οι περιπατητές περνούν. Οι τρόποι είναι πολλοί και διάφοροι πχ. η πώληση τοπικών προϊόντων, η παροχή γευμάτων, η μεταφορά

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

αποσκευών και γιατί όχι και η μετατροπή οικημάτων σε καταλύματα ώστε να είναι δυνατή η λεγόμενη δραστηριότητα του trekking (βλ. σελίδα...[...](#)). Κοντά σε αυτή τη λογική, η όποια αναζωογόνηση των οικισμών δεν μπορεί παρά να συμβάλει και σε μεγαλύτερη επιμέλεια του αγροτικού τοπίου και των μνημείων και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αγροτουρισμού (βλ. σελίδα...[...](#)).

Σε ότι αφορά τα ζητήματα πιέσεων στο φυσικό περιβάλλον, την περιβαλλοντική διαχείριση και συνείδηση των νησιωτών, μέσα από την διενέργεια κατάλληλων δράσεων και με την αυξημένη παρουσία επισκεπτών που κινητοποιούνται από φυσιολατρικά κίνητρα είναι δυνατό να υπάρξει σημαντική πρόοδος.

Πέραν των οικονομικών ωφελειών που σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό διαχέονται στις περιοχές που αναπτύσσουν αυτή τη μορφή τουρισμού, σε ότι αφορά τις ιδιαίτερες συνθήκες του νησιωτικού χώρου της Περιφέρειας η εμπειρία της Άνδρου δείχνει πως υφίσταται και μια ιδιαίτερα σημαντική δέσμη κοινωνικών και περιβαλλοντικών ωφελειών που έχουν να κάνουν με την τοπική κοινωνία. Η αύξηση της επισκεψιμότητας από «ξένους», τουρίστες, παραθεριστές, εκδρομείς :

- σε εποχές πέραν των συνηθισμένων για τα ελληνικά νησιά (δηλαδή όχι το καλοκαίρι αλλά άνοιξη και φθινόπωρο)
- για λόγους μάλλον λιγότερο συνηθισμένους (δηλαδή όχι μόνο για τη θάλασσα, αλλά για τη βιωματική μέσω του περπατήματος εξερεύνηση και γνωριμία τη φύση και το αγροτικό τοπίο)
- σε περιοχές που πολύ συχνά είναι εγκαταλελειμένες ή χρησιμοποιούνται από ελάχιστους αγρότες και κτηνοτρόφους

καλλιεργούν νέα δεδομένα για τους κατοίκους των νησιών. Αναμφίβολα επιδρούν διαμορφώνοντας σταδιακά μια νέα θεώρηση του τι είναι σημαντικό και αξίζει στην περιοχή των νησιωτών. Έτσι, τα μονοπάτια που αποτελούσαν τους παλαιούς δρόμους επικοινωνίας και εμπορίου των νησιών και σήμερα είναι στην πλειοψηφία τους φραγμένα και σε αχρηστία αναδεικνύονται σε αξία και πόρο. Αντίστοιχα τα ξεχασμένα λαϊκά-αγροτικά μνημεία (αλώνια, κρήνες, γεφύρια, νερόμυλοι, πατητήρια, κα.) εγκαταλελειμένοι οικισμοί σε δυσπρόσιτα σημεία, καθίστανται μέσα από την πεζοπορία προσβάσιμα και άξια θαυμασμού, απόλαυσης, πεδία γνωριμίας με την ιστορία των τόπων. Η εμπειρία της Άνδρου με τη συστηματική φροντίδα και προβολή ενός δικτύου 150 χλμ. σε όλο το νησί φάνηκε να προσελκύει όχι μόνο το ενδιαφέρον αλλοδαπών επισκεπτών αλλά και των ντόπιων που σε

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

αυξανόμενους αριθμούς συμμετέχουν στις οργανωμένες πεζοπορίες αλλά περπατούν και μόνοι τους «ξεναγνωρίζοντας» το χώρο τους και θαυμάζοντας έργα των προγόνων τους. Αν και άδηλο σε ποιο βαθμό, διαφαίνεται μέσα από το παράδειγμα της Άνδρου να ευνοείται ένα κλίμα επαναξιολόγησης της αξίας του τοπίου, της φύσης και της πολιτισμικής κληρονομιάς από τους κατοίκους.

Συζητώντας μια ρεαλιστική διαδικασία συγκρότησης τουριστικού «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά της Περιφέρειας είναι απαραίτητο οι εμπνευστές και διαχειριστές μιας τέτοιας προσπάθειας να συνεκτιμήσουν στη διαδικασία αυτή τη λιγότερο ή περισσότερο συγκροτημένη τουριστική ταυτότητα και εικόνα και τα τυχόν άλλα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης που κάθε νησί διαθέτει ήδη. Είναι προφανές πως τα διάφορα είδη τουριστικής δραστηριότητας καλούνται να συνυπάρξουν ενώ σε σημαντικό βαθμό κάνουν χρήση κοινών υποδομών και υπηρεσιών.

Τα νησιά αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το θαλάσσιο στοιχείο και στη χώρα μας με την ήλιο, αναπόφευκτα εμπίπτουν στο γνωστό πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης ήλιου και θάλασσας (3 S) που για τις περισσότερες 10ετίες μαζικοποίησης του τουριστικού φαινομένου κυριαρχεί παγκοσμίως. Συνάμα καθένα από αυτά διαθέτει τις δικές του ιδιαιτερότητες, ιστορικές μνήμες και μνημεία, τοπίο, οικοσυστήματα, χλωρίδα, πανίδα, θέλητρα και υπηρεσίες.

Στις επόμενες υποενότητες εξετάζονται αναλυτικότερα τα βήματα, τις προϋποθέσεις και τα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σχετικά.

Δ.2.2 Μίγμα marketing πεζοπορικού τουρισμού : απαραίτητα συστατικά

Δ.2.2.1 Η ανυπέβλητη αφετηρία: ένα ποιοτικό δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών

Είναι προφανές ότι οιαδήποτε προσπάθεια συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού προϋποθέτει ένα ικανής έκτασης και ποιότητας δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών. Το δίκτυο αυτό ιδανικά θα αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητες της φύσης και του πολιτισμού του κάθε νησιού και θα διέρχεται από σημαντικά μνημεία και περιοχές. Η προτεραιότητα αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και να καθοδηγήσει επιλογές στον σχεδιασμό. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων στα νησιά της Περιφέρειας είναι εφικτή και επιθυμητή η αναβίωση των λεγόμενων παλαιών «δρόμων» ή γαιόδουρόδρομων που ούτως ή άλλως διέρχονται από σημαντικούς τόπους λατρείας πχ. αρχαιολογικούς χώρους, εκκλησίες, μοναστήρια ή/και οδηγούν

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

σε ακτές, αγροτικές περιοχές με αλώνια, ανεμόμυλους, κρήνες, κα. ενδιαφέροντα αγροτικά μνημεία. Δεν αποκλείεται όμως και η διάνοιξη νέων διαδρομών εφόσον κάποιες περιοχές δεν διαθέτουν και προσφέρονται προς αυτή την κατεύθυνση. Στην Άνδρο πχ. διανοίχθηκε νέα διαδρομή σε μια ρεματιά όπου βρίσκεται παλαιό μυλοχώρι κι όπου οι μύλοι δεν επικοινωνούσαν μεταξύ τους με μονοπάτια αλλά με νεραύλακα τις λεγόμενες «εμπολές» ή «αμπολές» στην ντοπιολαλιά (το μυλοχώρι των Φρουσαίων). Με την κίνηση αυτή προσφέρεται στους κατοίκους και επισκέπτες μια θαυμάσια διαδρομή στην περιοχή της Βορείου Άνδρου που αποτελεί λιγότερο γνωστό τμήμα του νησιού και διαθέτει οικισμούς που έχουν χάσει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού τους.

Σε κάθε περίπτωση η καταγραφή βασικών μνημείων αλλά κι άλλων ενδεχομένως λιγότερο γνωστών στον πολύ κόσμο και η συλλογή πληροφοριών γύρω από αυτά αποτελεί μια ακόμη απαραίτητη συνοδευτική ενέργεια που θα χρησιμεύσει στην κατανόηση του χώρου και στις προωθητικές ενέργειες που θα πρέπει να ακολουθήσουν. Στην προσπάθεια της Άνδρου εκτός από τη συγκέντρωση πληροφοριών που υπάρχουν στη βιβλιογραφία αλλά και από τρέχουσες εργασίες ερευνητών, διενεργείται μια προσπάθεια καταγραφής προφορικής ιστορίας. Η δράση αυτή πέρα από πολλά άλλα οφέλη, προσφέρει και πληροφορίες για τοπωνύμια που σταδιακά χάνονται και αποτελούν «κάψουλες» τοπικής μικροϊστορίας.

Η επιλογή του δικτύου σε κάθε περίπτωση οφείλει να συνδεθεί και με ευρύτερους κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, πολιτικές και προτεραιότητες ενός νησιού. Ενδείκνυται ενδεχομένως να γίνει προσπάθεια το δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών να συμπεριλάβει οικισμούς που κινδυνεύουν από μαρασμό, απομακρυσμένους από τα αστικά κέντρα τα οποία ούτως ή άλλως ωφελούνται λιγότερο ή περισσότερο από κάθε μορφή τουρισμού. Ενδείκνυται ακόμη η προσπάθεια το δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών να διέρχεται από τόπους παραγωγής κάποιου ιδιαίτερου τοπικού και παραδοσιακού προϊόντος (πχ. στην Άνδρο στον κάμπο με τα εσπεριδοειδή στα λεγόμενα Λιβάδια).

Επόμενο βήμα καίριας σημασίας είναι η πλήρης και συνεπής σήμανση του επιλεχθέντος δικτύου πεζοπορικών διαδρομών. Υπάρχουν ποικίλες μέθοδοι σήμανσης, με μεταλλικά πινακιδάκια και αρίθμηση, με σύμβολα, με μπογιά, κα. Στην Άνδρο επιλέχθηκε να συνεχιστεί και επεκταθεί το σύστημα που είχε υιοθετηθεί στα πλαίσια μιας αρχικής προσπάθειας σήμανσης των διαδρομών το 1997 από την τότε Νομαρχία και Αναπτυξιακή Εταιρεία Άνδρου στα πλαίσια κάποιου

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

προγράμματος. Σημασία έχει η σήμανση να ακολουθεί τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές, να είναι πυκνή και να μην αφήνει κενά δημιουργώντας ένα αίσθημα ασφάλειας στους επισκέπτες. Στην Άνδρο τη χρονιά που πέρασε τοποθετήθηκαν περίπου 2000 μεταλλικά σηματοκία σε υπάρχουσες και νέες διαδρομές και η σήμανση βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Σημαντική είναι και η σήμανση με πινακίδες οι οποίες να αναγράφουν σημεία ενδιαφέροντος και αποστάσεις από αυτά κατά μήκος των διαδρομών ενημερώνοντας σχετικά τον περιπατητή, όπως και πίνακες σε κομβικά σημεία όπου θα φέρουν χάρτη και χρήσιμες πληροφορίες για παρεχόμενες υπηρεσίες όπως για καταλύματα, εστιατόρια, ταξί και λεωφορεία, κέντρο υγείας, πυροσβεστική, κα.

Εξυπακούεται ότι οι διαδρομές θα πρέπει να παραμένουν ανοικτές και η βατότητα και σήμανση τους να ελέγχεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς επίσης θα πρέπει να είναι καθαρές από σκουπίδια και τυχόν εμπόδια (πχ. κλεισμένα κτήματα από χρήστες της περιοχής, κτηνοτρόφους, κα.). Τέλος βασική προϋπόθεση ώστε να θεωρείται μια διαδρομή ποιοτική, πέραν της βατότητας και σήμανσης είναι στην πλειοψηφία της να αποτελείται από φυσικό υπόστρωμα (χώμα, βλάστηση, πέτρα) και όσο το δυνατό σε μικρότερο βαθμό σφραγισμένο terrain (πχ. τσιμέντο ή άσφαλτο), να κινείται όσο το δυνατό λιγότερο κατά μήκος ή παράλληλα αυτοκινητόδρομων με υψηλή κυκλοφορία, καθώς και να μη διέρχεται από υποβαθμισμένες περιβαλλοντικά και αισθητικά περιοχές (χώρους ανεξέλεγκτης ρίψης ή ταφής απορριμμάτων, εγκαταστάσεις μεγάλων φωτοβολταϊκών ή αιολικών πάρκων, πυλώνες υψηλής τάσης, κα.).

Το δίκτυο διαδρομών θα πρέπει να καταγραφεί ψηφιακά, με χρήση gps όπως και τα σημεία που έχει τοποθετηθεί σήμανση. Η διενέργεια της σήμανσης μπορεί να γίνει από οιονδήποτε αρκεί να περάσει σύντομη εκπαίδευση από ανθρώπους που ήδη γνωρίζουν τη διαδικασία και βάσει των επιλεχθέντων προδιαγραφών. Το υλικό αυτό θα αποτελέσει μαζί με φωτογραφικό υλικό από τις διαδρομές, τα θέλγητρα και το σύστημα σήμανσης τη βάση για τη δημιουργία προωθητικού υλικού όπου θα αναφερθούμε αναλυτικά παρακάτω.

Δ.2.2.2 Ο ανθρώπινος παράγοντας στον προορισμό- δυσκολίες, προβλήματα, προκλήσεις

Είναι γνωστός και πολλές φορές διατυπωμένος στη βιβλιογραφία του marketing ο ρόλος που διαδραματίζει ο ανθρώπινος παράγοντας στον τουρισμό. Η αστάθεια του τουριστικού «προϊόντος» έγκειται ακριβώς στον ανθρώπινο παράγοντα που

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	--

υπεισέρχεται σε όλες τις φάσεις κατά τις οποίες αυτό βιώνεται. Σε αυτές εμπλέκονται τόσο οι ίδιοι οι επισκέπτες-τουρίστες, οι εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις του τουριστικού κυκλώματος καθώς και η κοινωνία υποδοχής. Έτσι, οι εντυπώσεις από την επαφή ενός επισκέπτη με άλλους που επισκέπτονται τον ίδιο χώρο, με τους εργαζόμενους που του παρέχουν αγαθά ή υπηρεσίες αλλά και η επαφή με τους κατοίκους μιας περιοχής επιδρούν άμεσα στην ταξιδιωτική εμπειρία.

Σε ότι αφορά το «προϊόν» του πεζοπορικού τουρισμού και με βάση την εμπειρία της Άνδρου αρκετά ζητήματα σχετίζονται με τον ανθρώπινο παράγοντα κι αυτά αφορούν τη διαχείριση του δικτύου διαδρομών, τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους επισκέπτες από τους επαγγελματίες, την αντιμετώπιση των επισκεπτών αλλά και αυτής της μορφής τουρισμού από την τοπική κοινωνία, την ευρύτερη εικόνα και κατάσταση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, κα.

Σε ότι αφορά το επιλεχθέν δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών, τη συντήρηση και λειτουργία του η εμπειρία της Άνδρου κατέδειξε ως βασικά ζητήματα τα εξής :

- τις ενίοτε σιωπηρές συγκρούσεις με άλλες ομάδες συμφερόντων που κάνουν χρήση του αγροτικού χώρου και ιδίως των μονοπατιών πχ. αγρότες, κτηνοτρόφοι. Περιορισμένο αν και υπαρκτό ήταν το φαινόμενο των αποκλεισμών μονοπατιών με μόνιμα ή αιρετά εμπόδια, η αποκόλληση σημάτων, νεκρά ζώα κατά μήκος των διαδρομών, η διάνοιξη δρόμων επί παλαιών και ενίοτε λιθόστρωτων μονοπατιών και εν γένει η υποβαθμισμένη αισθητική του χώρου λόγω πρόχειρων και συχνά παράνομων κατασκευών. Σημαντικό πρόβλημα που εντοπίζεται στην Άνδρο έχει να κάνει με την ελεύθερη βόσκηση αιγοπροβάτων που συνοδεύεται από τη συνήθη πρακτική της φραγής μονοπατιών με πλέγματα, που ενίοτε είναι δύσκολο να απομακρυνθούν κι αποτελούν και κίνδυνο τραυματισμών. Η αχρηστία στην οποία περιήλθαν τα μονοπάτια για αρκετές 10ετίες λόγω της εγκατάλειψης της υπαίθρου των νησιών ενίοτε δημιούργησε στους λιγοστούς χρήστες τους ένα αίσθημα ιδιοκτησίας επί των μονοπατιών. Η συνθήκη αυτή οδήγησε σε πρακτικές που ήδη αναφέρθηκαν και σε μια τάση κυριαρχίας στο χώρο όπου οι επισκέπτες αντιμετωπίζονται ως ανεπιθύμητοι (γεγονός που εξηγεί και τις αποκολλήσεις σημάτων που κυρίως συνέβησαν σε απομακρυσμένους αγροτικούς οικισμούς στην Άνδρο). Σημαντικό επίσης είναι το πρόβλημα της παράνομης διάνοιξης δρόμων επί των μονοπατιών σε αρκετά σημεία του νησιού που οδήγησαν σε σημαντικές και ανεπανόρθωτες καταστροφές πολύ ιδιαίτερων λιθόστρωτων μονοπατιών μέχρι και πρόσφατα. Εδώ βρίσκεται η μεγάλη πρόκληση της καλλιέργειας κλίματος επικοινωνίας και συνεργασίας με τους χρήστες του χώρου.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Στην Άνδρο συστηματικά επιδιώχθηκε η συνεργασία με τους τοπικούς συλλόγους σε όλες τις περιοχές από τις οποίες διέρχονται τα μονοπάτια του επιλεγθέντος δικτύου. Η ίδια συνεργασία επιδιώχθηκε και με τους τοπικούς κοινοτικούς συμβούλους αλλά και κατοίκους και χρήστες των μονοπατιών ανά περιοχή. Η συνεργασία αυτή υπήρξε απαραίτητη για πολλούς λόγους. Καταρχήν προκειμένου να υπάρξει ευρεία ενημέρωση των κατοίκων για το εγχείρημα και τους σκοπούς του. Η ενημέρωση των κατοίκων για την προσπάθεια χάραξης και διατήρησης δικτύου πεζοπορικών διαδρομών αυξάνει σημαντικά τις πιθανότητες να προστατευτεί η σήμανση και οι πινακίδες και ανοίγει κανάλι επικοινωνίας και συνεργασίας.

Σε ότι αφορά τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους επισκέπτες από τους επαγγελματίες, ίσως το σημαντικότερο ζήτημα είναι για νησιά όπως η Άνδρος με μικρής διάρκειας τουριστική περίοδο, το γεγονός πως αρκετά μαγαζιά είναι κλειστά τις ενδιάμεσες περιόδους και κυρίως την άνοιξη που οι επισκέπτες που εμπίπτουν σε αυτή τη μορφή τουρισμού επισκέπτονται το νησί. Πρόκειται για ζήτημα το οποίο υπαγορεύει συνεργασίες και γεφυρωποιές ενέργειες μεταξύ της ενδιαφερόμενης αγοράς (tour operator, τουριστικά γραφεία ή μέσω μηχανισμών επικοινωνίας με τους τελικούς καταναλωτές) με τους τοπικούς συλλόγους επαγγελματιών, εμπόρων και εστιατόρων εκτός από τους επιχειρηματίες των καταλυμάτων.

Σε ότι αφορά την αντιμετώπιση των επισκεπτών και της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού από την τοπική κοινωνία, είναι απαραίτητο κι ίσως και γόνιμο να υπάρξει προσπάθεια ενός είδους internal marketing εντός του προορισμού ώστε οι κάτοικοι να αντιληφθούν την κουλτούρα των επισκεπτών και τις ανάγκες των περιπατητών. Λιγότερο ή περισσότερο ζητήματα εδώ μπορεί να είναι από το να αποφεύγεται η στάθμευση μπροστά από εισόδους μονοπατιών, η ρίψη απορριμμάτων και μπαζών στα μονοπάτια, η προσεκτική οδήγηση σε τμήματα διαδρομών που κινούνται παράλληλα με δρόμους, η γνώση του δικτύου διαδρομών από τους κατοίκους ώστε να είναι σε θέση να ενημερώνουν τους επισκέπτες, κα. Όλες οι παραπάνω ενέργειες είναι απαραίτητες ώστε ένας προορισμός να θεωρείται φιλικός στους περιπατητές (hiking friendly).

Σε κάθε περίπτωση σημαντικός παράγοντας που σχετίζεται με την επιτυχή συγκρότηση και παροχή «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού σε οιοδήποτε προορισμό είναι η ευρύτερη εικόνα και κατάσταση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής υποδοχής. Το περπάτημα δεν αποτελεί απόλυτο αυτοσκοπό αλλά αφορμή βιωματικής γνωριμίας με το τοπίο και τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής. Τα ζητήματα που απασχολούν σχετικά στην Περιφέρεια Νοτίου

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Αιγαίου είναι γνωστά κι έχουν να κάνουν με την υποβάθμιση του τοπίου με αυθαίρετες και αντιαισθητικές κατασκευές, τη διαχείριση απορριμμάτων και λυμάτων, κα. Η εμπειρία της Άνδρου αναδεικνύει ως σημαντικότερα τα εξής :

- την ανεξέλεγκτη ρίψη απορριμμάτων, λυμάτων και μπαζών όχι μόνο εντός των μονοπατιών, αν και συχνά αυτά όπως και τα ρέματα θεωρούνται χώροι που δεν είναι «χρήσιμοι» κι ως τέτοιοι αντιμετωπίζονται ως σκουπιδότοποι
- την αισθητική υποβάθμιση περιοχών λόγω εντατικής δόμησης με αρχιτεκτονικό ύφος ξένο προς το τοπικό χρώμα, λόγω εγκαταστάσεων ηλεκτροδότησης (πυλώνες, στύλοι, φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, κα.), λόγω διαφημιστικών πινακίδων, ημιτελών οικοδομών και δημοσίων έργων, κα.

Τα ζητήματα που αφορούν τον ανθρώπινο παράγοντα στην προσπάθεια συγκρότησης «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού αποτελούν ίσως τον κρισιμότερο και πλέον καθοριστικό παράγοντα στην επιτυχία του εγχειρήματος. Πρόκειται για πεδία όπου οφείλουν οι όποιοι σχεδιαστές και συντονιστές αντίστοιχων εγχειρημάτων να επενδύσουν σε χρόνο, ενέργεια και δράσεις.

Δ.2.2.3 Βιωσιμότητα & μακρομέρευση του εγχειρήματος : δημιουργία δομών διάχυσης ωφελειών και ανταποδοτικότητας

Οι επιδράσεις του τουρισμού σε κοινωνικοοικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο συνιστούν ένα πλούσιο πεδίο της τουριστικής βιβλιογραφίας. Έτσι και ο βαθμός συμβολής του εκάστοτε «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στη λεγόμενη τοπική βιωσιμότητα εξαρτάται από ποικιλία παραμέτρων.

Σε ότι αφορά την οικονομική διάσταση, είναι γνωστό πως ο βαθμός συμβολής στην τοπική ευημερία μιας περιοχής εξαρτάται από την έκταση των λεγόμενων διαρρών των εσόδων εκτός αυτής, από το βαθμό σύνδεσης με την τοπική αγορά εργασίας καθώς και άλλους τοπικούς τομείς και ιδίως τον πρωτογενή. Στην περίπτωση του πεζοπορικού τουρισμού είναι προφανές ζητούμενο η δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας όπως συντηρητών μονοπατιών και σήμανσης, τοπικών ξεναγών, παρόχων τοπικών προϊόντων και γευμάτων κατά μήκος του δικτύου διαδρομών στους περιπατητές, παρόχων συμπληρωματικών δραστηριοτήτων πχ. γευσιγνωσίας, γνωριμίας με την τοπική χλωρίδα, κα.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

Σε ότι αφορά την περιβαλλοντική και την κοινωνική διάσταση αντίστοιχα ζητούμενο οι όποιες δραστηριότητες να υποστηρίζουν τη διατήρηση και φροντίδα του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση των κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων και της τοπικής κουλτούρας. Ήδη έγινε αναφορά στη θετική επίδραση που μπορεί να επιφέρει η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού σε ότι αφορά την εκτίμηση των ντόπιων και τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης τους με τους φυσικούς πόρους, την τοπική ιστορία και κουλτούρα όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στο τοπίο στο πέρασμα του χρόνου.

Βασικός μηχανισμός ενίσχυσης των θετικών επιδράσεων του πεζοπορικού τουρισμού- που επιχειρείται και στην περίπτωση της Άνδρου -είναι η δημιουργία και καλλιέργεια δομών διάχυσης των οικονομικών ωφελειών αλλά και ανταποδοτικότητας στην τοπική κοινωνία και ιδιαίτερα στις περιοχές από τις οποίες διέρχονται τα μονοπάτια, καθώς και ανταποδοτικότητας στους πόρους οι οποίοι στηρίζουν τη συγκεκριμένη μορφή τουρισμού. Τόσο από τη διεθνή εμπειρία όσο και το παράδειγμα της Άνδρου διαφαίνονται ποικίλες δυνατότητες.

Σε ότι αφορά τη διάχυση των οικονομικών ωφελειών επισημαίνουμε και πάλι την αδήριτη ανάγκη σύνδεσης αυτής της μορφής τουρισμού με τον πρωτογενή τομέα και τα τοπικά προϊόντα και την έμφαση στην οικονομική ενίσχυση και εμπλοκή των κατοίκων απομακρυσμένων οικισμών από τους οποίους διέρχονται πεζοπορικές διαδρομές. Σε ότι αφορά τις δομές ανταποδοτικότητας επί των πόρων που στηρίζουν τον πεζοπορικό τουρισμό είναι προφανής η εξασφάλιση κονδυλίων για την απρόσκοπτη συντήρηση των μονοπατιών. Σε αρκετά νησιά του Νοτίου Αιγαίου έργα ενεργοποίησης και σήμανσης παλαιών πεζοπορικών διαδρομών όσο υπήρχαν πόροι που διατίθεντο από την Περιφέρεια συντηρούνταν κι όταν αυτοί εξέλειψαν τα μονοπάτια έμειναν αφρόντιστα. Παραδείγματα τέτοιων ενεργειών που συνδέονται δημιουργικά και με την προώθηση του πεζοπορικού τουρισμού μπορεί να είναι τα έσοδα από πωλήσεις βιβλίων, χαρτών ή από φόρμουλα συγκέντρωσης εισφορών από ωφελούμενους επαγγελματίες της περιοχής.

Δ.2.2.4 Προώθηση «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού & επαφή με τις αγορές προέλευσης

Το έργο της προώθησης ενός «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού αποτελεί το επιστέγασμα ενός εγχειρήματος αν και σε αυτό συχνά δίνεται αποκλειστική προτεραιότητα εις βάρος της διαχείρισης του κυρίως «προϊόντος» που αφορά όλες τις παραπάνω παραμέτρους που ήδη επισημάναμε, δηλαδή τη φροντίδα του δικτύου πεζοπορικών διαδρομών, τη δημιουργική αντιμετώπιση του ανθρώπινου

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

παράγοντα, τον προσανατολισμό του εγχειρήματος με βάση καίρια περιβαλλοντικά ζητήματα μιας περιοχής και ευρύτερους κοινωνικοοικονομικούς στόχους.

Όσοι έχουν διδαχθεί marketing τουρισμού γνωρίζουν πως η καλύτερη προώθηση είναι το λεγόμενο word of mouth που αποκλειστικά βασίζεται στην καλή κατάσταση των υποδομών αυτής της μορφής τουρισμού αλλά και τη γενικότερη κατάσταση του προορισμού και των παρεχομένων υπηρεσιών.

- απαραίτητη η έρευνα και καταγραφή στα νησιά της Περιφέρειας εφόσον υπάρχουν ήδη γραφεία εξωτερικού που έρχονται για χρόνια στα νησιά και οργανώνουν τέτοιες εκδρομές
- επαληθεύοντας τα παραπάνω εμπειρικά κατά κάποιο τρόπο εκφρασμένα βήματα συγκρότησης τουριστικού «προϊόντος» με τη λογική ενός marketing plan
- το σήμα ποιότητας
- η εγχώρια αγορά
- η διεθνής αγορά
- η υπάρχουσα αγορά

εντύπων βοηθητικών για τους περιπατητές

Διαγραμματική απεικόνιση βημάτων για συγκρότηση «προϊόντος» πεζοπορικού τουρισμού στα νησιά της Περιφέρειας

- γνώση και κριτική αξιολόγηση του χώρου υλοποίησης – καταγραφή ιδιαιτεροτήτων είτε αυτές αφορούν το φυσικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον και τους ανθρώπους- καταγραφή υφιστάμενων δραστηριοτήτων στο χώρο
- συγκρότηση και συντήρηση ικανού και ποιοτικού δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	--	--

- καταγραφή-χάραξη δικτύου πεζοπορικών διαδρομών σε συνάρτηση με υπάρχοντα γνωστά ή λιγότερο γνωστά μνημεία και άλλα θέλγητρα
- κατάλληλη, διαρκής και συνεπής σήμανση
- τακτική συντήρηση και επίβλεψη της κατάστασης βατότητας και σήμανσης του δικτύου
- καταγραφή ομάδων συμφερόντων και χτίσιμο δομών συνεργασίας
- δημιουργία δομών ανταποδοτικότητας του συστήματος και δομών διάχυσης ωφελειών στις γεωγραφικές περιοχές από τις οποίες διέρχονται οι πεζοπορικές διαδρομές (προϊόντα και υπηρεσίες)
- δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών υποστηρικτικών του πεζοπορικού τουρισμού
 - χάρτης
 - βιβλίο – φυλλάδια
 - ιστοσελίδα
 - κατάρτιση τοπικών ξεναγών
 - διοργάνωση τακτικών ξεναγήσεων
- διαρκής ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας για το εγχείρημα- internal marketing
- προώθηση στις αγορές-στόχους
 - ήδη υπάρχουσα τουριστική αγορά εγχώρια και διεθνή που επιλέγει τον προορισμό
 - εγχώρια αγορά ορειβατικών συλλόγων
 - διεθνή αγορά ορειβατικών συλλόγων
 - tour operators με εξειδίκευση σε αυτές τις μορφές τουρισμού

διαρκείς διαδικασίες

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	--	--

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βελισσαρίου Ε., (2000), Μάνατζμεντ Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Dann G. (1981), *Tourism Motivation : An Appraisal*, Annals of Tourism Research VIII(2), pp., 187-219
- Deery M., Jago L., (2005), *The Management of Sport Tourism*, Sport in Society, Vol. 8, No. 2, June 2005, pp. 378–389
- Douglas N., Doublas N., Derrett R., (2001), *Special Interest Tourism, Context and cases*, Wiley, Australia
- European Commission, (2014), Tourism industry sub-sectors, COUNTRY REPORT LIECHTENSTEIN, assessed 10 February 2015 from http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/tourism-business-portal/documents/business/internationalisation/liechtenstein_country_report.pdf
- Gaburn N. (1989), Tourism : The Sacred Journey, στο Smith L. V., Eadington R.W., Tourism Alternatives : Potentials and problems in the development of tourism, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1992, pp. 21-36
- Hinch T., Higham S. (2001), *Sport Tourism: a Framework for Research*, International Journal of Tourism Research, Res. 3, 45-58
- Ιακωβίδου Ο. (2000), Αγροτουρισμός, το μικρό, όμορφο και θηλυκό πρόσωπο στον τουρισμό, στο συλλογικό τόμο Τουριστική Ανάπτυξη, Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις, Αθήνα, 2000, Εξάντας, σελ. 69-80
- Karayianis O., Iakovidou O., Tsartas P. 2013, *Historic, Symbolic Aspects and Policy Issues of the Second Home Phenomenon in the Greek Tourism Context : The Cyclades Case Study*, in Rocca Z (Ed.), *Second Home Tourism in Europe Lifestyle Issues and Policy Responses*, Ashgate Publications, UK, pp. 201-235
- Mehmetoglu M., Normann. O. (2013), The link between travel motives and activities in nature-based tourism, *Tourism Review*, Vol. 68, No. 2.2013, pp. 3-13

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Pearce G. Douglas, *Alternative Tourism: Concepts, Classifications, and Questions*, στο *Tourism Alternatives* : Potentials and problems in the development of tourism, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1992, p. 16-19, 25
Phillip S., Hunter C., Blackstock K., (2010), A typology of defining agritourism, *Tourism Management* 31(2010) pp. 754-758

Wall-Reinius S., Bak L., (2011), Changes in Visitor Demand : Inter-year Comparisons of Swedish Hikers' Characteristics, Preferences and Experiences, *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, Vol. 11, Supplement, pp.38-53

Διαδικτυακές πηγές

- The Red Tractor Farm <http://www.redtractorfarm.com/winegr.html>
- “Hamada”- «Χαμάδα» : Πρωτοβουλία για το βελανίδι της Κέας <http://www.iloveacorns.com/indexgr.html>,
- Για την Κέα και το βελανίδι
 - http://www.pezoporia.gr/pez/routes_region.asp?regID=82®Content=3,
 - <http://dasarxeio.com/2015/01/23/1121-3/>
- Για την πεζοπορία & την πιστοποίηση πεζοπορικών διαδρομών
 - <http://www.abc-of-hiking.com>
 - <http://www.era-ewv-ferp.com/programs/lqt/>
- Για τον φυσιολατρικό τουρισμό
 - <http://www.sustainabletourisonline.com/parks-and-culture/nature-based-tourism/forms-of-nature-based-tourism/nature-based-tourism>
- για τον αγροτουρισμό (ορισμός βάσει της ελληνικής νομοθεσίας)
 - <http://www.opengov.gr/yppol/wp-content/uploads/downloads/2014/02/tourismos.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (εικόνες)

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

1. Το σήμα ποιότητας για τα μονοπάτια της Ευρωπαϊκής Ορειβατικής Ομοσπονδίας-Leading Quality Trails-Best of Europe (φυλλάδιο)

The top Leading Quality Trail Best of Europe award is not just an award as well as international title. Certification is only available for complete trails. There are a number of other titles with three star ratings. Together with the award, the European Long Distance Hikes. They can be awarded a path as long as the maximum length is given.

What constitutes a good walking route?

- cultural sites
- close to nature
- variety
- hilly any terrain or varied surface roads
- winding paths
- quiet and attractive natural landscapes
- resting areas
- public transport

How is it possible to ensure this?
Through the creation of a system of assessment that takes into account the needs of walkers!

Leading Quality Trails – Best of Europe
The use of the criteria system Leading Quality Trail – Best of Europe makes the attractiveness of routes measurable and guarantees a high quality walking experience. Such a system has to capture the complexity of different landscapes, infrastructure and make it clear for a complete assessment. To do this for the variety and experience of the hiker and walking routes in the different regions of Europe, the criteria system has been constructed with maximum flexibility. It can be used for special assessments in countries that already have quality criteria to plan and upgrade walking trails.

With the "Leading Quality Trails – Best of Europe", the ERA sets a European standard bringing multiple uses for walking tourism:

- giving the walking tourist an overview and decision aid
- giving regard to ecology and nature preservation
- development of all affected parties to the quality process
- instead of completed trail experts in the area e.g. three walking groups, wildlife reserves and tourism
- competitive edge for the walking region in marketing

© European Hikeable Association 2012

Step by step to Leading Quality Trails Best of Europe

Process

1. An interested region (European, National Park, walking group, etc.) contacts the ERA to start the quality process.
2. The ERA offers a 2-4hr (European-wide) information course for group work in the region.
3. The interested region gathers the data necessary for the quality assessment in the field and assesses their reality (quality of the trail, walking conditions). They then complete the quality data form (available in Greek) and possibilities for signage can be found.
4. When the criteria fulfill the "Quality Trail" criteria, an application for certification can be applied for with the ERA.
5. The data gathered in the field are independently assessed and analyzed by the ERA. Certified ERA personnel carry out spot checks on the trails.
6. When the results of the field are positive, the ERA grants the certification "Leading Quality Trail" for the period of 3 years. After this time, the quality of the trail is re-assessed. The quality mark can be used as a protected matter and on the way into market for the walking trails.

Sustainability
Minimum requirements: The proposal certifies that the route of the walking trail complies with all environmental protection regulations (particularly in sensitive areas like natural reserves, biosphere, etc.).
Maintenance: The proposal guarantees for the complete period of use of the certification that maintenance of the trail, surface and for nature is ensured. The ongoing regular inspections and care has to be documented and sent to the ERA. The international principles of IAWP way marking apply (Berthoin/Laun Republic, 2004).
Widely used: The certification starts with the handing over of the certification and lasts for 3 years.
Cooperation: All affected interest groups that are part of the quality process in the trail region have to be involved by the proposer from the very start. Interested parties can include tourist services, NGOs, tourism groups, environmental organizations, walking clubs, local owners, local authorities and consumers.

EUROPEAN HIKEABLE ASSOCIATION
Waldstrasse 10a D-52-509
10243 Berlin
phone: +49 30 545 9180
fax: +49 30 545 9187
info@era-europe.org
www.era-europe.org
www.leading-quality-trails.eu

The ERA appointed the Deutsche Wandervereinigung e.V. as the representative of the Leading Quality Trail – Best of Europe.

© European Hikeable Association 2012

Leading Quality Trails Best of Europe

SPECIAL QUALITY CERTIFICATION FOR WALKING TRAILS - WALKERS GET THE BEST OF ALL. ALL OTHERS GET THE BEST OF SOME. THE THREE MOST ASPECTS DURING THEIR HIKING AND LOGGING TIME, AND DISCOVER A WALKER'S BEST OF NATURE. HIKERS ENJOY THE SPECIAL QUALITY CERTIFICATE OF LEADING QUALITY TRAILS – BEST OF EUROPE OFFERS TRANSPARENT SYSTEM OF CRITERIA FOR THE IMPROVEMENT OF TRAIL QUALITY THROUGHOUT EUROPE.

www.leading-quality-trails.eu

© European Hikeable Association 2012

Leading Quality Trails Best of Europe

Choice and core criteria – an overview...

A walking route is assessed on three levels: 4km sections (1-4 km walking route, daily stage, over all length of route). The main-dimensional assessment scenario that the route is attractive throughout, offering the walking tourist the most varied possible. Every 4km section will be assessed and judged for using the following 23 criteria. To achieve full accreditation each 4km section must achieve 10 points for the clear criteria. Throughout the overall length and all daily stages all criteria must be met.

clear criteria – based on 4km sections

criteria	description	mark
1. natural trails	natural, unimproved paths without artificial facilities, easy walking	at least 1000m continuous over 2000m
2. surface trails	paths with artificial-surface surfaces	without limit
3. hilly and possible trails	e.g. rough loose stone/boulder cover, heavily eroded paths	maximum 300m
4. varied surfaces	various, uneven, pavement as trail way	maximum 500m
5. paths	the path is less than 1m	at least 1 (over 100m)
6. natural paths (non-improved paths)	widely used natural paths that have to be used for safety reasons	at least 1 (over 100m)
7. no busy roads	including overhead coverings	maximum 50m
8. alongside busy roads	up to a distance of one km to the side of the road	maximum 300m
9. walking	independence of the national marking system, as long as they comply with the fundamental principles of IAWP way marking (Berthoin/Laun Republic, 2004)	at least 2
10. signage	with clear, distinctive, direction, distance or time as well as number or trail identification mark	at least 2
11. network	intergrate with other walking trails	at least 2
12. variety	diverse by different landscape formations	at least 3
13. natural openness	no restriction of traffic noise	at least 1000m continuous
14. attract the natural landscapes	good landscape or groups, impressive forests, coastal landscapes, rock formations, horizons of areas, etc.	at least 1 (over 100m double)
15. natural values	e.g. natural wealth, streams, rivers, lakes, bays, etc.	at least 1 (over 100m double)
16. points of natural beauty	e.g. forests, springs, waterfalls, rocks, caves, waterfalls, natural heritage sites	at least 1 (over 100m double)
17. landscape preservation	continuous the view (at least 3 years guaranteed) min. 45 degree coverage and 2,000m visibility	at least 1 (over 100m double)

© European Hikeable Association 2012

criteria

criteria	description	mark
18. pleasing urban scenes	e.g. old town areas, representative buildings and squares, rural village scenes	at least 1 (over 100m double)
19. local attractions	cultural and historical sites of local and/or regional importance	at least 2
20. national attractions	e.g. castles, monuments, national monuments	at least 1 (over 100m double)
21. interestingly developed environment	pleasantly built-up areas, industrial parks, water treatment plants	maximum 300m
22. service provision	paninories or shops for covering provisions open from morning and at least 100m away	at least 1
23. access points for public or private transport	regular services, at least a connection every 3 hours	at least 1
24. resting places	e.g. benches, picnic tables, service areas, toilets, etc.	at least 2

© European Hikeable Association 2012

clear criteria – based on daily stages

criteria	description	mark
25. safety	walker friendly entry, walking path, walkers' car park	availability of information about the trail
26. usability	width/ height (daily stage appropriate) along the route are connected to the daily transport (bus, train, etc.)	at least 2 connection daily, or access as appropriate across more than 2.5 hours walking distance to trail
27. accommodation	hotel, guesthouse, B&B, hostel, carpark, pick up transfer	at the start and end of each daily stage the 15 km limit weight accommodation or transfer possibly available
28. luggage transport	can be booked through a local provider (accommodation, car company, bicycle rental, etc.)	at least 1 (over 100m double)
29. private property/access	access to private property (fenced or gates, fences, walls, hedges, etc.) has to be guaranteed from 10am to 5pm	at least 1 (over 100m double)

clear criteria – based on the total route

criteria	description	mark
30. natural trails	at least 25 % of the overall route and half of the entire section/paths can be certified as natural trail	at least 25 % of the overall route max. 1000m continuously
31. uneven but possible trails	at least 5 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 5 % of the overall route max. 1000m continuously
32. varied surfaces	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously
33. no busy roads	at least 5 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 5 % of the overall route max. 1000m continuously
34. alongside busy roads	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously
35. variety	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously
36. experience/adventure potential	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously
37. interestingly used environment	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously
38. walker friendly entry of start and end point of trail	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously
39. stability of start and end point of trail	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously	at least 10 % of the overall route max. 1000m continuously

© European Hikeable Association 2012

**ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-2013
Στηρίζει ότι αξίζει

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΕΣΠΑ 2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	--	--

2. Αναφορά Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Νέας Ζηλανδίας (η πρώτη σελίδα)

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

Tourism Profile

TOURIST SPECIAL INTEREST | WALKING AND HIKING
NEW ZEALAND | FEBRUARY 2014

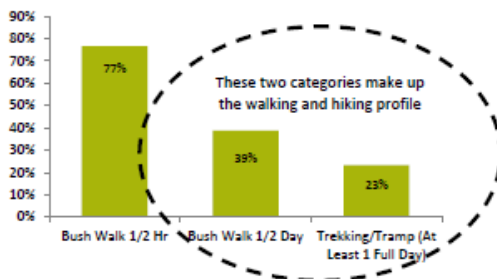

INTRODUCING WALKING AND HIKING

This report provides an overview of international tourists that participate in walking and hiking as an activity during their visit to New Zealand. Walking and hiking is a popular tourist activity which offers tourists a unique experience to get 'up close and personal' with New Zealand's stunningly diverse and impressive landscapes. New Zealand offers thousands of kilometres of walking tracks throughout both the North and South Islands, suitable for all abilities. From short ambles through lush sub-tropical forest to world class four day hikes, on one of New Zealand's world-renowned, Great Walks, there are endless options.

Walking and hiking tourists are defined as international visitors, aged 15 years and over, who participate in some form of walking or hiking activity (over and above a ½ hour bushwalk) at least once while travelling in New Zealand. As a priority Special Interest sector, Tourism New Zealand is committed to growing this segment through key marketing channels.

Figure 1: Walking and hiking participation, 2009-13 ^{††}

TRENDS IN WALKING AND HIKING TOURISM

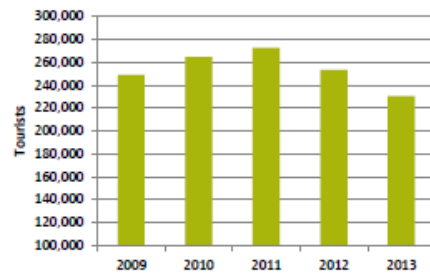
How many tourists walk or hike while in NZ?

Typically one in four holiday visitors during the last five years participated in a walking or hiking activity during their visit to New Zealand. This equates to over a million international visitors, at an average of 254,000 per year.

Although Figure 2 suggests walking and hiking numbers have been declining over the last 2 years, with a slight peak in 2011, it is fair to say that walking and hiking remains a key driver of economic growth within the tourism industry. Those visitors travelling to New Zealand for walking and hiking are staying longer and are well above the total average spend of all holiday visitors.

Contributions and support by industry partners, new marketing initiatives and international promotion of New Zealand as a walking and hiking destination will all help to increase international visitor numbers within this sector. This collaboration of effort has the potential to produce significant growth opportunities for walking and hiking in New Zealand.

Figure 2: Walking and hiking visitors over time, 2009-13 ^{††}

How much do walking and hiking tourists spend on their trip in New Zealand?

Walking and hiking travellers spend significantly more than a typical visitor during their trip to New Zealand.

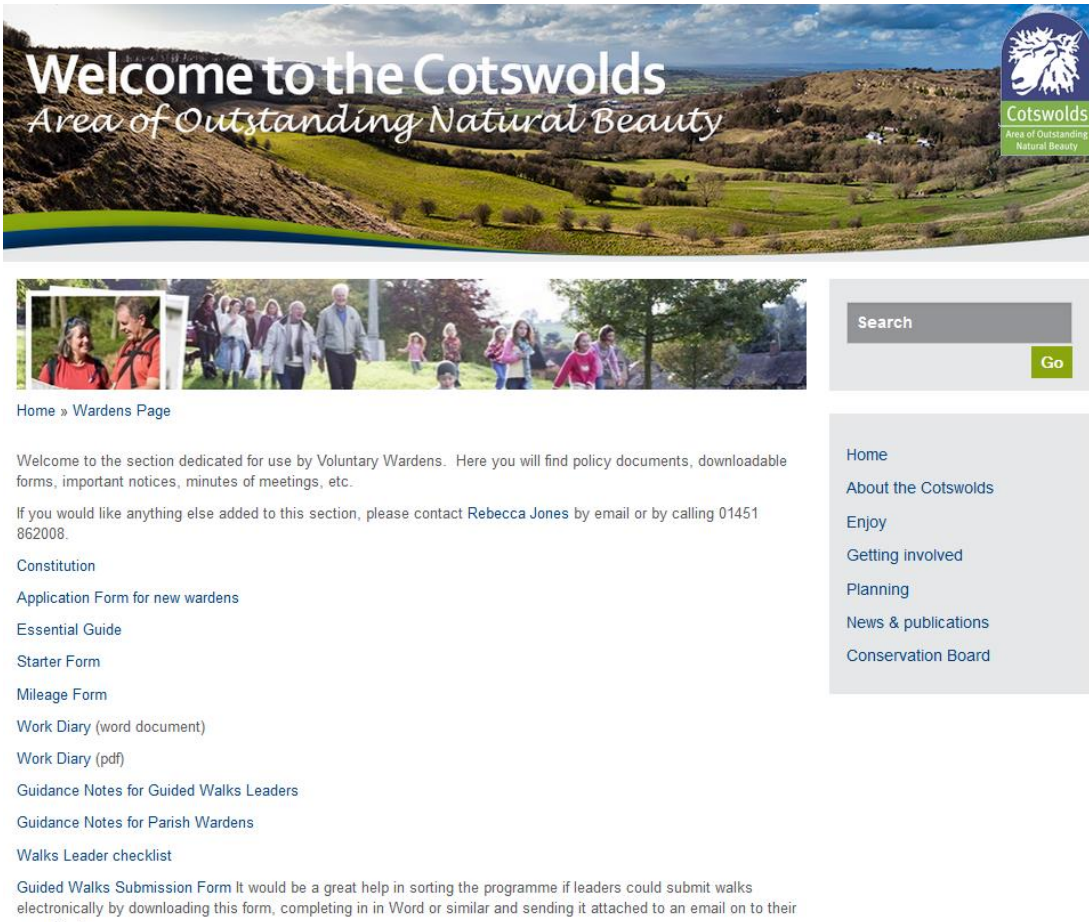
On average international tourists that participate in walking and hiking spend \$3,600 compared to the \$2,800 average spend of all holiday visitors. There is a significant high value segment in the walking and hiking sector with over 20% of international tourists saying they spend over \$5,000 on their visit to New Zealand.

Figure 3: Expenditure, 2009-13 ^{††}

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

3. Η ιστοσελίδα των εθελοντών-αρχιφυλάκων (warden) του Cotswold

Home » Wardens Page

Welcome to the section dedicated for use by Voluntary Wardens. Here you will find policy documents, downloadable forms, important notices, minutes of meetings, etc.

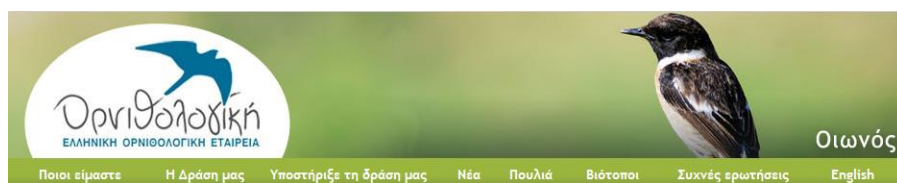
If you would like anything else added to this section, please contact Rebecca Jones by email or by calling 01451 862008.

- Constitution
- Application Form for new wardens
- Essential Guide
- Starter Form
- Mileage Form
- Work Diary (word document)
- Work Diary (pdf)
- Guidance Notes for Guided Walks Leaders
- Guidance Notes for Parish Wardens
- Walks Leader checkist

Guided Walks Submission Form It would be a great help in sorting the programme if leaders could submit walks electronically by downloading this form, completing in in Word or similar and sending it attached to an email on to their co-ordinator.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	---

4. Άρθρα στο περιοδικό «Οιωνό» της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας για το bird watching σε Λέσβο & Σκύρο

Home / Τα νέα της Ορνιθολογικής / Οιωνός / Οιωνός: Τεύχος 37 /

Μου αρέσει! Κοινοποιήστε 3 Tweet 8+1

Λέσβος: ένα πετυχημένο παράδειγμα?

Λευτέρης Κακαλής

Από τις αρχές Απριλίου και καθώς η εαρινή μετανάστευση των πουλιών κορυφώνεται η Λέσβος δέχεται ένα μεγάλο αριθμό επισκεπτών που σκοπό τους είναι η ορνιθοπαρτήρηση. Περίπου τρεις με τέσσερις χιλιάδες παρατηρητές πουλιών από διάφορες εθνότητες επισκέπτονται το νησί με τους Άγγλους, τους Ολλανδούς και τους Γερμανούς να αποτελούν την πλειονότητα αυτών. Από συλλογή υπογραφών για την προστασία των υγροτόπων του κόλπου της Καλλονής για λογαριασμό τοπικού περιβαλλοντικού συλλόγου (Ναυτίλος εν δράσει), συλλέχθηκαν υπογραφές ορνιθοπαρτηρητών από 14 διαφορετικές χώρες (βλέπε διάγραμμα). Ο χρόνος διαμονής τους συνήθως αγγίζει τις δύο βδομάδες ανά επισκέπτη και η οργάνωση, ξενάγηση και περιήγησή τους γίνεται από ξένους ξεναγούς, γνώστες του νησιού από προηγούμενα ταξίδια τους.

Η ελκυστικότητα του νησιού στους ξένους παρατηρητές πουλιών οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Κατά αρχήν αποτελεί ένα μεσογειακό προορισμό, όπου οι συνθήκες παρατήρησης είναι ιδανικές για ένα επισκέπτη από τη μεσευρώπη (διάρκης ηλιοφάνεια και υψηλές για την εποχή θερμοκρασίες).

Επίσης η έκταση του νησιού είναι αρκετά

οιωνός: τεύχος 37

- Τουρισμός & άγρια φύση
- Ο Ορνιθοτουρισμός ως Οικονομική Δραστηριότητα
- Λέσβος: Ένα Πετυχημένο Παράδειγμα?
- Πρέσβες
- Αποψεις επαγγελματιών του τουρισμού
- Οι Τουρίστες ασπίδα προστασίας για τη Θαλάσσια Χελώνα
- Εναλλακτικός τουρισμός & τοπική αυτοδιοίκηση
- Κεφαλάδες
- Κάρλα

υποστήριξε τη δράση μας

Μόνο με τη δική σου υποστήριξη μπορούμε να συνεχίσουμε με επιτυχία τη δράση μας για την προστασία των πουλιών

γίνε μέλος!

<p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	<p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	<p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	---	---

Η Σκύρος ως ορνιθοτουριστικός προορισμός

Phil Knott

Ήμουν τυχερός που επισκέφθηκα την Σκύρο το 2011, στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE+ για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων για φυσιολατρικό τουρισμό στο νησί. Την ερωτεύτηκα αμέσως και μαζί με τη Χρυσάνθη Ζυγογιάννη και τον Τάσο Δημαλέξη σχεδιάσαμε τη διοργάνωση εκδρομών.

Στην πρώτη εκδρομή συμμετείχαν έξι μέλη της Heatherlea Birdwatching μαζί με μένα στα τέλη του Απριλίου 2013. Ήταν μια πρωτοποριακή «περιπέτεια». Υπήρχαν μέρες με έντονη μεταναστευτική κίνηση και μέρες που τα πράγματα ήταν πιο ήσυχα και μετά τη μία το μεσημέρι η παρατήρηση πουλιών έδινε τη θέση της σε γεύμα σε ταβέρνα. Μπορεί να μας έπαιρνε τρεις ώρες για να διανύσουμε ένα χιλιόμετρο γιατί υπήρχαν παντού πουλιά! Στο τέλος της εβδομάδας η λίστα μας ήταν μεγάλη, με πολύ ενδιαφέρουσες συναντήσεις. Ο χαλαρός ρυθμός και οι μικρές αποστάσεις παρατήρησης μας επέτρεψαν να απολαύσουμε τα πουλιά. Τα είδη που παρατηρήθηκαν ήταν νέα για τους περισσότερους επισκέπτες, γεγονός που αύξανε τον ενθουσιασμό σε κάθε νέα παρατήρηση.

 <p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	 <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
--	---	--

5. Η πρωτοβουλία «Χαμάδα» για το βελανίδι της Κέας & το αγροτουριστικό αγρόκτημα με καταλύματα «Κόκκινο Τρακτέρ»

archiki | istoria tou belanidiou | to belanidi san trofi | chamada | syntages | symmetochi

Τι είναι η πρωτοβουλία 'χαμάδα' για τα βελανίδια;
 Στη Τζιά η λέξη χρησιμοποιούνταν για τον βελανόκαρπο. Το 'καπέλο' αγοράζονταν από τα βυρσοδεψεία όπου αποτελούσε την πρώτη ύλη για την επεξεργασία των δερμάτων. Η πρωτοβουλία 'χαμάδα' δημιουργήθηκε για να συνδράμει στη διατήρηση των δέντρων και στη αποκατάσταση του βελανιδιού σαν μοναδικό στοιχείο της Τζιώτικης υπαίθρου και οικονομίας.

Κάθε χρόνο η 'Χαμάδα' οργανώνει συλλογή, αποθήκευση βελανιδιών, καθώς και μικρά σεμινάρια για την παραγωγική διαδικασία τις επεξεργασίας τους

Κ Article
Greek & English

Marcie's
18' TEDx talk

4' film
Acorn Project
on Kea Island

Subscribe to our Acorn Initiative mailing list

<p>ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p>	<p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-2013</p> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ</p> <p>ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	<p>ΕΣΠΑ 2007-2013 Πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	--	---

ξενώνας - αμπελώνας - κουλουράκια με βελανίδι κ.α.
στη Τζιά - ανοιχτά όλο το χρόνο

ΑΡΧΙΚΗ | ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΜΑΣ | ΠΡΟΪΟΝΤΑ | ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ | ΣΥΝΤΑΓΕΣ | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΜΑΣ

ξενώνας

πεζοπορία

σουλτάνα

εθελοντές

ENGLISH

PROJECTS

σπαθόλαδο

μαρμελάδες κτλ

βελανίδια

αμπέλι στο μπουκάλι

Φόρμα εκδήλωσης
ενδιαφέροντος

ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΥΚΛΑΔΩΝ Α.Ε.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ
LEADER+ 2000-2006

Don't Miss! Kostis' weekly photos from Kea in Greece

Recent reviews for RTF on TripAdvisor:

"Great Escape"

"Beautiful place run by wonderful people"

"Had to return"

"Perfect location, maximum relax"

"Eco-science and comfort"

Like 54 people like this

Κόκκινο Τρακτέρ
οικογενειακός ξενώνας αγροτουρισμού
& παρασκευαστήριο προϊόντων στη
Τζιά (Κέα)

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ
ΤΑΜΕΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ»
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

